

Сергій ГАЛЬЧАК

З ЛЮБОВ'Ю ДО МАЛОЇ БАТЬКІВЩИНИ

Книга 4

Національна спілка краєзнавців України

Вінницька обласна організація
Національної спілки краєзнавців України

З ЛЮБОВ'Ю ДО МАЛОЇ БАТЬКІВЩИНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
(2019 р.)
(ЗАПИСКИ З ЩОДЕННИКА)**

Книга 4.

Вінниця
2020

УДК 398 (477.440)
ББК 82.3 (4УКР-4ВІН)я2
Г 17

Загальна редакція **О. П. Реснта**, голови Національної спілки краєзнавців України, члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук, професора, заступника директора Інституту історії України НАН України.

З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2019 р.) (Записки з щоденника): Книга 4 / Автор-упорядник **С. Д. Гальчак**. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2020. – 188 с; іл. – 8 с.

У книзі йдеться про діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, краєзнавців області в 2019 р.
Для широкого кола читачів.

На знімках, розмічених на першій сторінці обкладинки: (вгорі) вручення Головою Національної спілки краєзнавців України О. П. Реснтом голові правління Вінницької обласної організації НСКУ С. Д. Гальчаку Почесної Грамоти спілки; (внизу) учасники науково-краєзнавчої експедиції «Вінниччина краєзнавча в соціокультурному просторі» в гостях у ректора ВДПУ ім. М. Коцюбинського Н. І. Лазаренко; на останній сторінці обкладинки: (вгорі) учасники науково-краєзнавчої конференції «Буша: славетні сторінки історії» біля щойно відкритого в селі пам'ятника Михайлу Старицькому (фото на згадку); (внизу) Вінниця. Фестиваль територіальних громад «Відродимо село – розквітне Україна».

ISBN 978-617-530-064-8

© Гальчак С. Д., 2020.
© ПП Балюк І. Б., 2020.

2019 р.

1 січня 2019 р.

За вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини рішенням правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Почесною грамотою Дороша Миколу Никифоровича – члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України.

9 січня 2019 р.

За вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини, а також з нагоди 60-річчя від дня народження рішенням правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Почесною грамотою Висоцьку Катерину Іванівну – члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України.

9 січня 2019 р.

З нагоди 95-річчя від дня народження Сергія Йосиповича Параджанова (1924 – 1990), українського й вірменського кінорежисера, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак мав дружнє спілкування із головою Вінницької обласної організації «Вірменська діаспора Вінниччини» Самвелом Єгояном, під час якого обидва теплим словом згадали про великого митця, відмітили, що незалежна Україна глибоко шанує його – режисера-новатора, художника-мислителя, творця фільму «Тіні забутих предків» – одного з кращих зразків вітчизняного й світового кінематографа.

Як відомо, народився С. Й. Параджанов у Тбілісі (Грузія) у вірменській сім'ї. В 1942 – 1945 рр. навчався на вокальному відділенні Тбіліської консерваторії, у 1946 – 1951 рр. – у Всесоюзному інституті кінематографії в Москві, де слухав лекції Олександра Довженка. По закінченні інституту працював на Київській кіностудії художніх фільмів. По-справжньому його потужне мистецьке обдарування розкрилося в екранізації повісті видатного вінничанина Михайла Коцюбинського «Тіні забутих предків» (1964). Цей фільм демонструвався у 25 країнах світу і здобув 16 премій, призів та дипломів на міжнародних кінофестивалях.

Над Параджановим, що вболівав за долю українського мистецтва, збиралися хмари. Йому не дозволяли знімати фільми, які хотів. 1969 р. на «Вірменфільмі» зняв кінострічку «Квіт граната» про поета Саята-Нову. Та влада будь-що намагалася нейтралізувати Параджанова – одностумця українських «шістдесятників». Зрештою, за сфабрикованим звинуваченням він був засуджений і ув'язнений. Зокрема, у 1974 – 1976 рр. покарання відбував на Вінниччині у Губницькій та Стрижавській виправно-трудових колоніях. Маючи заборону проживання в Україні, оселився в Тбілісі, де знову зазнав репресій. Лише через 15 років перепон повернувся в кінематограф. Однак виснажлива боротьба підірвала сили митця. Він помер у Єревані та був похований у пантеоні видатних діячів вірменської культури.

Лауреат Державної премії України імені Тараса Шевченка (1991, посмертно).

12 січня 2019 р.

В Іллінцях відбувся V-й обласний фестиваль народної творчості «Різдвяне диво», який вкотре зібрав кращі фольклорно-етнографічні та співочі колективи з колядками і щедрівками рідного краю, виробами народних майстрів і господинь, обрядовими хлібами та кутею з різних районів Вінниччини.

В Іллінцях такий захід, одним із організаторів якого виступила член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Вінницького обласного центру народної творчості Тетяна Цвігун, відбувся вперше. Цьогоріч у святі взяли участь фольклорні колективи Іллінецького, Оратівсько-

го, Липовецького, Немирівського, Гайсинського, Теплицького та Погребищенського районів. Крім цього, громади області презентували відвідувачам різдвяні світлиці.

У рамках фестивалю відбулась різдвяна хода гуртів колядників, а урочисте відкриття заходу розпочалося спільним виконанням колядок «Добрий вечір тобі...» та «Нова радість стала»...

Було також прийнято рішення про зміну концепції фестивалю, який відтепер стане мандрівним та щороку проходитиме в іншому місці.

14 січня 2019 р.

Вінницький обласний художній музей розпочав виставковий сезон 2019 року виставкою «Етнопростір», серцевиною якої стали експонати музейної фондової колекції та приватного зібрання відомого на Вінниччині науковця, етнографа, колекціонера, члена Національної спілки краєзнавців України Віктора Косаківського. В експозиції тематично поєднано академічний живопис із розмаїттям мистецтв народного генія – уперше за тривалу історію науково-дослідницький відділ «Декоративно-ужиткове мистецтво» музейного закладу відкрив свої фонди і представив відвідувачам близько 50-и предметів ткацтва, великої керамічної скульптури, унікальної за технікою виконання і досконалістю, кераміки господарського та кухонного призначення, які в поєднанні з приватною колекцією рушників і скатерок відтворили макросвіт України та Поділля зокрема.

15 січня 2019 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва дано старт традиційним Стусівським читанням, які щорічно влаштовуються з нагоди дня народження видатного уродженця Вінниччини, українського поета, політв'язня, Героя України Василя Стуса.

Розпочалися вони з науково-практичної конференції «Світ міниться – і проростає слово», на якій науковці, краєзнавці розповіли про свої розвідки щодо творчого доробку письменника-земляка.

Відкрила читання і запалила символічну свічу на знак пам'яті Василя Стуса директор бібліотеки Лариса Сенік.

Цього разу на конференції свої розвідки і результати пошуків представили завідувачка кафедри теорії та історії української літератури Донецького національного університету імені Василя Стуса Віра Просалова, викладач кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, кандидат філологічних наук Ірина Зелененька, голова конгресу української інтелігенції у Вінницькій області Василь Кобець, письменники, перекладачі, краєзнавці, журналісти.

22 січня 2019 р.

Сьогодні, у День Соборності України, вінничани поклали квіти до місць, які символізують пам'ять про ці історичні події, про українських героїв, які віддали своє життя за соборність і незалежність держави: до меморіальної дошки І-у Уряду Української Народної Республіки, який тричі перебував у Вінниці; до бюста українського історика, громадського та політичного діяча, Голови Центральної Ради УНР (1917 – 1918) Михайла Грушевського; до пам'ятника українському державному та військовому діячеві часів Української революції 1917 – 1921 років, Голові Директорії УНР, отаману війська та флоту УНР Симону Петлюрі; до меморіальної дошки Дмитра Марковича, який був міністром юстиції в Уряді Директорії та головою Подільської і членом Центральної Ради УНР; до меморіальної дошки Начальній Команді Української галицької армії; до пам'ятника січовим стрільцям та воїнам ОУН – УПА; до меморіальної дошки сотнику армії УНР Семену Якерсону, до меморіальної дошки громадському та політичному діячеві, члену Центральної Ради, генеральному секретарю (першому міністру) праці УНР в 1917 р. Костянтину Василенку; до скульптурної композиції «Дерево Свободи», присвяченій Героям Небесної Сотні та Революції Гідності.

Об 11-й годині близько півтисячі людей вилаштувалися у слово «Соборність» на Європейській площі, а за годину – ще понад дві сотні людей, переважно студенти, викладачі закладів вищої освіти, місцеві краєзнавці на чолі із головою правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сер-

гієм Гальчаком, утворили «живий ланцюг єднання» на центральному вінницькому мосту через Південний Буг – на знак 100-річчя історичної злуки УНР і ЗУНР в єдину соборну незалежну державу.

22 січня 2019 р.

З нагоди Дня Соборності України у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї, очолюваному членом правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Катериною Висоцькою, відкрито виставку «Символ твоєї свободи. 100 років Державного герба України».

Виставку розроблено Українським інститутом національної пам'яті у співпраці з видавництвом «Родовід» та передано обласним державним адміністраціям для експонування у районах областей протягом 2019 року.

Експозиція «Символ твоєї свободи. 100 років Державного герба України» дає можливість простежити еволюцію державного символу Української Держави від часів Русі до сьогодення. Тут можна побачити зображення Тризуба в інтерпретації Василя Кричевського, Георгія Нарбута, Павла Ковжуна, Роберта Лісовського, Миколи Битинського, Ніла Хасевича, Святослава Гординського, Андрія Гречила, Івана Турецького, Олексія Кохана та інших майстрів пензля.

«Протягом останнього століття тризуб став символом, який об'єднував українців в усьому світі в боротьбі за нашу свободу та незалежність. Символом, під яким і нині наша армія захищає нас від агресора. І символом, який більше за все намагалися дискредитувати наші вороги. Про це треба пам'ятати. І розуміти, що лише єдність допоможе нам зберегти і розбудувати власну соборну державу», – зазначає на одному із стендів голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович.

Так, тризуб – родовий знак київських князів, який у 1918 році обрали Державним Гербом Української Народної Республіки, став одним із перших символів, які об'єднали націю. Під знаком Тризуба обороняли Українську Народну Республіку, він був на нагородах і листівках Української повстанської армії, на лацканах піджаків учасників багатотисячних мітингів проти комуністичного тоталітарного режиму наприкінці 80-х років ХХ століття.

Виставка «Символ твоєї свободи. 100 років Державного герба України» демонструє унікальні зображення Тризуба та його поступову еволюцію до нашого часу, що показує важливу роль Тризуба, як символу української державності та Української Держави.

23 січня 2019 р.

З нагоди урочистостей, приурочених Дню Соборності України, у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва презентовано низку раритетних видань 1919 – 1921 років, зокрема, книг найпопулярніших на той час видань «Друкар», «Час», «Вік», «Дзвін», «Сяйво», «Криниця», «Вернигора», «Союз», «Сіач», а також літератури, що виходила на теренах Поділля. Серед експонатів: «Местные финансы», «Школьное дело», «Искусство древней Руси», «Подольский хозяин», «Известия Подольского продовольственного комитета» та інші. Загалом в експозиції представлено до півсотні книжкових раритетів. Окрім цього варта уваги книга «По степам і хуторах», датована 1917 роком, у якій міститься власноручний підпис її автора – Дмитра Марковича.

24 січня 2019 р.

До 400-річчя від дня народження видатного сподвижника Богдана Хмельницького у боротьбі за визволення України Івана Богуна – Подільського, Брацлавського, Кальницького (Вінницького), Паволоцького, Полтавського полковника, який у 1651, 1653, 1655, 1662, 1663 роках призначався наказним гетьманом, славного оборонця Вінниці (1651 р.), у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація книги-путівника заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Олександра Рогового «Шляхами Івана Богуна».

За словами автора, книга написана не лише на основі дослідження різноманітних джерел, але й під враженням екскурсій по Богунових місцях України. Завдяки їй читачі мають можливість віртуально пройти шляхами Кальницького (Вінницького), Брацлавського, Подільського, Паволоцького полків, які в різні часи очолю-

вав Іван Богун, побувати на місцях його ратних подвигів не лише у Вінниці, але й в Монастирищі, Умані, Четвертинівці, вшанувати пам'ять Героя на Сіверщині, де завершилося його неспокійне життя.

Як відзначив під час презентації доктор історичних наук, професор Олексій Струкевич, у книзі автор торкається таких нерозкритих питань, як місце народження Івана Богуна, звільнення від міфів його подвигів, тотожності з Іваном Федоровичем, обставин життя і смерті. В додатках додаються тематичні фототаблиці, хронологія життя, список Богунових місць України тощо. Книга розрахована не лише для молодого покоління патріотів, але й істориків, краєзнавців, туристів, усіх, хто шанує та поважає нашу минушину.

Схвально відгукнулись про видання козацький отаман ГО «Крайове Товариство «Вінницький козацький полк імені Івана Богуна» Володимир Воловодюк, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, член правління Вінницького обласного краєзнавчого осередку, Почесний краєзнавець України Костянтин Завальнюк, краєзнавець Олександр Коваль (сmt Гнівань Тиврівського району) та ін.

Книгу видано за сприяння департаменту соціальної та молодіжної політики Вінницької обласної державної адміністрації, підтримки Вінницького обласного центру туризму, краєзнавства та екскурсій.

Як доповнення до презентаційного заходу, у читальній залі бібліотеки розгорнуто дві книжкові виставки: «Іван Богун – яскрава постать в історії козаччини» та «Єдині й незламні були ми віками», присвячену краєзнавцю Тиврівщини Василю Рудому (1939 – 2008), якому 24 січня виповнилося б рівно 80 років.

27 січня 2019 р.

У Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту, який відзначається 27 січня, на першому каналі українського телебачення, а також на вінницькому обласному «ВДТ» майже впродовж години демонструвався документальний телефільм, присвячений трагедії єврейського народу в період розгулу гітлеризму. Одним із учасни-

ків телепрограми був доктор історичних наук, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак. Він прокоментував трагічні події, що відбувалися на Вінниччині під час нацистської окупації краю, розповів про те, як вшановується в області пам'ять безневинно убієнних.

29 січня 2019 р.

У Літині відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки, встановленої на фасаді місцевої загальноосвітньої середньої школи I – III ступенів № 2 на честь відомого земляка, державного та військового діяча часів Української Народної Республіки, сотника Українського війська, відомого художника Миколи Битинського (1883 – 1972).

«Окрім державницької та військової діяльності Микола Битинський був надзвичайно талановитим геральдистом. Він відомий низкою геральдичних проектів, зокрема проектами «Хреста Симона Петлюри» та «Воєнного хреста УНР». Й сьогодні українські військовослужбовці використовують створені ним військові символи та малюнки на своїй уніформі», – відзначив, виступаючи перед присутніми, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Державного архіву Вінницької області, доктор історичних наук, професор Юрій Легун.

Музичний супровід церемонії відкриття здійснював військовий оркестр Центру військово-музичного мистецтва Повітряних Збройних Сил України.

Церемонійний постріл у момент відкриття дошки виконали співробітники комунального підприємства «Центр історії Вінниці».

Присутні поклали квіти до меморіальних дошок Миколі Битинському та загиблому учаснику антитерористичної операції на Сході України, випускникові Літинської ЗОСШ I – III ступенів № 2 Пантелеймону Рожанському, віддаючи шану борцям за незалежність України.

* * *

На честь річниці бою під Крутами у Літинській ЗОСШ І – ІІ ступенів № 2 відбувся «Урок живої історії», під час якого учні спілкувалися з істориками, дослідниками української незалежності. Зокрема, почули розповіді професора Юрія Легуна, дослідника історії Вінниччини Олександра Федоришена.

Учасники наукового товариства «Комунальне підприємство «Центр історії Вінниці» демонстрували юнакам військову техніку тих часів, польові однострої та зброю, якою тодішні вояки боронили українську незалежність.

2 лютого 2019 р.

Рівно сто років тому, 2 лютого 1919 р., під натиском більшовиків до Вінниці переїхав уряд Української Народної Республіки. До 6 березня 1919 р. місто стало тимчасовою столицею УНР, а державним центром – готель «Савой». Тоді ж у Вінниці відбулась зміна політичного керівництва Директорії – замість Володимира Винниченка на чолі став Симон Петлюра.

Голова Подільської земської управи Віктор Приходько у своїх спогадах писав: «Директорія УНР, з урядом і цілим політичним Києвом, ввійшла до Вінниці на Поділлі, що стала тимчасовою столицею України. Знову готель «Савой» став центром осідку найвищих влад та установ, а співробітники цих установ поселились у приватних помешканнях цього величного міста, з модерними будовами, міста, що змагалось з Кам'янцем за першість у губернії...»

У пам'ять про ці події 24 січня 1996 року на фасаді історичної будівлі відкрили пам'ятну дошку про перебування тут Директорії. До речі, тоді до Вінниці приїхав останній Президент УНР в екзилі Микола Плав'юк.

На честь же 100-річного ювілею вікопомної події вінницькі краєзнавці поклали до неї квіти та вшанували борців за волю й незалежність України хвилиною мовчання.

Українська революція 1917 – 1921 рр. – це водночас драматична і доленосна доба нашої історії, коли після тривалої боротьби у ХХ ст. народ створив свою незалежну державу.

6 лютого 2019 р.

Державний архів Вінницької області представив оцифровані копії архівних документів, які відображають державотворчу діяльність Директорії УНР у Вінниці (у місті над Бугом Директорія перебувала тричі: перший раз у грудні 1918 р., вдруге – з 2 лютого по 6 березня 1919 р., втретє – з 7 травня до початку червня 1920 р.).

У матеріалах можна знайти адреси міністерств та відомств, які діяли в місті, перелік законів, циркулярів та розпоряджень Директорії, ухвалених у Вінниці, зокрема «Про місцеві конгреси», «Про землю», «Про реформу судової влади», «Про запровадження в усіх вищих школах лектури українською мовою» тощо.

Ознайомитися з документами можна в режимі он-лайн. Експозиція розміщена на офіційному сайті архіву в розділі «Документальні виставки» і діятиме два тижні.

За словами головного спеціаліста відділу інформації, кандидата історичних наук, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Костянтина Завальнюка, у фондах закладу зберігається чимало документів, які відображають державотворчу діяльність українського народу, розповідають про провідників революційного руху.

Для тих, хто любить вивчати історію за персоналіями, представлені документи з підписами творців української державності: Винниченка, Петлюри, Огієнка, Остапенка, Марковича та автобіографія колишнього голови Ради Народних Міністрів УНР Чеховського.

7 лютого 2019 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація підготовленого колективом науковців відділу фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України видання «Українська фольклористична енциклопедія», упорядником, науковим редактором якої став доктор філологічних наук, професор, уродженець с. Зятківці Гайсинського району Микола Дмитренко.

У праці розкрито феномен традиційної нематеріальної культури українців від давнини до нинішнього часу, подано інформацію про дослідників, збирачів, носіїв-виконавців фольклору, охарактеризовано основні терміни, поняття та явища з теорії фольклору, історії фольклористики, сучасного стану досліджень, архівного збереження, публікацій фольклору.

Презентував Українську фольклористичну енциклопедію (першу в Україні) Микола Дмитренко.

Схвальні відгуки на її адресу висловили члени правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Анатолій Подолинний та Тетяна Цвігун, члени Національної спілки краєзнавців України кандидат історичних наук, етнограф, фольклорист, доцент кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віктор Косаківський, завідувачка навчально-науковою лабораторією з етнології Поділля цього ж закладу вищої освіти Тетяна Пірус, а також провідний методист Вінницького обласного Центру народної творчості Жанна Дмитренко, виконуюча обов'язки завідувачки кафедри методики філологічних дисциплін і стилістики української мови Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського доцент Алла Вінничук.

Презентація енциклопедичного видання супроводжувалась книжковою виставкою «Коли душа із вічністю говорить».

8 лютого 2019 р.

У Гайсині на алеї Слави відкрито меморіальний комплекс, приурочений пам'яті полеглих воїнів 59-ї мотопіхотної бригади. Разом із військовослужбовцями віддали данину шани мужнім героям, які поклали життя за незалежність і суверенітет України, батьки й родини загиблих воїнів-земляків, керівники області й району, громадськість міста, у тому числі місцеві краєзнавці. Голова обласної державної адміністрації Валерій Коровій щиро подякував жителям за небайдужість, а військовослужбовцям – за мужність, відвагу й патріотизм.

Військовослужбовці 59-ї окремої мотопіхотної бригади нещодавно повернулися із зони проведення операції Об'єднаних сил у

розташування військової частини в Гайсин. Бригада прибула додому з мариупольського напрямку без бойових втрат. Земляків, які раніше не повернулися з передової, вшанували хвилиною мовчання. На меморіальній стелі, розташованій на території військової частини, викарбувано 48 імен та прізвищ загиблих воїнів. Назавжди їхні імена вписано до Книги пам'яті 59-ї ОМБ.

Бійці покладанням квітів і гірлянд ушанували пам'ять бойових побратимів, які за вірність присязі й народові України заплатили життям. Пам'ятну стелу воїнам освятив капелан військової частини отець Богдан.

9 лютого 2019 р.

У Літині в актовій залі районного краєзнавчого музею ім. У. Кармалюка відбулося засідання круглого столу на тему «Честі не зрадив своїй генерал Гандзюк».

Цьогоріч, 9 лютого, минув 101 рік з дня його загибелі – генерала УНР, уродженця с. Багринівці Літинського району.

Виступаючи перед присутніми, директор музейного закладу краєзнавець Віра Ткач повідала, що Яків Григорович був людиною великої душевної щедрості, високих моральних чеснот, сміливим, напрочуд мужнім, котрому судилося прожити яскраве та героїчне життя.

З доповідями виступили літинський краєзнавець Валерій Кривий та гості зі Жмеринки.

9 лютого 2019 р.

Виповнилося 70 років від дня народження члена Президії Національної спілки краєзнавців України, голови правління Вінницької обласної організації НСКУ, Почесного краєзнавця України, заслуженого працівника культури України, члена-кореспондента Української академії історичних наук, доктора історичних наук Сергія Дмитровича Гальчака. З нагоди його життєвого ювілею на офіційному сайті Національної спілки краєзнавців України розміщено привітання голови НСКУ Олександра Реєнта. У ньому, зокрема, йшлося:

«...Обравши важливий сегмент для фахового вивчення, який охоплює різноманітні питання історичного минулого українського Поділля та безпосередньо Вінниччини, зокрема становище регіону в часи Другої світової війни, дослідження розвитку місцевого краєзнавчого руху крізь призму біографічних студій, С. Д. Гальчак демонструє вираженість підходів і послідовність авторських оцінок.

Протягом багатьох років ювіляр віддано працює на науково-педагогічній та краєзнавчій ниві, входить до складу керівних органів Національної спілки краєзнавців України і усіяло сприяє її роботі. Його багатогранна подвижницька праця є дієвим прикладом відданого служіння обраній справі, а наприкінці 2018 року Президент України призначив своїм Указом С. Д. Гальчаку дворічну державну стипендію.

Оцінивши вагомі досягнення у галузі краєзнавства, дослідження й збереження пам'яток матеріальної та духовної культури України, з нагоди 70-річного ювілею Президія Національної спілки краєзнавців України прийняла рішення про нагородження С. Д. Гальчака Почесною грамотою Національної спілки краєзнавців України.

Щиро вітаємо ювіляра, бажаємо міцного здоров'я та людського щастя, сімейного добробуту і усіялих гараздів! Нехай кожен новий день буде щедрим на приємні події та корисні справи! Плідних дослідницьких пошуків і творчої наснаги в подальшій краєзнавчій та науково-педагогічній роботі!

З глибокою повагою, голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О. П. Реснт».

* * *

Урочистості з нагоди ювілею С. Д. Гальчака відбулися у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. Вітаючи ювіляра, відзначаючи його заслуги на науково-краєзнавчій, педагогічній нивах, ректор закладу вищої освіти Наталія Лазаренко в урочистій обстановці вручила імениннику свідоцтво про присвоєння вченого звання професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського по кафедрі журналістики, реклами та зв'язків із громадськістю, Почесну Грамоту університету, а також Почесну

відзнаку лауреата загальноукраїнського конкурсу «Українська мова – мова єднання», голова правління Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, професор Лев Баженов – диплом лауреата премії Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України в галузі науково-краєзнавчих досліджень імені академіка І. С. Винокура, тепло привітав від імені науково-краєзнавчої спільноти Хмельниччини. Щирі вітання на адресу ювіляра висловили також численні друзі, колеги по роботі, студенти університету.

12 лютого 2019 р.

З ініціативи члена ревізійної комісії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директора музею історії міста Козятина Лілії Макаревич в очолюваному нею закладі відкрито виставку світлин, документів та інших речей «Він родом із Козятина», присвячену 110-й річниці від дня народження лауреата премії імені Олександра Довженка, заслуженого працівника мистецтв України, кінорежисера, письменника, уродженця Козятина Віктора Іванова. За його сценарієм створено близько п'ятнадцяти кінофільмів, у тому числі кіношедевр «За двома зайцями».

19 лютого 2019 р.

У Вінниці представлено серію документальних кінострічок про злочини радянської влади у 30-х роках минулого століття.

Реальні історії, сухі, але страшні цифри, досі не висвітлена сторінка моторошного «великого терору» радянської системи у Вінницькій області. Такими постали кадри чергових серій документальних фільмів «Вінниччина таємнича», «Радянські карателі», «Репресії на Поділлі». Авторкою проекту стала краєзнавець, журналістка «Медіацентру «Власно» (м. Вінниця) Любов Завальнюк. А взяли участь у зйомках історики, дослідники та нащадки тих,

хто став жертвою репресій. В основу фільмів лягли документи архівів НКВС – головні свідки злочину.

Радянський терор та більшовизм як ідеологія не пройшли свій Нюрнберзький трибунал. В пострадянських столицях цю тему піднімають неохоче. Нею займаються лише деякі дослідники. Отже, даний проект є унікальним та одним із перших в Україні та Вінниці.

«Сценарій був написаний з книги колишніх вінницьких науковців, а нині провідних спеціалістів Інституту історії України НАН України Романа Подкура та Валерія Васильєва «Радянські карателі. Співробітники НКВС – виконавці «Великого терору» на Поділлі». Моїм редактором був член Національної спілки краєзнавців України Сергій Калитко, саме він наставляв мене на вірний шлях. Ми підійшли до цієї теми з усіх сторін. Завдяки краєзнавцю Миколі Мудраченку ми розказали історію будівлі НКВС у Вінниці. За допомогою Аліни Кобець дали психологічну оцінку подіям. Нашадки репресованих просто вразили історіями з життя їхніх предків», – розповіла Любов Завальнюк.

На презентації зібрались близько 150 людей, яким не байдужа історія рідного краю. Серед них були й нашадки репресованих та студенти історичних факультетів вузів міста.

Для присутніх було продемонстровано трейлери всіх восьми серій. Перші дві розповідають про розгортання «Великого терору» на Поділлі, третя та четверта – про жертви репресій та діяльність «трійок» і «двійок». П'ята та шоста – про життя співробітників НКВС: звідки, хто вони та яка їх спіткала доля. В сьомій та восьмій – мова йде про засудження «Великого терору» на ХХ з'їзді КПРС та реабілітацію жертв.

«Коли в Україні почалась дерадянізація, нам відкрився доступ до найбільш таємних документів НКВС, які стосуються особових справ оперативних співробітників. Ми і мріяти не могли, що в нас буде доступ до таких матеріалів, – повідав по Скайпу під час презентації Валерій Васильєв. – Ми почали працювати. Нас підтримували колеги з усього світу. Це був міжнародний науковий рейд. Були наші колеги з Інституту історії України, представники Університету Торонто (Канада), Рурського університету з Німеччини, університету імені Іраклі в Тбілісі (Грузія) та Кишинівського університету (Молдова).

Одним із головних історичних консультантів був історик Сергій Калитко. Він є головним редактором збірки «Реабілітовані історією. Вінницька область». Це великий пласт імен та історій людей, які були вбиті під час «Великого терору». Станом на зараз видано вже 5 томів та готується 6-й до друку».

«Тема репресій завжди була закрита та табуована. Про це боялись говорити люди старшого покоління, наші батьки. Ті історії, які потрапили до мене, це просто шекспірівські драми. Терор перетворює людей у зомбі і ними дуже легко маніпулювати. Для СРСР терор був нормою, його кати копіювали Велику криваву революцію у Франції, проте там жертви йшли на тисячі, а в нас – на мільйони, – повідав присутнім Сергій Калитко. – Головними виконавцями «Великого терору» у Вінницькій області були росіяни та євреї. За період 1935 – 1938 років було 5 керівників НКВС у Вінницькій області. Крім одного, всі були також репресовані. Найбільш одіозними фігурами виявилися Давід Соколінський та Іван Корабльов».

«Вони працювали 3, 5, 6, максимум 7 місяців. І це було характерним для всіх органів НКВС. Якщо людина не виконувала вказівок, то її розжалували. Вимагали показників. Наприклад, спіймав одного і на допиті вибив «зінання» на ще сто чоловік, це вже групова справа, це вже показник. Таких підвищували у званні та відправляли на більш «жирні» посади. Головне – це термін – «радянські карателі»... Якщо суспільство буде знати про цих військових злочинців заради ідеології, тоді кожна людина, яка про це дізнається, буде думати про свою родину та карму. Через те, що ми не вивчали свою «совецькість» двадцять п'ять років, у нас і відбулись розстріли на Майдані», – висловив свою думку присутній на презентації Роман Подкур.

Загалом презентація пройшла жваво, викликала чималий інтерес, спонукала глибше проаналізувати винесеною на обговорення проблемою.

20 лютого 2019 р.

У День вшанування пам'яті Героїв Небесної Сотні у Жмеринці пройшли велелюдні масові заходи, присвячені землякам – Героям України Валерію Брезденюку та Леоніду Полянському.

Зранку в актовій залі міської ради відбулася зустріч із рідними загиблих Героїв України. Усі присутні мали нагоду ще раз відтворити у пам'яті події п'ятирічної давності, коли учасники Революції Гідності безстрашно відстоювали високі демократичні принципи, європейське майбутнє нашої держави, права і свободи людини. Голова Жмеринської райдержадміністрації Олег Легеза та перший заступник міського голови Анатолій Білоус вручили рідним грошову допомогу та пам'ятні монети «Слава Героям Небесної Сотні».

Потім були щемливі хвилини відкриття на одному з будинків міської вулиці, перейменованої на честь Валерія Брезденюка, меморіальної дошки. Відкрила пам'ятний знак донька Героя-майданівця Юлія. А біля меморіалу Героїв України відбувся мітинг-реквієм. Хвилиною мовчання і сотнею випущених у небо білосніжних кульок присутні вшанували Валерія Брезденюка, Леоніда Полянського та їхніх побратимів, які віддали за Україну найдорожче – життя. Сотні жмеринчан, серед яких були й дослідники своєї малої батьківщини, схиляли у жалобі голови...

22 лютого 2019 р.

У конференцзалі Вінницької обласної державної адміністрації відбулося чергове засідання обласної міжвідомчої комісії у справах увічнення пам'яті учасників антитерористичної операції, жертв війни та політичних репресій, в роботі якої взяли участь члени правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Юрій Зінько та Юрій Легун.

Під час засідання погоджено написи на меморіальних плитах, які будуть встановлені у семи місцях масових поховань євреїв у п'яти населених пунктах Вінницької області, а саме: у с. Вахнівка Липовецького району (2 місця розстрілу), с. Плисків Погребищенського району (2 місця розстрілу), м. Липовець, с. Самгородок Козятинського району, с. Чуків Немирівського району.

25 лютого 2019 р.

Найближчим часом, до осені, у Барській об'єднаній територіальній громаді буде відкрито виставково-музейний центр з відродження унікальної місцевої кераміки. Про це повідомив у розмові з

головою правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергієм Гальчаком спеціаліст із питань культури та туризму Барської міської ради Роман Григор'єв. За його словами, у XVII – XIX століттях місцеві гончарі виробили унікальний стиль гончарства, особливість якого – оформлення виробів: біле тло з обов'язковим художнім елементом – зозулею на каліні. Барська кераміка прирівнюється за художньою значимістю до бубнівської та кришинецької. Але у XX столітті під час голодоморів, війн та репресій цю традицію та техніку було втрачено. У Бару уже було здійснено низку заходів, спрямованих на те, щоб її відродити. Однак систематизовуватиме цю роботу згаданий виставково-музейний центр. У перспективі громада планує розвиватися як регіональний туристичний центр, і виставково-музейний центр покликаний відродити барську кераміку як місцевий бренд. Наразі для центру підшукують приміщення. Його створення орієнтовно коштуватиме 800 тис. гривень, три четверті з яких надасть Український культурний фонд, решта – кошти місцевого бюджету.

Тим часом у межах реалізації проекту «Відродження барської кераміки» на базі місцевого гуманітарно-педагогічного коледжу вже створений окремий навчальний курс «Образотворче мистецтво» в рамках «Школи гончарного мистецтва», а методисти Вінницького обласного центру народної творчості (керівник – член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун), народні майстри, мистецтвознавці та краєзнавці розпочали відновлювати технологію виготовлення барської кераміки за записами, переказами майстрів, на основі вивчення матеріальної спадщини подільських гончарів, позаяк живих носіїв цих знань, на жаль, уже не залишилось.

28 лютого 2019 р.

В обласному Центрі народної творчості, який впродовж багатьох років успішно очолює член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун і який у жовтні відзначатиме 80-річчя своєї діяльності, відбулася презентація ілюстрованого довідника «Народні майстри Вінниччини», приуроченого ювілею культурно-мистецького закладу.

У довіднику викладено короткий життєвий та творчий літопис народних майстрів, котрі прославили Вінниччину в минулому, мистецький рівень яких обумовлений духовним багатством та історичним корінням народу.

У виданні також подано інформацію про майстрів сьогодення, які шанобливо ставляться до збереження народних традицій, докладають зусиль до підвищення власної професійної майстерності, а також імена молодих митців, котрі плідно працюють над розвитком традиційного мистецтва, та їхні роботи.

Загалом, на сторінках видання свою творчість презентували 105 майстрів, 11 студій та 2 громадські організації. Світлини їх витворів додають довідникові неповторного колориту. Крім того, у ньому є іменний покажчик майстрів декоративно-прикладного мистецтва по районах області. У ньому згадується близько тисячі імен.

Перші екземпляри отримали митці, чиї імена занесено до довідника та сьогодні завітали на презентацію.

Лютий

У цьому році краєзнавчий музей села Нова Ободівка, що в Тростянецькому районі, відзначатиме своє 60-ліття. Про те, що він користується значною популярністю, красномовно засвідчують такі показники: торік його відвідали понад 10 тисяч чоловік, протягом року у ньому проведено 99 екскурсій. Це більше, ніж у краєзнавчому музеї, що знаходиться в Тростянці. Чим же приваблює сільський музей?

По-перше, тут майже 5300 експонатів – не кожний заклад подібного рівня може похвалитися такими великими фондами.

По-друге, музей багатогранний: одна його зала присвячена історії села, починаючи з XVI століття. Є тут і речі місцевих селян, пращурів сучасних мешканців Ободівки, й речі та предмети, якими володіли шляхтичі Собанські, багаторічні власники тутешніх місць. Інша частина музею присвячена пам'яті та вшануванню ободівської еліти. В цій плеяді, зокрема, художник-постімпресіоніст, засновник Львівської мистецької школи, видатний педагог Олекса Новицький, живописець і скульптор Сава Христич, видатний поет Казимир Лісовський, письменник-партизан Кузьма Гриб,

оперний співак, соліст Київського театру опери й балету Андрій Іщенко, український політичний діяч Юрій Костенко, доктор історичних наук, професор, директор Державного архіву Вінницької області, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Юрій Легун...

Діють у музеї і виставки декоративно-вжиткових речей, виготовлених колишніми і сучасними сільськими майстрами – експозиції вишитих сорочок і рушників, ручної роботи мережива, хусток, образів, писанок, ляльок-мотанок.

Ободівський музей – приклад того, яким цікавим для інших може бути звичайне село, коли воно пам'ятає та береже свою історію.

1 березня 2019 р.

Хмільник може стати першим в області районним центром, де відкриється музей місцевого самоврядування.

Ініціює його створення громадська організація «Право», а підтримують зарубіжні партнери – Федерація канадських муніципалітетів. За відкриття музею й місцеві краєзнавці. То ж що саме пропонують активісти?

Хмільник – одне з небагатьох подільських містечок, самоврядні традиції якого обраховуються століттями. Торік, наприклад, місто відзначило 570-річчя з часу надання йому Магдебурзького права. Тобто Хмільнику є що розповісти та показати, коли мова йде про самоврядність.

На «круглому столі», присвяченому задумці, голова ГО «Право» Віталій Дорох розповів як функціонує музей самоврядування в Кам'янець-Подільському та поділився думками з приводу того, яким подібний заклад має бути у Хмільнику. Міський голова Сергій Редчик підтримує ідею створення музею, хоч зазначає, що це можливо лише після того, як буде з'ясовано усі історичні факти минулого міста.

Слід додати, що відкриття музею стане одним із пунктів реалізації розробленої програми «Хмільник туристичний: робимо перші кроки».

5 березня 2019 р.

У Державному архіві Вінницької області до 205-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка відкрито виставку документальних матеріалів та друкованих видань, які розповідають про життя і творчість Великого Кобзаря. Експоновані на ній матеріали тематично поділяються на три розділи: «Постать Шевченка мовою документів київських архівів», «Ставлення царського уряду до постаті Т. Г. Шевченка» та «Вшанування пам'яті Великого Кобзаря за радянської доби».

Серед найцікавіших експонатів – унікальне видання 1897 року під назвою «Живописная Россия», в якому використано етнографічні напрацювання Т. Г. Шевченка. Чимало його художніх робіт відвідувачі зможуть побачити в академічному виданні «Історія українського мистецтва».

Також в експозиції представлені розпорядження, циркуляри, накази центральних та місцевих органів влади Російської імперії про заборону відзначення шевченківських роковин, а також використання його творів та портретів у навчальних закладах. Окрім того, представлено документи про збір коштів окремими громадами на спорудження першого в Україні пам'ятника Тарасу Шевченку.

На виставці можна ознайомитися з документами про перейменування окремих населених пунктів, колгоспів, радгоспів на честь поета і присвоєння його імені навчальним закладам за радянської доби.

Відвідувачі виставки зможуть побачити копії документів з центральних київських архівів, зокрема копію запису в метричній книзі церкви Іоанна Богослова в селі Моринці Звенигородського повіту Київської губернії про народження Т. Г. Шевченка. Досить цікавим та змістовним є також документ, що містить повідомлення київського губернатора П. Г. Гессе київському, подільському і волинському генерал-губернатору І. І. Васильчикову про події, що відбувалися під час перепоховання славетного українця – Тараса Григоровича Шевченка.

6 березня 2019 р.

З нагоди 205-ї річниці від дня народження Великого Кобзаря у Вінниці відбулося урочисте покладання квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку. У церемоніальних заходах взяли участь керівники області та міста, краєзнавці, мешканці обласного центру. Цього ж дня у міському палаці культури «Зоря» відбувся концерт «Шевченко для усіх століть». А напередодні у центральній міській бібліотеці проведено літературну годину «І лине над землею Шевченкове слово». Низку аналогічних заходів проведено в інших закладах культури міста. Пам'ять про Великого Кобзаря безсмертна.

12 березня 2019 р.

В історико-меморіальному комплексі жертв нацизму, що в с. Стрижавці Вінницького району, – з'явилася нова експозиція – макет наземної частини ставки «Вервольф». Виготовила макет ГО «Центр візуальних проєктів» на замовлення Вінницького обласного краєзнавчого музею.

На схемі-макеті розміщені 34 об'єкти та 600 дерев. Серед об'єктів будинок-зруб і бункер Гітлера, два бомбосховища, готель і офіцерський клуб, будинки Бормана, генералів Кейтеля, Йодля, ад'ютантів, стенографістів, сауна, перукарня, кінотеатр, спортзал, душева, будинок преси та інші споруди.

Відразу ж після відкриття експозиція стала центром уваги численних відвідувачів музею, в тому числі краєзнавців.

13 березня 2019 р.

На офіційному сайті Національної спілки краєзнавців України з'явилося повідомлення такого змісту:

«Вінницька обласна організація – одна з найкращих в структурі НСКУ: очільник Спілки О. Реснт зустрівся із С. Гальчаком з нагоди його 70-річного ювілею.

Нещодавно голові Вінницької обласної організації НСКУ, доктору історичних наук, професору Гальчаку Сергію Дмитровичу виповнилося 70 років.

12 березня 2019 року з нагоди цієї події відбулася зустріч ювіляра із керівником Спілки, зокрема, її головою, членом-кореспондентом НАН України Олександром Реєнтом та членами Президії НКСУ: Русланою Маньковською (заступник голови), Олегом Бажаном (заступник головного редактора журналу «Краєзнавство»), Володимиром Мильком (прес-секретар).

О. П. Реєнт в черговий раз висловив найщиріші привітання С. Д. Гальчаку та урочисто вручив йому Почесну грамоту Національної спілки краєзнавців України, якої його удостоєно за вагомі досягнення у галузі краєзнавства, дослідження й збереження пам'яток матеріальної та духовної культури України.

Під час неформальної та, водночас, робочої бесіди голова Спілки О. Реєнт відзначив високу продуктивність діяльності Вінницької обласної організації, обговорив із С. Гальчаком деталі запланованої науково-краєзнавчої експедиції на Вінниччину та висловив рішучу переконаність у подальшій плідній краєзнавчій та науково-педагогічній роботі ювіляра.

14 березня 2019 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулися II Липківські читання з нагоди відзначення 155-ї річниці від дня народження митрополита Василя Липківського.

Митрополит Київський і всієї України Василь (в миру: Василь Костянтинович Липківський) – український релігійний діяч, церковний реформатор, проповідник, педагог, публіцист, письменник і перекладач, борець за автокефалію українського православ'я, творець і перший митрополит Київський і всієї України відродженої 1921 року Української автокефальної православної церкви. У 1919 – 1927 роках – останній настоятель та доглядач Софії Київської.

Народився 7 (20) березня 1864 року в селі Попудня Липовецького повіту (нині: Монастирищенського району Черкаської області) у родині священика.

Після прийняття сану священика у 1891 році став настоятелем Липовецького міського собору. У 1903 році з родиною переїздить до єпархіальної столиці, де одержує, як офіційне визнання його

плідної праці на педагогічній ниві, призначення на посаду завідувача (директора) щойно відкритої Київської церковно-учительської школи. Згодом Василь Костянтинівич стає настоятелем Києво-Солом'янської Покровської церкви, з якою доля пов'язала його більш ніж на десять років. Однією з важливих засад церкви вважав богослужіння українською мовою. 22 травня 1919 року він у супроводі хору під керуванням Миколи Леонтовича відслужив першу урочисту літургію українською мовою.

У жовтні 1921 року на свято Покрови Василь Липківський та його однодумці скликали I Всеукраїнський церковний собор, під час якого його було обрано головою Української автокефальної православної церкви – митрополитом Київським і всієї України. Собор проголосив створення Української автокефальної православної церкви.

За край короткі за історичними вимірами шість років митрополитом та його сподвижниками по Українській автокефальній православній церкві було виконано велику організаційну роботу з налагодження церковного життя, створення й становлення численних парафій УАПЦ, організації богословських курсів, які готували священників для УАПЦ, перекладу українською богослужбових книг, участі в релігійних диспутах, видання власного часопису «Церква й життя» тощо. І все це – за умов постійного жорстокого утиску з боку радянської влади, таємного та показового «нагляду» з боку ГПУ, підписок про невийїзд із Києва та арештів.

Заарештованого за безглуздим наклепницьким обвинуваченням 73-річного митрополита Липківського, який на допитах не назвав жодного прізвища, не згубив жодної людини і своєї вічної душі, було страчено 27 листопада 1937 року. Місце його поховання невідоме. У 1997 році Собор Української автокефальної православної церкви канонізував Василя Липківського та інших церковних мучеників 20 – 30-х років XX ст.

Відкрила читання директор бібліотеки Лариса Сенік.

Директор Державного архіву Вінницької області, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук Юрій Легун, виступаючи перед присутніми, ознайомив їх із документами архіву про Українську автокефальну православну церкву 1920-х років.

Про життєвий шлях Василя Липківського та зв'язок видатного церковного діяча з Подільським краєм розповів доктор історичних наук, професор кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Іван Романюк.

Про корені роду митрополита Василя Липківського повідав заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, начальник архівного відділу Липовецької райдержадміністрації Олександр Роговий.

Теми доповідей: доктора історичних наук, професора, ректора Вінницької академії неперервної освіти Степана Дровозюка – «Зречення сану як репресивна технологія більшовицького режиму», доктора історичних наук, професора Арсена Зінченка – «Постать митрополита Василя Липківського в національній історичній пам'яті».

Цікавими також були спогади правнучки Ганни Липківської.

Як відомо, перу Василя Липківського належать чимало праць: «Історія Української Православної Церкви», 2-томник українського церковного статуту «Наука самоосвіти українського духовництва», підручник «На Старий і Новий Завіт», 32 бесіди з історії Всесвітньої Церкви, переклад Св. Євангелія і Апостола, книга «Проповіді на неділі й свята: Слово Христове до Українського народу», у якій вміщено 194 проповіді. Вони увійшли до шеститомного видання спадщини Василя Липківського, яке у рамках читань презентувала доктор історичних наук, доктор церковно-історичних наук, провідний науковий працівник Інституту української археографії та джерелознавства імені Михайла Грушевського НАН України, професор Київської православної богословської академії Ірина Преловська.

Захід супроводжувала книжкова виставка з фондів Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. Тімірязєва «Митрополит Василь Липківський на тлі епохи».

19 березня 2019 р.

З метою залучення учнівської молоді до пошуково-дослідницької діяльності, виховання поваги та бережливого ставлення до іс-

торико-культурної спадщини українського народу, природи, історії та культури рідного краю очолюваний членом правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Юрієм Зіньком факультет історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, комунальний заклад «Вінницька академія неперервної освіти» (ректор С. І. Дровозюк) за підтримки Департаменту освіти і науки Вінницької обласної державної адміністрації провели ініційований ними V-й обласний історико-краєзнавчий конкурс «Вінниччина: славетні та визначні сторінки минулого». Його учасниками стали 98 учнів загальноосвітніх закладів області. Переможців відзначено грамотами, подяками та цінними подарунками.

20 березня 2019 р.

Виповнилося 75 років з часу визволення Вінниці від гітлерівських загарбників. З нагоди цієї знаменної дати у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені К. А. Тімірязєва облаштовано тематичну книжкову виставку «Дорогами визволення Вінниччини». Право відкрити її було надано одному із провідних дослідників подій Другої світової війни на теренах Поділля, доктору історичних наук, голові правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчаку. Він повідав про злочини окупантів на теренах краю, героїзм, мужність та відвагу його визволителів.

21 березня 2019 р.

У Мурованокуриловецькій районній бібліотеці відбулася презентація книги члена Національної спілки краєзнавців України, заступника директора з виховної роботи навчально-виховного комплексу с. Вербоваць Мурованокуриловецького району Романа Крохмалюка «Мурованокуриловеччина: погляд крізь століття».

Виступаючи перед присутніми, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак відзначив, що презентована праця дослідника малої батьківщини заслуговує на пошану та добре слово.

Далі він, зокрема, сказав: «Заглибившись у багатовікову історію Подільського краю, його складової – Мурованокуриловеччини, автор збагачує наші знання про свій неповторний батьківський куточок, рідне Поділля, де в глибинах тисячоліть формувались терени історичних українських земель, упродовж віків розміщувались численні племінні, державні, етнокультурноспільнотні, адміністративно-територіальні, державні утворення. У різні історичні періоди регіон був також об'єктом нападів ворогів, ареною кровопролитних війн, насамперед, національно-визвольних, краєм, який завжди відроджувався з руїн та попелу, про що свідчать старожитності численних археологічних культур, інші історичні пам'ятки – залишки древніх городищ, курганів, руїн фортець, панських палаців, хрести та могили на місцях козацьких битв, а також невмирущий народний епос. Тут жили і живуть чудові люди, які своєю невтомною працею прославляють рідний край, сприяють його розквіту, є його гордістю і чи не найбільшим багатством, про що у тій чи іншій мірі йдеться на сторінках книги.

Найбільша цінність цієї праці в тому, що в ній розкрито низку «білих плям» історичного минулого регіону, введено в обіг документальні та інші джерела, які дозволяють по-новому поглянути на події історії мальовничого Поділля, Мурованокуриловеччини, ще більше перейнятися синівською любов'ю та повагою до них».

На важливості книги Романа Крохмалюка у відродженні національної свідомості наголосили також виступаючі поет Василь Гарвасюк, поетеса Ніна Кошен, учителька історії Тамара Модлінська.

На завершення ведучі презентації Зінаїда Петравчук і Наталія Мількевич побажали Роману Крохмалюку, який на сьогодні є автором дев'яти книг, нових творчих здобутків на благодатній ниві дослідження своєї малої батьківщини.

22 березня 2019 р.

Сто років тому у Літині кіннота російсько-більшовицьких загартників порубала беззбройних новобранців Чорноморського коша Армії УНР. Кількість загиблих тут українських воїнів дослідники оцінюють лише приблизно – від трьох до восьми сотень.

Літинськими Крутами називають цю трагічну подію. Участь у вшануванні пам'яті захисників Української Народної Республіки з нагоди 100-річчя їх загибелі взяли участь місцеві жителі, представники громадських організацій, краєзнавці, учні та вчителі, керівництво району, викладачі та студенти-історики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

З прапорами і квітами пройшли вони скорботною ходою до братської могили, на якій височить хрест, вклонилися також могилі загиблого учасника тих подій літинчанина Юрія Скотницького, сотника Армії УНР. Тут про подвиг бійців-земляків присутнім розповіли голова ГО «Літинська козацька сотня імені Якова Гальчевського» Іоанн Приймак та краєзнавець Валерій Кривий. А настоятель храму Святого Миколая ПЦУ отець Андрій відправив заупокійну службу Божу.

Пам'ятний захід продовжився у районному будинку культури, де демонстрували відеопрезентацію «Українська революція 1917 – 1921 рр. Втрачена державність», лунали патріотичні пісні й вірші у виконанні студентів педуніверситету та місцевих артистів. А ще привітали переможницю районного конкурсу учнівських творів «Літинська трагедія 1919 року очима нащадків» Каріну Лазаренко з Літинської школи ЗОСШ I – III ст. № 2.

А наприкінці відзначення столітніх роковин Літинської трагедії всіх учасників зібрання частували стравами солдатської польової кухні, яка розгонулася біля районного будинку культури.

26 березня 2019 р.

Відродити мальовану хату. Таку ідею шість років тому взявся втілювати у наддністрянських селах Вінниччини художник, скульптор, краєзнавець за покликанням, голова мистецької фундації «Арт-Слід» Микола Крижанівський. А нещодавно вийшов друком яскравий альбом «Мальована хата», який розповідає про здобутки цього мистецького проекту. Презентація видання відбулася в обласному Центрі народної творчості.

Як відзначалося у виступах її учасників, мистецтво розмальовування стін сільських осель традиційними візерунками, на жаль, опинилось на межі зникнення. Відродження цієї унікальної тради-

ції у нашій області розпочалось старанням саме Миколи Крижанівського, уродженця села Сліди Могилів-Подільського району. Цю ініціативу підтримали тодішній голова Могилів-Подільської райдержадміністрації Михайло Вдовцов, обласний Центр народної творчості.

Перший пленер «Мальована хата» відбувся в рідному селі ініціатора проекту, згодом митці розмальовували хати в селах Наддністрянське та Нагоряни Мурованокуриловецького району, в Гонтівці Чернівецького та в Буші Ямпільського районів.

Місцеве населення виявило неабиякий інтерес до відновлення «мальованих хатин», схвально підтримало ідею ентузіастів, чим переконливо заявило, що душа народу жива, що вона відкрита до прекрасного.

Альбом містить численні фото таких осель. За словами директора обласного Центру народної творчості, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяни Цвігун, кожна сторінка цього видання ніби посміхається гарною подільською хатою. Тут і квіти, і птахи, і історія, і краєзнавство...

Участь у презентації взяли також начальник відділу культури Мурованокуриловецької райдержадміністрації Валентина Веклюк, директор заповідника «Буша» Ірина Захарчук, сільський голова Гонтівки Михайло Бей та інші представники районів, де була особливо поширеною традиція розмальовування хат, а також письменники-краєзнавці Вадим Вітковський, Михайло Каменюк, Жанна Дмитренко. Усі вони відзначили високу вартісність презентованої праці, висловили слова подяки на адресу Миколи Крижанівського за плідну працю по відродженню славної народної традиції.

30 березня 2019 р.

З ініціативи Почесного краєзнавця України, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директора Вінницького обласного краєзнавчого музею Катерини Висоцької в очолюваному нею музейному закладі відбулася тематична виставка-екскурсія «З бабусиної скрині». Відвідувачі змогли чимало дізнатися про традиційне вбрання українців

Східного Поділля, а головне – побачити у чому на свята та в будні ходили наші предки.

Серед експонатів виставки були такі доволі дивні для сучасників речі як ткані фартухи-запаски, плахти, горбатки тощо. Із верхнього одягу відвідувачі побачили суконні гуньки, кожухи, оздоблені тасьмою чи аплікацією.

Розинкою виставки-екскурсії був майстер-клас з одягання автентичних головних уборів від знаного українського етнолога та історика матеріальної культури, кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника Інституту народознавства НАН України Оксани Косміної.

1 квітня 2019 р.

Тринадцять нових історичних розвідок про села й містечка Вінницької області підготували останнім часом місцеві краєзнавці та письменники.

Про це журналістам розповіли на черговому засіданні редакційної колегії із видання серії «Моя Вінниччина». Мета проекту, аналогів якому немає в Україні, – це дослідження, висвітлення та популяризація історії населених пунктів краю, а також біографій видатних людей, життя яких пов'язане з Вінниччиною.

Цього разу на розгляд комісії надійшло 13 творів з історії та краєзнавства, які претендують на видання за кошти обласного бюджету.

Обговорюючи подані твори, члени комісії дійшли до висновку, що час створити інерактивну карту Вінницької області, де буде зазначатися, які саме села та містечка вже мають власні, видані завдяки проектові книги.

10 квітня 2019 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація книги краєзнавця Лариси Наталочної (м. Бершадь) «Подільський соловей», приуроченій 120-й річниці від дня народження відомого подільського композитора, фольклориста, етнографа Родіона Скалецького.

11 квітня 2019 р.

У Хмельницькій районній бібліотеці для дорослих у рамках заходу «Причетна долею до слова» відбулася презентація книги члена Національної спілки краєзнавців України Анжели Веремій «Чорнобиля правда гірка. Місто Хмельник». Підкреслюючи важливість її виходу у світ, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак наголосив, що «26 квітня 1986 року стало однією із найтрагічніших дат вітчизняної історії, літопису людської цивілізації, незагойною болючою раною назавжди закарбувалося в наших душах та пам'яті, ще не одне століття, а то й тисячоліття, тривожитиме й бентежитиме їх. Тоді чи не весь цивілізований світ здригнувся від нечуваної техногенної катастрофи – аварії на Чорнобильській атомній електростанції. Мирний атом перестав бути мирним, кинув страшний виклик усьому живому на землі.

Зрозуміло, найбільше потерпіли прилеглі до епіцентру біди планетарного масштабу території. Саме вони становлять нині особливу, трагічну й страшну за своєю сутністю, зону відчуження, яка для українців, без перебільшення, є зоною національної трагедії.

Дісталось лихо й до Вінниччини, 89 населених пунктів якої ще й нині належать до зони радіологічного контролю.

Чорнобильська трагедія невимовним боєм обізвалася в серцях подолян і вони без вагань поспішили на допомогу. Понад шість тисяч працівників правоохоронних органів, пожежників, автомобілістів, медичних працівників Вінницької області стали безпосередніми ліквідаторами аварії, свідомо ризикуючи власним життям і здоров'ям. Чимало їх, отримавши смертельну дозу опромінення, пішли у вічний спокій, стали інвалідами, хворіють на невиліковні хвороби.

Крім того, нині в області мешкають понад сто тисяч осіб із зони відселення – чи не найбільше потерпілих від полинової біди. Для них Поділля стало другою батьківщиною.

Серед тих, хто з перших днів ступив у смертельне єдиноборство з розбурханим атомом, було чимало уродженців міста Хмельника, Хмельницького району та тих, хто пов'язав із ними свою долю. Як і всім, їм доводилося працювати у вкрай екстремальних

умовах, на межі людських можливостей. Про їхній безсмертний подвиг йдеться у цій, щойно виданій, краєзнавчо-меморіальній книзі. Анжела Анатоліївна Веремій доклала чимало зусиль, щоб час не зітер зі своїх крижалеї затаєний біль.

Чорнобильська трагедія залишила по собі ще один трагічний слід – вона породила сотні вдів героїв-ліквідаторів. Саме їх генерал міліції, уродженець Вінниччини Микола Джига назвав жінками-солдатками, яким сьогодні важко, але вони жертвовно несуть цей Хрест, виростили, підняли на ноги дітей, не зігнулися під тягарем долі.

Серед нескорених долею і сама Анжела Веремій – дружина жертви Чорнобиля, майора Хмільницького райвідділу міліції Олександра Веремія.

Ранам Чорнобиля судилося бути вічними. Незагойні, вони кровоточать уже четверте десятиліття. Попіл Чорнобиля стукає в наші серця. Трагедія стала болючою сторінкою новітньої історії України, трагічним хрестом українського народу, який він несе мужньо і терпляче.

Герої Чорнобиля, за словами письменника Олеся Гончара, врятували світ та нас у ньому. Тепер вже наш обов'язок – пам'ятати!

Тож із трепетом та пошаною перегорнім сторінки цієї книги...»

Теплі слова на адресу авторки висловили також член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Микола Дорош, Почесний краєзнавець України Віра Степанюк, голова ревізійної комісії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений журналіст України Василь Паламарчук, директор видавництва «Меркьюрі-Поділля» Ігор Балюк, дружина народного депутата України Петра Юрчишина Любов Юрчишина, керівник любительського об'єднання «Читацьке коло» Ніна Бойко, члени літературно-мистецького об'єднання «Подільські самоцвіти», що діє при районній дитячій бібліотеці, Богдана Охота, Катерина Степченко та інші виступаючі. Вони високо оцінили не лише презентовану книгу, а й книги «Тасмниці подільських верб», «Світло єдиної дороги», що вийшли друком останнім часом, щиро побажали Анжелі Веремій нових творчих звершень.

12 квітня 2019 р.

У холі Вінницької міськради відкрито виставку «Наказ 00485. Антипольська операція НКВС в Радянській Україні 1937 – 1938». На інформаційних стендах – факти про репресивну акцію, яку було проведено за так званою «національною лінією» проти польського населення України. Абсолютну більшість жертв «польської операції» НКВС склали поляки, але серед репресованих були також представники інших національностей, що проживали в СРСР, зокрема, велика кількість українців.

Експозиція стала можливою після опрацювання документів у архівах Вінниці, Одеси, Хмельницького.

«Символічна присутність у «серці» Вінниці представників Польщі та України. Величезне наше завдання, щоб ці страшні речі не повторилися. Ця подія важлива для України, де сьогодні відбувається війна. Сьогодні вранці чули, що український солдат помер від пострілів. Ми знаємо, що це сигнал для Європи», – сказав під час виступу Генконсул Республіки Польща Д. Цяріцькі.

За документами НКВС, із 140 тисяч заарештованих поляків було розстріляно 111091 громадян СРСР польської національності. Отже, з кожних 100 заарештованих було вбито 80. Ще 28744 чол. відправлено у концтабори ГУТАБу. Ця цифра склала близько 10 % із загального числа офіційно засуджених в часи єжовщини.

«Ми повинні усвідомлювати, що кілька поколінь тому людину просто могли знищити за те, що вона належала до іншої національності, мала походження не з такої родини, як слід, або просто для того, щоб виконати план. Цілі сім'ї ставили під ніж. Ми сьогодні живемо в зовсім іншому світі і якщо ми не будемо пам'ятати про це, не зможемо оцінювати сучасні можливі загрози», – зазначив у своєму виступі на відкритті виставки член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Державного архіву Вінницької області Ю. Легун.

22 – 23 квітня 2019 р.

Відбулася звітна наукова конференція викладачів, аспірантів і студентів факультету філології й журналістики імені Михайла

Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Низка доповідей та повідомлень мала краєзнавчий характер, зокрема, доктора історичних наук, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергія Гальчака «Журналісти Вінниччини та пов'язані долею із нею працівники ЗМІ – учасники націоналістичного підпілля, симпатичні української незалежності (1941 – 1945 рр.)», кандидата філологічних наук, доцента Інни Гороф'янюк «Зведений словник подільського говору: проблеми та перспективи створення», студенток Тетяни Харахонді «Родильний обряд смт Бродецьке Козятинського району Вінницької області: з етнолінгвістичних спостережень», Катерини Синиці «Календарна обрядовість села Корделівка Калинівського району Вінницької області: особливості номінації» та ін.

26 квітня 2019 р.

У м. Бар відкрито пам'ятний знак ліквідаторам аварії на Чорнобильській АЕС. Знак встановлено на майдані Пам'яті під час мітингу-реквієму з нагоди 33-ї річниці трагедії.

Право відкрити його отримав голова районної громадської організації «Союз Чорнобиль України» Микола Кириченко, який був одним із ініціаторів його спорудження.

Настоятель Спасо-Преображенського храму УПЦ села Балки протоієрей Іоан освятив пам'ятний знак. Учасники заходу, серед яких були й місцеві краєзнавці, хвилиною мовчання вшанували пам'ять земляків та поклали квіти до підніжжя меморіальної споруди.

27 квітня 2019 р.

Святкова Вінниця традиційно тішить містян різноманітними локаціями для фотозйомок та гарного відпочинку. І також традиційним стало прикрашання міста велетенськими писанками – вперше їх встановили у 2017 році. І якщо їх тоді було лише п'ять штук, то цього року на майдані Незалежності перед міськрадою встановили вже чотирнадцять. Півтораметрові гіпсополімерні яйця роз-

мальовані в кращих традиціях подільського писанкарства, а деякі прикрашені символікою міста. Арт-подія відбулася у рамках традиційного етнофестивалю «Великоднє диво». Під час фестивалю гості могли придбати товари декоративно-прикладного вжитку, а також відвідати тематичні майстер-класи. В першу чергу – з писанкарства. Своїми секретами, зокрема, ділились такі видатні подільські майстрині, як член Національної спілки краєзнавців України Тетяна Пірус та Оксана Верхово-Єднак. Велетенські писанки прикрашатимуть площу до 3 травня.

3 травня 2019 р.

У концертній залі обласної філармонії імені М. Д. Леонтовича відбулася Всеукраїнська виставка-свято «Великоднє писанка – 2019».

В рамках заходу для дорослих і дітей проведено тематичні майстер-класи від провідних писанкарів із 17-и областей України «Пишемо писанку разом». Також гості мали змогу ознайомитись із історією писанки, традиціями її створення, дізнатися про символізм візерунків та кольорів із проекту «Розвиток писанкарства» – фотоісторії Вінниччини.

Крім того, всі охочі мали змогу оглянути виставку писанок, «шкрябанок» та витинанок майстрів України. В експозиції були представлені також писанки в традиційних та сучасних техніках розпису і оздоблення.

Не обійшлося цього дня й без театралізованого дійства «Великдень душі в піснях і обрядах», під час якого молодіжні фольклорні колективи Вінниччини виконували великодні веснянки.

Окрім того, діяла виставка-продаж «Все для писанкаря-початківця», де охочі мали змогу придбати все необхідне для розпису великодних писанок, а також керамічні вироби та вироби ручної роботи із лози та дерева.

7 травня 2019 р.

До 70-річчя від дня народження Олександра Петровича Реснта, доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента НАН

України, заступника директора Інституту історії України НАН України, голови Національної спілки краєзнавців України, уродженця с. Дяківці Літинського району у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва розгорнуто книжкову виставку «Відмий вчений з Поділля».

Олександр Петрович – автор понад 800 наукових публікацій, зокрема близько 45 індивідуальних і колективних монографій, енциклопедично-довідкових видань, 15 підручників та посібників. Велику наукову цінність мають його монографії та розвідки з історії України «Українська національна ідея і християнство» (1997), «Павло Скоропадський: біографія окремої особи» (2009), «Україна між світовими війнами (1914 – 1939): Події. Люди. Документи» (2004), «Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії» (2016), «Нариси життя Літинщини, 1917 – 1921 рр.: революційні події та повсякденність» (у співавторстві з В. П. Рекрутом; 2017) та ін.

8 травня 2019 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва в рамках засідання науково-краєзнавчого клубу «Дослідник краю», очолюваного членом Національної спілки краєзнавців України, завідувачкою відділу краєзнавства бібліотечного закладу Оксаною Антонюк, відбулася презентація бібліографічного покажчика «Роки ідуть – пам'ять живе. Вінниччина у Другій світовій війні 1939 – 1945 рр.», присвяченого 75-й річниці звільнення Вінницької області від нацистських загарбників.

Як наголосила, відкриваючи засідання, в. о. директора ВОУНБ ім. К. Тімірязєва Галина Слотюк, пропонуване видання – це данина шани всім, хто здобув перемогу на фронтах Другої світової війни, в тилу ворога. Особлива пам'ять воїнам, які віддали своє життя за Батьківщину, а також мирним жителям, що постраждали від дій нацистських окупантів. Світлу пам'ять про немеркнучий подвиг наших батьків і дідів, що врятували світ від нацизму, необхідно зберегти нинішнім і прийдешнім поколінням.

Одна із укладачів бібліографічного покажчика, бібліограф першої категорії відділу краєзнавства, заслужений працівник культури України Галина Авраменко, повідомила, що в книзі вміщено

близько 3,5 тисяч записів різних документів: книг, публікацій із всеукраїнської та регіональної періодики, матеріалів із мережі Інтернет, що здебільшого були оприлюднені за останні тридцять п'ять років.

Високу оцінку виданню дав його науковий консультант, автор вступної статті, доктор історичних наук, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак.

Схвально відгукнулися про нього доктор історичних наук, професор кафедри історії та культури України факультету історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Іван Романюк, кандидат історичних наук, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу Анатолій Лисий та ін.

Захід супроводжувала книжкова виставка «Величне свято Перемоги» (до Дня пам'яті та примирення, Дня Перемоги у Другій світовій війні).

* * *

По завершенні презентації С. Д. Гальчак дав інтерв'ю журналістам телеканалу UA: Вінниця. Він відзначив вартісність видання для науковців та краєзнавців, розповів про його змістовне наповнення, подякував укладачам Г. М. Авраменко, О. Ю. Антонюк, О. М. Зелений, редактору С. В. Лавренюк, відповідальній за випуск Л. Б. Сенік за сумлінну працю над створенням унікального бібліографічного покажчика.

8 травня 2019 р.

Напередодні Дня Перемоги над нацизмом, у День пам'яті та примирення, митрополит Вінницький і Барський Симеон звершив заупокійне богослужіння біля монументу на місці поховань 14 тисяч військовополонених, закатованих фашистами у 1941 – 1943 роках поблизу ставки Гітлера «Вервольф» на території селища Стрижавка Вінницького району. Разом із архіреєм і духовенством у мо-

литві взяли участь голова Вінницької райдержадміністрації Михайло Демченко, Стрижавський селищний голова Таїсія Короленко.

По завершенні богослужіння мешканці Стрижавки, краєзнавці селища та району поклали квіти на братські могили та до пам'ятника загиблим воїнам.

Відомо також, що крім радянських військовополонених тут поховані й громадяни Польщі, Чехії, Норвегії та інших країн...

8 – 9 травня 2019 р.

Краєзнавці Вінниччини взяли участь у численних церемоніально-меморіальних заходах, приурочених Дню пам'яті та примирення, Дню Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні. Вони поклали вінки та квіти до Вічного вогню, могил героїв-визволителів та жертв війни, хвилиною мовчання вшанували їх світлу пам'ять.

10 травня 2019 р.

За плідну співпрацю і вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини рішенням правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Почесною грамотою Реєнта Олександра Петровича – Голову Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України.

11 травня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак звернувся до Голови Національної спілки краєзнавців України О. П. Реєнта з листом такого змісту:

«За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України, активну участь у науково-краєзнавчих конференціях, видання низки історико-краєзнавчих праць, що знайшли схвальний відгук серед широкого кола наукової та краєзнавчої громадськості, а також у

зв'язку із 75-річчям від дня народження прошу присвоїти звання **«Почесний краєзнавець України»** члену Національної спілки краєзнавців України

ЛИСОМУ АНАТОЛІЮ КОНОВИЧУ –

історика, краєзнавцю, кандидату історичних наук, доценту,
завідувачу кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу.

Лисий Анатолій Конович народився 30 липня 1944 р. у м. Вінниці. В 1969 р. закінчив історичний факультет Ужгородського державного університету. Після здобуття вищої освіти вчителював, працював у Вінницькому обкомі комсомолу, завідував відділом Вінницького обласного краєзнавчого музею. Кандидат історичних наук (із 1984 р.). Тридцять чотири роки викладав у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського на кафедрі історії України. У 2012 р. вийшов на пенсію. Однак відпочивати не став – продовжив працю у Барському гуманітарно-педагогічному коледжі імені Михайла Грушевського, де читав предмети суспільно-економічного циклу. Останнім часом працює завідувачем кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу. Доцент. Дійсний член Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. Член авторського колективу нової «Енциклопедії історії України». Тривалий час вів на обласному телебаченні цикл краєзнавчих передач. Досліджує проблеми економіки, історії цукрової промисловості на Поділлі 20 – 50-х рр. XX ст., релігійного життя в краї, інші аспекти минулого регіону. Учасник численних міжнародних, Всеукраїнських наукових, науково-практичних, регіональних історико-краєзнавчих конференцій. З історії Поділля опублікував більше 200 робіт».

13 травня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак взяв участь у торжествах, що відбулися у Києві в Інституті історії України НАН України з нагоди 70-річчя від дня народження Голови Національної спілки краєзнавців України Олександра Реєнта. В урочистій

обстановці він вручив ювіляру пам'ятну відзнаку – Почесну грамоту Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України та побажав йому світлої долі, нових звершень на ниві науки, громадської діяльності.

16 травня 2019 р.

До Вінниці повернувся символ європейської історії міста – цього дня відкрито пам'ятник на честь Магдебурзького права, яке місто над Бугом мало з 1640 року. Це – семиметрова колона, увінчана символічною «кулею-яблуком», що є характерним для пам'ятників Магдебурзькому праву в різних державах світу. Її встановлено у сквері неподалік від місця, де у XVIII ст. проходила межа Вінниці, яку старожили називали Заваллям. Зараз це вулиця Миколи Оводова.

Колона виготовлена із полірованого граніту на початку XX ст. у місті Гнівані відомими на всю Європу каменюобробниками підприємств Франца Ярошинського – вінничанина польського походження і власника гранітних кар'єрів. Яким мало бути її призначення достеменно невідомо, проте існують версії, що вона мала символізувати потенційну перемогу Російської імперії у Першій світовій війні. Також її встановлення могли приурочити до 300-річчя дому Романових або надання Вінниці статусу губернського міста.

В 1921 році гранітну колону встановили на місці сучасної Європейської площі. Тоді вона символізувала вшанування пам'яті «борців за радянську владу». У 1974 році під час створення Меморіалу Слави її демонтували та перевезли до с. Павлівки Калинівського району, де вона служила як пам'ятник червоном партизанам. У 2015 році, коли місцеві краєзнавці віднайшли колону, було прийнято рішення повернути унікальний пам'ятник до Вінниці. Влітку 2016-го комунальні служби спільно з Центром історії Вінниці та активістами Вінницького історичного товариства перевезли колону до обласного центру.

Під час відкриття пам'ятника Магдебурзькому праву біля підніжжя колони заклали капсулу часу зі зверненням до земляків. У тубус поклали копії архівних документів, які оповідають історію пам'ятного знака. Датою відкриття капсули обрали 2040 рік, тому,

що саме тоді виповниться 400 років від моменту набуття Вінницею Магдебурзького права.

У церемонії відкриття взяли участь міський голова Сергій Моргунов, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Державного архіву Вінницької області Юрій Легун, директор Центру історії Вінниці Олександр Федоришен.

16 травня 2019 р.

Сьогодні у Вінниці можна побачити багато людей у вишитих сорочках. Таким чином місто долучилося до святкування міжнародного Дня вишиванки.

Як відомо, вишиванка – символ Батьківщини, дзеркало народної душі. Тому чи не кожен до неї ставиться з любов'ю та великою повагою.

Учасники торжества, а це, насамперед, студенти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського та інших закладів вищої освіти, учні шкіл міста, люди старшого покоління, взяли участь у тематичних флешмобах «Прапор України», «Код нації», «Живий подільський орнамент», конкурсів на кращу вишиванку, майстер-класах.

Мета заходів: сформувати у мешканців міста повагу до традицій подолян, українського народу, прищепити любов до вишиванки як до родинного оберегу, стимулювати молодь до вивчення етнології, фольклористики, мистецтвознавства, розвивати творчі здібності студентської та учнівської молоді, бажання пізнавати більше про особливості подільської вишивки, вишивки інших регіонів України, виховувати шанобливе ставлення до вітчизняної культури, традицій рідного народу.

17 травня 2019 р.

За вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Хмельницького району та Вінниччини, а також з нагоди життєвого ювілею – 80-річчя від дня народження, рішенням правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців

України нагороджено Почесною грамотою Козюка Євгенія Івановича – краєзнавця.

17 травня 2019 р.

Заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Олександр Роговий взяв участь в урочистостях, які відбулися в с. Брицьке Липовецького району з нагоди відкриття на фасаді місцевого будинку культури меморіальної дошки загиблому торік при загадкових обставинах фермеру Володимиру Турбівцю. Він відомий тим, що одним із перших в області ще за радянських часів вивішав синьо-жовте знамено на власному будинку, а також брав участь у піднятті перших аналогічних прапорів у районному та обласному центрах. Крім Олександра Рогового на відкритті меморіального знака виступили сільський голова Марія Пищик, депутат Вінницької обласної ради Володимир Барцьось, директор ПП «Фортуна» Володимир Кравчук. Саме йому та доньці загиблого патріота Марії-Ернестині випала честь відкрити меморіальну дошку.

18 травня 2019 р.

У Вінниці в дванадцяте відзначили День Європи.

Свято розпочалось із віденського вальсу, який виконали вінницькі школярі – вихованці танцювальних студій міста. У вальсі на головній площі міста кружляли дві сотні пар.

Після танцювального прологу традиційно пролунали гімни Європейського Союзу та України, під звуки яких було піднято прапори ЄС і України.

Зі святом вінничан та гостей міста вітали представники посольств європейських держав, делегації міст-побратимів, Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман, міський голова Сергій Моргунов, голова Вінницької обласної державної адміністрації Валерій Коровій.

Після урочистої частини гості міста і вінничани вирушили на прогулянку святковою Вінницею.

Поруч із головною сценою на майдані Незалежності на всіх чекала історична виставка «Ординація Вінниці 1790», організована Центром історії Вінниці. Вінничанам продемонстрували перекладений з польської Статут міста 1790 року. Оригінал Ординації, документа, який регламентує життя міста, зберігається в бібліотеці Ягеллонського університету в Кракові. Там його виявив член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Державного архіву Вінницької області Юрій Легун.

Привернули до себе увагу й виставка «Гончарство літ минулих і сучасне», облаштована обласним Центром народної творчості, меморіальний проект «Хайтарма. Повернення», приурочений Дню боротьби за права кримських татар та 75-річчю їхньої насильницької депортації сталінським режимом...

Вулиця Соборна традиційно перетворилася на пішохідну зону і стала маленькою Європою. Організатори розмістили тематичні локації, біля яких охоче фотографувалися учасники свята, серед яких було чимало краєзнавців.

Святковою програмою був охоплений чи не весь центр міста. Не зіпсувала торжество навіть потужна злива із грозою.

19 травня 2019 р.

Краєзнавці Вінниці – дослідники тематики репресій на Поділлі взяли участь у меморіальних заходах, приурочених Дню пам'яті жертв політичних репресій. Разом із жителями Вінниччини, які зазнали політичних репресій за часів радянської влади, зокрема «Великого терору» 1937 – 1938 років, членами їхніх родин в облдержадміністрації вони мали зустріч із керівництвом області та міста, де їм було вручено Почесні грамоти, грошові винагороди. Таких відзнак удостоєні, в тому числі, член Національної спілки краєзнавців України, кандидат історичних наук Сергій Калитко, краєзнавець, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Анатолій Войнаровський. На адресу нагороджених було висловлено багато теплих слів, побажань здоров'я, віри, миру і добра.

По завершенню зустрічі її учасники поклали квіти до пам'ятного знака жертвам Вінницької трагедії 1937 – 1938 років та пам'ятника жертвам комуністичного терору на Вінниччині.

20 травня 2019 р.

«Їх іменами славиться наш край». Таку назву мав обласний фестиваль-конкурс музейних міні-експозицій, що відбувся на базі Вороновицького музею історії авіації та космонавтики, в якому взяли участь 25 музейних закладів Вінниччини. Тематика їхніх експозицій була пізнавальною й різноманітною, глядачі мали змогу дізнатися чимало цікавого про видатних особистостей краю, яскраві талановиті постаті, котрі особистими заслугами і вагомими здобутками принесли славу й визнання рідній землі.

За рішенням експертної ради, членом якої, зокрема, була член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Вінницького обласного краєзнавчого музею, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Катерина Висоцька, кращими визнано експозиції Гайсинського музею АТО «Вклонімося пам'яті Героїв – наших земляків», музею історії міста Козятина «Віктор Іванов – автор кіношедеву «За двома зайцями», історичного музею міста Жмеринки «За тридцять лет хочу прожити столетье...», Тульчинського краєзнавчого музею «Культурна спадщина України в постатях Тульчинщини», музею народних ремесел і промислів села Гальжбіївки Ямпільського району «Маршрути долі Павла Наніва», Тиврівського районного краєзнавчого музею «У цьому Доля й Сенс життя», Погребищенського районного краєзнавчого музею імені Н. А. Присяжнюк «Фольклористка, відома всьому світові».

20 травня 2019 р.

У Могилів-Подільському навчально-виховному комплексі № 3 відбувся семінар-практикум із краєзнавства, учасниками якого стали вихованці згаданого навчального закладу. Відкрив захід очільник навчально-виховної установи С. М. Іванець, який ознайомив присутніх зі станом виконання програми з краєзнавства за нав-

чальний рік, підкреслив, що краєзнавча робота у НВК № 3 спрямовується на формування в молодого покоління розуміння того, що історія України починається зі знання історії своєї родини, міста чи села, рідного краю, а також із бажання досліджувати її.

Свої роботи юні дослідники малої батьківщини презентували під час роботи секцій природничого, історичного та літературного краєзнавства. Зокрема, інтерес учасників семінару-практикуму викликали повідомлення Артема Швеця «Сторінки долі Олега Глушака», Альони Дмуховської «Могилів-Подільський напередодні та в роки Першої світової війни», Ярослава Дубова «Геологічна будова і корисні копалини за маршрутом с. Сказинці – Могилів-Подільський», Владислава Снісарчука «Рослини прибережної зони Дністра», Єлизавети Чичірко «У ляльці-мотанці – душа народу» та ін.

У роботі семінару-практикуму взяв участь член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Валерій Войтович.

22 травня 2019 р.

У м. Липовці на фасаді місцевої школи № 2 відкрито меморіальну дошку на честь загиблого учасника антитерористичної операції Віталія Оніщука. Право відкрити її було надано дружині героя Наталії, донькам Анастасії та Анні. Присутні, серед яких було чимало місцевих краєзнавців, у тому числі член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Олександр Роговий, вшанували пам'ять полеглого захисника Вітчизни хвилиною мовчання, поклали до пам'ятного знака живі квіти.

23 травня 2019 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулися XIV-і, уже традиційні, літературні читання «Під знаком Кирила і Мефодія», приурочені до Дня слов'янської писемності і культури. У них взяли участь і виступили з доповідями та повідомленнями директор бібліотеки Лариса Сеник, крає-

знавці-науковці доценти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського кандидат філологічних наук Алла Вінничук, доктор історичних наук Тетяна Соломонова, доктор філологічних наук, завідувачка кафедри дошкільної освіти Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу Тамара Слободинська, декан філологічного факультету цього ж навчального закладу, кандидат філологічних наук Олена Похилюк, а також кандидат філологічних наук, заслужений працівник культури України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Яковенко.

Під час читань декламувались вірші провідних поетів слов'янських народів у виконанні студентів філологічного факультету Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу, звучали музичні твори, виконавцями яких стали солісти ансамблю білоруської пісні «Купалінка», вокального ансамблю «Слов'яночка» Вінницького національного медичного університету імені М. Пирогова.

На завершення заходу відбулися презентація каталогу «Стародруки XVII ст.», підготовленого відділом рідкісних і цінних видань Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. Тімірязєва, та покладання квітів до меморіальної дошки творцям слов'янської азбуки святим рівноапостольним Кирилу та Мефодію.

23 травня 2019 р.

У Вінниці в молодіжному центрі «Квадрат» відбулася презентація книги «AVE. До століття Гетьманату Павла Скоропадського» – однієї із реалізованих робіт проекту Бібліотеки газети «День» «Україна Incognita», яку презентувала головний редактор згаданого часопису Лариса Івшина. На представлення книги завітали численні краєзнавці, викладачі, студенти, письменники, громадські активісти міста над Бугом. Відбулася зацікавлена розмова про події 100-річної давнини, їхній відгомін на реалії та посталі проблеми сучасності.

Як зазначив директор Центру історії Вінниці Олександр Федорішен, Павло Скоропадський мав безпосередній стосунок до порятунку Вінниці, адже в листопаді – грудні 1917 року він урятував місто від інспірованого повстання більшовиків. Крім цього, існують прекрасні спогади про його присутність на залізничному вок-

залі в Новорічно-Різдвяні дні наприкінці грудня – на початку січня 1917 – 1918 років. І сьогодні, через сто років, Скоропадський повернувся до Вінниці...

У дискусії навколо постаті гетьмана Скоропадського, питань щодо визначення витоків державності України, запитів українського суспільства до політиків 100 років тому і сьогодні, важливої місії газети «День» – змусити читачів мислити, аналізувати, не бути байдужими до минулого і сьогодення – взяли також участь заступник Вінницького міського голови Галина Якубович, його радник Ірина Кравченко, краєзнавці кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Павло Кравченко, доцент кафедри журналістики Донецького національного університету імені Василя Стуса Костянтин Родигін, викладач цієї ж кафедри Аліна Рудченко, вінницький журналіст Сергій Маламура, студенти ДонНУ імені Василя Стуса Аліна Мельник, Влад Каплуненко та ін.

23 травня 2019 р.

На базі Козятинської районної бібліотеки проведено міськрайонні читання «Козятин і Козятинщина. Сторінки історії», приурочені 145-й річниці з дня присвоєння Козятину статусу містечка. Захід організований з ініціативи бібліографа-краєзнавця краєзнавчого відділу бібліотеки Наталії Соляр, працівників музею історії міста Козятин. Участь у читаннях взяли історики, краєзнавці, бібліотекарі, учителі, журналісти, школярі міста та району. Учасником читань була також член Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, почесний громадянин міста Зоя Вільчинська, яка повідала присутнім про численні маловідомі сторінки міста залізничників.

25 травня 2019 р.

У с. Дяківцях Літинського району, на малій батьківщині видатного майстра художнього слова Михайла Стельмаха відбулося свя-

то з нагоди 30-річчя літературно-меморіального музею, який носить його прізвище.

Крім селян і начальства з райцентру його учасниками стали вінницькі та київські літератори, журналісти, краєзнавці, художники, серед яких був, наприклад, Петро Маліч, автор панно, котрим оздоблено стіни музею.

Меморіальний музей-бібліотеку Михайла Стельмаха відкрили 24 травня 1989 року в спеціально збудованому для цього приміщенні. В експозиційній залі – понад 600 різноманітних предметів, пов'язаних з біографією чи творчістю Михайла Панасовича. Є тут його особисті речі, документи, рідкісні фотознімки, книги, а також копія робочого кабінету, творчої майстерні автора «Правди і кривди», «Чотирьох бродів», «Думи про тебе»...

За словами відомого в районі краєзнавця, директора музейного закладу Оксани Голованюк, музей письменника щороку відвідує щонайменше 1500 екскурсантів.

27 травня 2019 р.

У с. Бруслинів Літинського району відкрито меморіальну дошку на честь відомого уродженця Літинщини, військового діяча, активного учасника повстанського руху в Україні, полковника армії УНР Якова Гальчевського. Оскільки у 1918 р. він був завідувачем школи в с. Бруслинові, меморіальний знак встановлено на фасаді місцевої загальноосвітньої середньої школи I – III ступенів.

В урочистостях взяли участь керівники району, громада села, краєзнавці.

На меморіальній дошці зображено портрет земляка та вміщено напис: «Гальчевський Яків Васильович. 03.11.1984 – 21.03.1943. Активний учасник повстанського руху в Україні. Організатор і командир Літинського куреня 2-го Українського корпусу (1918 – 1919 рр.). Завідувач школи с. Бруслинів в 1918 р.».

28 травня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак привітав краєзнавців

Вінниччини із Всеукраїнським днем краєзнавців – щорічним святом, започаткованим Національною спілкою краєзнавців України. Вітаючи колег, він наголосив, що метою свята є поглиблення дослідження та популяризації історії, культури, мови, звичаїв і традицій українського народу, репрезентація практичних здобутків у цьому напрямку; залучення до вивчення та пізнання рідного краю широких верств населення; поглиблення співпраці з державними органами влади, закладами культури та освіти, науковими установами, громадськими організаціями, зацікавленими у розвитку краєзнавства. Побажав колегам нових творчих здобутків.

30 травня 2019 р.

Вийшов друком ХХІХ-й випуск збірника наукових праць «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія». У ньому опубліковано низку праць подільських дослідників малої батьківщини, зокрема статті аспіранта Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Олександра Марчука «Вінницький період діяльності міністра освіти УНР Івана Огієнка: внесок у процес формування національної освітньої системи (лютий 1919 р.)», кандидата історичних наук, доцента Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталії Кузьмінець «Місце надзвичайних органів влади в системі радянського режиму на Поділлі в першій половині 1920-х рр.», кандидата історичних наук, викладача Немирівського коледжу будівництва, економіки та дизайну Вінницького національного аграрного університету Лариси Божко «Етнографічні дослідження Кабінету вивчення Поділля», аспіранта Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Михайла Панасюка «Антицерковна діяльність радянської влади як невід'ємна складова політики формування комуністичного суспільства в 20-х роках ХХ ст. (на матеріалах Поділля)», доктора історичних наук, професора кафедри журналістики, реклами та зв'язків із громадськістю Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергія Гальчака «Становище подільських репатріантів – представників інтелігенції в умовах сталінської диктатури післявоєнного періоду», кандидата історичних наук, доцен-

та Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Ірини Батирєвої «Повсякденне життя православного духовенства Поділля другої половини XIX – початку XX ст. на сторінках часопису «Подольские епархиальные ведомости» та ін.

31 травня 2019 р.

Як стверджує відома на Вінниччині журналістка Інна Медведева, червоними і чорними нитками порівняно нескладно передати любов та журбу, набагато важче зробити це лише одним, чорним кольором. Подільська ж майстриня-вишивальниця Любов Шаламай – одна з небагатьох, яка вміє це робити, причому надзвичайно майстерно й досконало.

Любов Шаламай вишиває портрети славетних українців – «величів», як стверджує вона. Багато з них – лише чорними нитками. При цьому використовує нитки 30 – 35-и відтінків чорного кольору...

Родом Любов Павлівна з села Івчі Літинського району. Півжиття пропрацювала бухгалтером. А от стаж вишивальниці у неї чи не вдвічі більший, бо дружить із голкою та ниткою з дитячих років. Не розлучається з ними навіть тепер, коли через хворобу робить усе тільки однією рукою.

Перший портрет, вишитий майстринею, був Лесі Українки, на цю роботу Любов Павлівна витратила понад чотири місяці. А сьогодні в колекції вишивальниці, заслуженого майстра народної творчості України, – 30 «хрестикових» портретів, які дуже схожі на старовинні чорно-білі фотографії. В цій галереї – і Михайло Стельмах, і В'ячеслав Чорновіл, і батько космонавтики Сергій Корольов, і Степан Руданський, і Василь Симоненко, і Данило Заболотний, і Микола Леонтович, і Михайло Грушевський, і Микола Амосов... І, звісно, Великий Кобзар – Тарас Григорович Шевченко. Усі вражаючо неповторні!

Одну із останніх робіт, вишитий хрестиком портрет Устима Кармалюка, Любов Шаламай подарувала Літинському районному краєзнавчому музею, котрий носить ім'я українського національного героя. Віднині він – один із безцінних експонатів музейного закладу...

1 червня 2019 р.

У с. Четвертинівці Тростянецького району проведено Третій Всеукраїнський фестиваль «Батозька битва».

Саме тут 1 – 2 червня 1652 р. сталася знаменита Батозька битва, під час якої козаки разом із кримськими татарами перемогли 50-тисячне військо Речі Посполитої. Це була одна з блискучих перемог гетьмана Б. Хмельницького, яка дозволила йому взяти військовий та політичний реванш за поразку 1651 р. під Берестечком.

Учасники фестивалю, численні гості, серед яких було чимало краєзнавців, місцеві мешканці, несучи 30-метровий прапор України, пройшлися урочистою ходою від центра села до Меморіалу козацької слави, де відбувся урочистий мітинг. Вони вшанували пам'ять героїв, які віддали своє життя за Україну, хвилиною мовчання та покладанням квітів.

Насиченою була програма фестивалю. Його учасники та гості здійснили екскурсії місцями бойової слави, ознайомилися із виставкою творів народних майстрів, відвідали ярмарок етновиробів, майстер-класи з ковальства, гончарства, виставки козацької зброї, із задоволенням послушали виступи кобзарів та лірників, виступи народних, аматорських колективів.

Велику допомогу в організації свята надали Вінницький обласний краєзнавчий музей та обласний Центр народної творчості, керівниками яких є, відповідно, члени правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Катерина Висоцька та Тетяна Цвігун.

3 червня 2019 р.

Зусиллями працівників краєзнавчого відділу Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва у найбільшій книгозбірні області оновлено книжкову виставку «Краєзнавство на теренах Вінниччини». Виставка містить тематичні розділи: «Дослідники історії краю», «Становлення наукового поділлязнавства (20-і – початок 30-х років XX століття)», «Діяльність кабінету виучування Поділля», «Бібліотечне краєзнавство Вінниччини», «Знання минулого – поступ у майбутнє».

Облаштовано також тематичну книжкову виставку «Край мій – моя історія жива». Перший її розділ складають дослідницькі праці науковців і краєзнавців, присвячені історії Вінниці, другий – історії районів та населених пунктів Вінницької області.

5 червня 2019 р.

На кордоні двох районів, Літинського та Хмільницького, в трибухівському лісі (Літинський район) відкрито пам'ятний знак (у вигляді хреста із зображенням тризуба) загиблим воїнам УПА. Як зазначив у своєму виступі літинський краєзнавець Валерій Кривий, саме 5 червня 1944 року, 75 років тому, на межі двох районів, Літинського та Хмільницького, відбувся бій між сотнею отамана Шуляка Української Повстанської Армії та каральними військами НКВС. 67 повстанців, серед яких три жінки, полягли у нерівному двобої, близько 20-и бійців УПА отримали поранення, один – потрапив у полон.

Про повстанський рух на Літинщині повідав присутнім член Національної спілки краєзнавців України Руслан Зелінський.

У відкритті меморіального знака взяли участь місцеві жителі, краєзнавці, учителі. Вони вшанували пам'ять полеглих борців за незалежність України хвилиною мовчання, покладанням живих квітів.

7 червня 2019 р.

Вінницькі краєзнавці, члени Національної спілки краєзнавців України Костянтин Завальнюк, Ігор Журавлівський, Анатолій Лисий взяли участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Старокостянтинівщина та національно-визвольні змагання», що відбулася у м. Старокостянтинові Хмельницької області. Теми їхніх доповідей: Анатолія Лисого – «Мартиролог священників – уродженців Південно-Східної Волині в роки великого терору»; Костянтина Завальнюка – «Газета «Стрілецька думка»: Проскурів, Старокостянтинів, Дунаївці»; Ігоря Журавлівського – «Я. В. Гальчевський (1894 – 1943) і Старокостянтинівщина».

За матеріалами конференції видано науковий збірник, одним із рецензентів якого став доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член-кореспондент Української академії історичних наук, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак.

8 червня 2019 р.

У с. Зятківцях Гайсинського району відбулося обласне свято фольклору імені Гната Танцюри, в якому взяли участь 24 творчих колективи із 12 районів Вінниччини.

Саме у цьому селі 10 червня 1901 року народився відомий подільський фольклорист, етнограф, краєзнавець Гнат Трохимович Танцюра. Ще в юнацькі роки він захопився піснями. Опанував нотну грамоту, гру на кількох музичних інструментах, почав записувати зразки усної народної творчості. Вступив до Харківського музично-драматичного інституту, але через хворобу перервав навчання. В 1933 р. закінчив заочно Вінницький інститут соціального виховання. У школах сіл Клебані Тульчинського району, Зятківцях Гайсинського району та в м. Гайсині викладав українську мову та літературу. Понад 40 років тривала його наукова діяльність. У полі зору Г. Т. Танцюри були різні жанри українського фольклору, та найбільше цікавили його пісні. У 1950 р. він упорядкував і передав в ІМФЕ АН УРСР 2385 пісень, близько 300 казок, 1536 прислів'їв та приказок, 615 загадок, 200 творів дитячого фольклору, чимало інших матеріалів, зібраних на Вінниччині. У наступні роки фонд його записів значно поповнився. Дуже плідною була 12-річна праця вченого з талановитою народною співачкою Я. М. Сивак (Зуїхою). Дослідження народних традицій та звичаїв також склали основу творчості краєзнавця.

Як повідала його дочка Наталія Громова – директор Гайсинського музею фольклору імені Гната Танцюри, Гнат Трохимович – також автор фольклорно-етнографічних праць «Жіноча доля в народних піснях», «Пісні Явдохи Зуїхи: Записав Гнат Танцюра», «Записки збирача фольклору», «Весілля в селі Зятківцях» та інших.

Почалося свято у Гайсині за участю народного депутата України Миколи Кучера, начальника управління культури і мистецтв

облдержадміністрації Станіслава Городинського, директора обласного Центру народної творчості, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяни Цвігун, завідувача відділу фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, доктора філологічних наук, професора, уродженця с. Зятківців Миколи Дмитренка, керівника відділу культури району Миколи Ричкова, голови райради Григорія Борового, заступника очільника райдержадміністрації Сергія Несвятого, міського голови Анатолія Гука, голови Зятковецької територіальної громади Миколи Каранчука покладанням квітів до пам'ятного знака фольклориста, що на території музею. Потім усі переїхали в с. Кушинці, де теж поклали квіти до стели Гната Танцюри та Явдохи Зуїхи, звідти – в с. Зятківці...

Обласне свято фольклору імені Гната Танцюри відбувається щорічно. Територіальні громади виставляють свої світлиці, на сцені виступають пісенні та танцювальні колективи. Щоразу серед них обирається кращий. Цьогоріч приз імені Гната Танцюри здобули народний аматорський фольклорно-етнографічний ансамбль «Русава» та дитячий фольклорний ансамбль «Русавочка» Стінянського сільського будинку культури Томашпільського району.

10 червня 2019 р.

У Варшаві в приміщенні польського Інституту національної пам'яті відбулася презентація фільму «Вінниця: топографія терору» – одинадцяти коротких документальних стрічок, що розповідають про сталінські репресії у Вінниці в 30-х роках минулого століття, відомі як Вінницька трагедія, підготовлених вінницькими науковцями та краєзнавцями. Власне, проект реалізований за ініціатииви Центру історії Вінниці та громадської організації «Вінницьке історичне товариство» за підтримки міської ради. Презентували фільм директор Центру історії Вінниці Олександр Федоришен та керівник ГО «Вінницьке історичне товариство», член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Державного архіву Вінницької області, доктор історичних наук, професор Юрій Легун.

14 червня 2019 р.

У с. Шарапанівка Крижопільського району відкрито музей уродженців села поетів Володимира та Олександра Куцих. В урочистостях, приурочених відкриттю музейного закладу, взяла участь член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, директор Вінницького обласного краєзнавчого музею Катерина Висоцька.

15 червня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак звернувся до Голови Національної спілки краєзнавців України О. П. Реєнта з листом такого змісту:

«За активну роботу на ниві краєзнавства прошу відзначити нагородами Спілки групу вінничан. Зокрема, присвоїти звання **Почесного краєзнавця України:**

Моргунову Сергію Анатолійовичу – вінницькому міському голові.

(Народився у Вінниці 9 липня 1968 р. За фахом історик. У 1992 році закінчив Чернівецький державний університет імені Юрія Федьковича. В 1991 – 1997 рр. – викладач історії та суспільствознавства Вінницького технікуму м'ясної та молочної промисловості. У 1998 – 2006 рр. служив в армії, працював на керівних посадах у комерційних структурах, обирався депутатом міськради. З 2006 р. її секретар. У 2010 р. закінчив Національну академію державного управління при Президентові України. В лютому 2014 року обраний Вінницьким міським головою. На цій посаді працює й зараз. За сумлінну працю нагороджений орденом «За заслуги» III та II ступенів, іншими нагородами.

Багато зусиль докладає до розвитку краєзнавства на теренах міста. З його ініціативи створено комунальне підприємство «Центр історії Вінниці», облаштовано низку музейних закладів, відкрито пам'ятники та пам'ятні знаки видатним вінничанам та іншим відомим особистостям, чия доля пов'язана чи перепліта-

лася із Вінницею, проведено низку наукових, науково-практичних, науково-краєзнавчих конференцій, здійснено інші масштабні масові заходи, що розвивають та прищеплюють любов до своєї малої батьківщини).

Нагородити **Почесними грамотами:**

Лазаренко Наталію Іванівну – ректора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, професора (за якісну підготовку істориків та краєзнавців);

Зінька Юрія Анатолійовича – декана факультету історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, професора, кандидата історичних наук, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (за проявлене сумління у підготовці краєзнавчих кадрів);

Романюка Івана Мироновича – доктора історичних наук, професора кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (за підготовку краєзнавчих кадрів);

Висоцьку Катерину Іванівну – директора Вінницького обласного краєзнавчого музею, Почесного краєзнавця України, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (за значний внесок у розвиток краєзнавства, збереження культурно-історичної спадщини держави);

Вітковського Вадима Миколайовича – письменника, краєзнавця, головного редактора журналу «Вінницький край», секретаря редколегії серії книг «Моя Вінниччина» (за підготовку до друку та видання 30-томного видання серії краєзнавчих книг «Село і люди», «Моя Вінниччина»);

Дана Олександра Юрійовича – Почесного краєзнавця України, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, генерального директора ТОВ «Украгроінвест», депутата Вінницької міської ради (за активне сприяння розвитку краєзнавства на теренах Вінниці та області);

Голованюк Оксану Володимирівну – директора літературно-меморіального музею Михайла Стельмаха (с. Дяківці Літинського району) (за значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, а також із 30-річчям очолюваного нею музейного закладу)».

Ткач Віру Авксентіївну – директора Літинського районного краєзнавчого музею імені Устима Кармалюка *(за значний внесок у розвиток краєзнавчого руху в регіоні)*».

19 червня 2019 р.

У Вінниці на території місцевого медичного коледжу імені академіка Д. К. Заболотного відкрито пам'ятний знак загиблим медикам – учасникам Револуції гідності, АТО та ООС. У церемонії відкриття взяли участь та віддали шану військовим лікарям їхні колеги, військовослужбовці, студенти, краєзнавці, мешканці міста. Вони, зокрема, згадали загиблих медичних працівників: випускників Вінницького медичного коледжу Михайла Вашеняка, Сергія Рокіцького, Дмитра Герасимчука, випускника Гайсинського медичного коледжу Станіслава Менюка та випускника Погребищенського медколеджу Сергія Кацабіна.

Авторами триметрового монумента стали брати Роман та Андрій Оврахи. За основу вони взяли символи медицини – хрест, у середині якого – змія, що обвивається навколо амфори. На ньому також розміщено барельєфні зображення – ілюстрації професійної діяльності медиків. Внизу на постаменті напис: «Медикам – захисникам України».

20 червня 2019 р.

У Козятині за участі керівників району та міста, місцевих краєзнавців, голови Вінницької обласної спілки ветеранів війни в Афганістані Петра Кирилішина відкрито пам'ятний знак полеглим воїнам-«афганцям» – уродженцям Козятинщини Сергію Герасимчуку, Андрію Гуменюку, Сергію Комару, Олександрі Чернилку, Віктору Шумбару. Меморіальний знак розміщений неподалік від вічного вогню. За словами представників міської влади, у майбутньому тут планується облаштування Алеї пам'яті, на якій поруч із згаданим пам'ятником будуть облаштовані інші, приурочені землякам – жертвам інших трагічних подій: голодомору, Другої світової війни, аварії на Чорнобильській АЕС, російської збройної агресії проти України в 2014 р.

22 червня 2019 р.

22 червня 1941 року Друга світова війна увірвалася на терени України, перетворивши й наш Подільський край на поле бою. Горем і болем вона увійшла в кожную українську домівку, спричинила незліченні жертви, руїни, спустошення.

Сьогодні, у День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни, в багатьох населених пунктах Вінниччини відбулися мітинги-реквієми, в яких взяли участь й місцеві краєзнавці. Вони хвилиною мовчання вшанували всіх загиблих у цій найкривавішій в історії людства війні.

22 червня 2019 р.

У с. Якушинцях Вінницького району відбувся XI Міжнародний фестиваль звичаєвої культури «Живий вогонь єднає Україну». Як відмітив його засновник отаман Вінницького козацького полку імені Івана Богуна Володимир Воловодюк, «вже одинадцятий рік ми видобуваємо «живий вогонь» у найдовший день року. Так, як колись це робили наші предки. Саме в цей день, коли вся природа досягає апогею розквіту, коли всі сили природи поєднуються, а людина відчуває найбільший приплив енергії. Саме в цей день в давнину наші пращури святкували Купайла. В рамках фестивалю ми відтворюємо старовинні українські обряди та традиції. Все містичне дійство відбувається навколо видобування вогню. І нехай цей вогонь символізує для всіх нас нове щасливе життя та перемогу над темрявою».

Мета заходу – популяризація етнічної культури усіх національностей та етнічних груп, які проживають в Україні, демонстрація їхньої єдності та патріотизму, вшанування народних та історичних традицій.

Фестиваль виявився вельми велелюдним. Неабиякий інтерес його учасників та гостей, серед яких було й чимало краєзнавців, викликали виставки народної творчості, майстер-класи з народних ремесел, локації музеїв та туристичних зон, показові виступи професійних майстрів з козацьких бойових мистецтв, демонстрація козацької зброї, виступи художніх колективів.

Фінальним акордом фестивалю (після заходу сонця) стали обрядове купальське дійство, запалення «живого вогню», мега-хоро-води.

25 червня 2019 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбувся «круглий стіл», присвячений 23-й річниці Конституції України. У заході, зокрема, взяли участь науковці-краєзнавці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, які повідали присутнім про історію конституційного процесу в Україні, досягнення в галузі сучасного конституційного права, традиції українського державотворення. Серед його учасників були також високопосадовці Вінницької обласної державної адміністрації, обласної ради, юристи, керівники громадських організацій, правозахисники, мешканці міста.

Модератор «круглого столу», відомий на Вінниччині краєзнавець, доктор історичних наук Юрій Степанчук, охарактеризував становлення українського конституціоналізму, який бере початок від «Руської Правди» Ярослава Мудрого, «Правди Ярославичів», «Уставу» князя Володимира Мономаха. Він зазначив, що базові положення Київської Русі та Галицько-Волинської держави знайшли своє відображення в «Литовських Статутах» (написаних, до речі, українською мовою), Універсалах Богдана Хмельницького, українсько-московських угодах, інших законодавчих актах XVII – XVIII століть.

Вершиною правової думки козацької доби стала Конституція гетьмана Пилипа Орлика – перша європейська Конституція, написана у 1710 році. Вона закріплювала створення незалежної Української козацької держави в межах етнічного проживання українців, вперше поділила державну владу на законодавчу, виконавчу та судову.

Тему історії вітчизняного конституційного процесу продовжив заступник декана факультету історії, етнології і права доцент Віталій Тучинський. Доповідач ідентифікував суспільно-політичні загрози, з якими зіткнулася Україна в 1917 році, наголосив на прогресивних положеннях Універсалів Української Центральної Ради,

детально охарактеризував Конституцію Української Народної Республіки 1918 року.

Із входженням України до складу СРСР розпочався новий етап конституційного процесу. Його специфіку та ідеологічні особливості розкрив завідувач кафедри всесвітньої історії доктор історичних наук, професор Олег Мельничук.

Завідувач кафедри правових наук та філософії доцент Олександр Яременко зауважив, що новітній конституційний процес в Україні характеризується безперервним вдосконаленням Основного Закону України з урахуванням сучасних викликів та запитів суспільства. Науковець запропонував для обговорення тему конституційного закріплення права людини на інформацію та проблем його реалізації.

Інтерес учасників «круглого столу» викликали також доповіді адвокатів Сергія Павлова «Європейський суд з прав людини в контексті подій сучасної правової системи», Тараса Грицуляка «Захист прав і свобод людини – найважливіше завдання держави», правозахисників Олексія Мотилука «Норми Основного Закону як норми прямої дії та їх реалізація в умовах сьогодення», Світлани Ходакової «Роль громадських організацій у розвитку громадянського суспільства».

Тематика «круглого столу» збагатилася участю в ньому науковців-краєзнавців інших навчальних закладів міста. Зокрема, член Національної спілки краєзнавців України, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу, доцент Анатолій Лисий оприлюднив нові сторінки біографії гетьмана Пилипа Орлика та розкрив його роль в українському національному державотворенні, кандидат політичних наук, старший викладач кафедри міжнародних відносин зовнішньої політики Донецького національного університету імені Василя Стуса Максим Прихненко окреслив перспективи євроатлантичної інтеграції України, старший викладач кафедри ботаніки та екології цього ж закладу вищої освіти Олена Яворська проаналізувала ситуацію щодо дотримання екологічного права на Вінниччині.

Активними учасниками науково-просвітницького заходу стали також Олександр Крученюк – заступник голови Вінницької обласної державної адміністрації, Іван Педорук – начальник управління

комунікацій з громадськістю обласної державної адміністрації, Михайло Кременюк – заступник голови обласної ради, Петро Бойко – заступник голови громадської ради при Вінницькій обласній раді.

«Круглий стіл» пройшов у доброзичливій атмосфері толерантності та взаєморозуміння. Учасники колективної розмови висловили глибоку вдячність його організаторам – директору Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. Тімірязєва Ларисі Сенік та завідувачці сектору правової інформації Катерині Осадчук.

26 – 27 червня 2019 р.

26 – 27 червня 2019 р. Вінниця зустрічала поважних гостей – відомих вітчизняних істориків, пам'яткоохоронців, музейників, освітян, керівників обласних організацій Національної спілки краєзнавців України на чолі з головою Національної спілки краєзнавців України, членом-кореспондентом НАН України, заступником директора Інституту історії України НАН України, заслуженим працівником науки і техніки України, доктором історичних наук, професором Олександром Петровичем Рєсентом. У складі делегації також були: Валентина Іванівна Рєсент – член НСКУ, методист з роботи з шкільними закладами освіти; Олександр Іванович Гуржій – член Президії НСКУ, головний науковий співробітник відділу історії середніх віків та раннього нового часу Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор; Оксана Василівна Гуржій – член НСКУ, консультант із краєзнавчої роботи в закладах вищої освіти; Лалі Абесаломівна Гриценко – головний бухгалтер НСКУ, член ревізійної комісії НСКУ; Володимир Іванович Милько – прес-секретар НСКУ, старший науковий співробітник відділу історії України XIX – початку XX ст. Інституту історії України НАН України, кандидат історичних наук; Ігор Олександрович Кочергін – голова Дніпропетровської обласної організації НСКУ, доцент Національного гірничого університету України, доктор історичних наук, співробітник Українського інституту національної пам'яті; Павло Степанович Скавронський – голова Житомирської обласної організації НСКУ, член Президії НСКУ, директор музею історії м. Бердичева; Тетяна Іванівна Катаргіна –

член ревізійної комісії НСКУ, старший науковий співробітник відділу історії України другої половини XX століття Інституту історії України НАН України, фахівець з досліджень історико-культурної спадщини України, кандидат історичних наук; Галина Григорівна Денисенко – член правління НСКУ, старший науковий співробітник відділу історії України другої половини XX століття Інституту історії України НАН України, кандидат історичних наук; Валентина Віталіївна Шевченко – член НСКУ, старший науковий співробітник відділу історії України XIX – початку XX століть Інституту історії України НАН України, кандидат історичних наук; Світлана Іванівна Архіпова – член НСКУ, спеціаліст по роботі з регіональними організаціями та осередками НСКУ, інженер відділу історичної регіоналістики Інституту історії України НАН України, Олексій Ігорович Лупандін – член НСКУ, науковий співробітник відділу Української революції (1917 – 1921 рр.) Інституту історії України НАН України та інші. Усі вони – учасники науково-краєзнавчої експедиції «Вінниччина краєзнавча в соціокультурному просторі», ініційованою правлінням Національної спілки краєзнавців України.

Безпосереднім же її організатором і координатором виступила Вінницька обласна організація НСКУ, очолювана доктором історичних наук, професором Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, членом-кореспондентом Української академії історичних наук, керівником Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, членом Президії НСКУ, заслуженим працівником культури України, Почесним краєзнавцем України Сергієм Дмитровичем Гальчаком.

По приїзду гості ознайомилися із центральною частиною Вінниці. Зокрема, побували на Європейській площі, де мали можливість на власні очі побачити символ міста – старовинну вежу, будівлю колишнього готелю «Савой», в якому під час Української революції 1917 – 1921 рр. з 2 лютого по 6 березня 1919 р. та з 7 травня по 8 червня 1920 р. перебував уряд Директорії Української Народної Республіки, Меморіал Слави, пам'ятники Небесній сотні та загиблим героям АТО, архітектору Григорію Артинову, відвідали відомий далеко за межами Вінниччини фонтан «Рошен», побу-

вали біля пам'ятника Михайлу Коцюбинському, оселі-музею письменника, пройшлися благоустроєною на основі сучасних технологій вулицею Замостянською.

Наступного дня робота науково-краєзнавчої експедиції розпочалася зі знайомства з найстарішим навчальним закладом міста – Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського. Гості з великою цікавістю відвідали його музейно-просвітницький центр, зокрема, музеї історії університету, Михайла Коцюбинського, етнології Поділля, конференц-зал, з цікавістю оглянули експонати розгорнутих у холлі центру виставок.

Побували вони також у нещодавно відкритій навчальній аудиторії-музеї Михайла Стельмаха, новому корпусі бібліотеки.

Взаємокорисною виявилася зустріч членів експедиції з ректором Наталією Лазаренко та викладачами закладу вищої освіти (зокрема, факультету історії, етнології і права, який очолює професор Юрій Зінко), розмова про здобутки та подальші напрями роботи численного загалу краєзнавчого активу.

Потім був переїзд у знамениті вінницькі «Мури», на території яких знаходяться найдавніші збережені архітектурні пам'ятки Вінниці. Це, насамперед, збудований в 1610 році колишній домініканський монастир XVII – XVIII століть. Пізніше він використовувався як навчальний заклад – єзуїтський колегіум. Нині в старовинній будівлі знаходиться відреставрований та капітально відремонтований основний корпус Державного архіву Вінницької області.

У ті далекі часи для отців-єзуїтів тутешній край, що межував із контрольованим татарами степом, край, де вирувала козацька вольниця, був ворожим. Тому єзуїтська резиденція впродовж 1610 – 1617 рр. була оточена потужними кам'яно-цегляними стінами, що вражали капітальністю і добротністю, відтоді за ними закріпилася назва «Мури» (від латинського *murus* – стіна). У південно-західній частині фортифікаційної споруди збереглася ділянка фортечної стіни з кутовою баштою, складена з великої червоної цегли на гранітному підмурку. До цього часу мимоволі відчувається незримий подих їхньої суворой сили та неприступності...

На території «Мурів» також знаходяться Свято-Преображенський кафедральний собор, що тепер є власністю Української Православної Церкви, художній та Вінницький обласний краєзнавчий

музеї, площа Тараса Шевченка, на якій 9 березня 2014 року встановлено пам'ятник Великому Кобзареві.

Цікавою виявилася екскурсія краєзнавчим музейним закладом, знайомство з його унікальними експонатами, особливо із скіфським золотом, віднайденим археологами на теренах Вінниччини, та яке тріумфально експонувалось у багатьох країнах світу.

Тут, в обласному краєзнавчому музеї, відбулася зустріч учасників експедиції з краєзнавчим активом міста та області, обмін думками про стан та перспективи розгортання краєзнавчого руху в Україні, на Вінниччині, її адміністративному центрі.

Під оплески присутніх за вагомі досягнення у галузі краєзнавства, дослідження й збереження пам'яток матеріальної та духовної культури України голова Національної спілки краєзнавців України Олександр Ресент в урочистій обстановці вручив високі відзнаки групі дослідників малої батьківщини: свідоцтва про присвоєння звання Почесного краєзнавця України: Сергію Анатолійовичу Моргунову – вінницькому міському голові; Анатолію Кононовичу Лисому – кандидату історичних наук, доценту, завідувачу кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу; Почесні Грамоти Національної спілки краєзнавців України: Наталії Іванівній Лазаренко – ректору Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, професору; Катерині Іванівній Висоцькій – директору Вінницького обласного краєзнавчого музею, Почесному краєзнавцю України, члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України; Юрію Анатолійовичу Зіньку – декану факультету історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, кандидату історичних наук, професору, члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України; Вадиму Миколайовичу Вітковському – письменнику, краєзнавцю, головному редактору журналу «Вінницький край», секретареві редакційної колегії серії книг «Моя Вінниччина»; Івану Мироновичу Романюку – доктору історичних наук, професору кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; Олександрю Юрійовичу Дану – Почесному краєзнавцю України, члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки

краєзнавців України, генеральному директору ТОВ «Укграгроінвест», депутату Вінницької міської ради; Оксані Володимирівній Голованюк – директору літературно-меморіального музею Михайла Стельмаха (с. Дяківці Літинського району); Вірі Авксентіївній Ткач – директору Літинського районного краєзнавчого музею імені Устима Кармалюка.

Він також вручив членські квитки новоприйнятим членам Спілки: Петру Марковичу Гуньку – генеральному директору Національного музею-садиби М. І. Пирогова, заслуженому лікарю України, кандидату медичних наук, доценту, лауреату Державної премії України в галузі науки та техніки; Оксані Володимирівній Голованюк – директору літературно-меморіального музею Михайла Стельмаха (с. Дяківці Літинського району); Ларисі Борисівній Сенік – директору Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені К. І. Тімірязєва; Надії Пантелеймонівній Слободянюк – директору літературно-меморіального музею Володимира Забаштанського (с. Браїлів Жмеринського району); Галині Миколаївній Слотюк – заступнику директора Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені К. І. Тімірязєва; Вірі Авксентіївній Ткач – директору Літинського районного краєзнавчого музею імені Устима Кармалюка; Олександрю Юрійовичу Федоришену – директору комунального підприємства «Центр історії Вінниці», члену громадської організації «Вінницьке історичне товариство».

Не менш цікавою стала й екскурсія вінницьким підземеллям, зокрема, підземними ходами, розташованими під зведеним у середині XVIII століття римо-католицьким Матері Божої Ангельської храмом братів капучинів.

Завершилася експедиція відвіданням її учасниками Національного музею-садиби Миколи Пирогова та усипальниці, в якій знаходиться забальзамоване тіло славетного хірурга.

Експедиція продемонструвала велику увагу міської влади до збереження та розвитку культурно-історичної спадщини, засвідчила активну співпрацю обласної організації НСКУ з органами місцевого самоврядування, закладами освіти, музеями, бібліотеками.

28 червня 2019 р.

У Липовці відбувся краєзнавчий науково-практичний семінар, приурочений Дню Конституції України. Організаторами та учасниками науково-просвітницького заходу стали науковці-краєзнавці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського доктор історичних наук, професор Олег Мельничук, доктор історичних наук, доцент Юрій Степанчук, кандидат історичних наук, доцент Віталій Тучинський, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу, Почесний краєзнавець України, кандидат історичних наук, доцент Анатолій Лисий, заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, голова міжрайонного краєзнавчого центру «Соб» Олександр Роговий. У роботі семінару також взяли участь краєзнавці, меценати, громадські діячі Липовецького району.

Мета заходу – ознайомлення з історико-культурною спадщиною регіону, напрацюваннями місцевих краєзнавців, співпраця з ними, накреслення нових перспективних шляхів подальшого розвитку історичного краєзнавства на теренах області.

Олександр Роговий представив результати власних краєзнавчих досліджень та провів екскурсію історичними місцями Липовця. Під час екскурсії детально ознайомив з історією міста, його географічними, соціальними та господарськими особливостями. Учасники семінару, зокрема, з цікавістю оглянули меморіальні знаки, об'єкти церковної та житлової архітектури, побували на місцях пам'ятних подій, насамперед, біля колишнього липовецького замку на місці бою між козацьким та польським шляхетським військом, що відбувся у березні 1651 року. Тут козаки вщент розгромили ворожий підрозділ, котрий поспішав на допомогу основному війську польського гетьмана М. Калиновського під стіни Вінницького замку. Ця перемога дозволила зняти облогу з Вінниці, героїчну оборону якої очолював козацький полковник Іван Богун. На місці звияги тепер височить пам'ятний монумент, виготовлений подільським скульптором Олексієм Альошкіним.

У Липовці бували Тарас Шевченко, Олександр Пушкін, Павло Пестель.

Із містом пов'язана довготривала церковно-просвітницька діяльність митрополита Василя Липківського, який у 1921 році створив Українську автокефальну православну церкву (єдину помісну церкву). Проте у 1930 році через масові сталінські репресії УАПЦ оголосила про свій «саморозпуск», а митрополита В. Липківського було заарештовано й розстріляно. Учасники семінару оглянули колишню садибу церковного діяча. Тут місцевий підприємець і громадський діяч Володимир Демишкант збудував капличку, де постійно вшановують пам'ять видатного українця.

Одним із символів сучасного Липовця є словацький монумент – унікальний пам'ятник словацьким воjakам, які загинули влітку 1941 року, потрапивши на околицях міста під перехресний вогонь німецьких збройних підрозділів та частин Червоної армії. Нині монумент уособлює символ пам'яті й примирення учасників Другої світової війни та їхніх нащадків. За «шефство» над братською могилою окремі липівчани отримали спеціальні нагороди від посольства Словаччини, а Володимир Демишкант став Почесним громадянином міста Братислави.

Наступним етапом роботи науково-практичного семінару стало знайомство з пам'ятками історичної спадщини територіальних громад Кальника та Дашева – давніх козацьких центрів на території Вінницької області.

У середині XVII ст. Кальницький полк очолював Іван Богун. Учасники семінару завдяки місцевому громадському діячеві Олександр Мазуру відвідали територію ймовірного обійстя видатного полководця, де мали цікаву бесіду з тутешніми жителями. Мешканці Кальника гордяться історією свого краю та шанують відомого земляка. Вони переконані, що величезний дуб у центрі селища посаджений саме руками Івана Богуну...

Багато рідкісних історичних пам'яток розташовано в Дашеві. Місцевий краєзнавець Валерій Швець із захопленням ознайомив із частково відреставрованим палацом Потоцьких та штучним гідропарком, розташованим неподалік, водяним млином 1883 року, унікальною Михайлівською п'ятикупною церквою, зведеною в 1764 році.

У Дашеві пройшли дитячі та юнацькі роки всесвітньо відомого мовознавця Анатолія Кіфішина, який розшифрував надпис на Кам'яній Могилі, що поблизу сучасного Мелітополя. Загалом нау-

ковець дешифрував близько 50-и написів і довів, що це – протошумерське письмо, яке існувало майже 15 тисяч років тому.

Перебуваючи за межами населених пунктів, учасники семінару оглянули скіфський курган Сороцька могила, розташований за 1,5 км від села Сороки. Це – найбільший курган на території Вінницької області, висота якого сягає майже 20 метрів. Відвідали могили (царські кургани) п'яťох скіфських царів, які, за твердженням місцевих краєзнавців, героїчно загинули, обороняючи підконтрольну їм територію від перського війська в 513 році до н. е. Також побували на знаменитих Троянових валах (римських валах) – стародавніх земляних насипах, які зводились впродовж I – IV століть римлянами, а згодом – антами для захисту від ворожих нападів.

Підсумував роботу науково-практичного семінару голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак. Він зазначив, що цей захід сприяє популяризації національної історії, відродженню історичної пам'яті народу, розширює регіональні наукові зв'язки.

29 червня 2019 р.

У Вінниці розпочалися зйомки художнього фільму «Відлуння». Кінокартина режисера Валерія Шалиги розповідатиме про події життя міста над Бугом під час його окупації нацистськими військами.

Знімальним майданчиком став відрізок вулиці Соборної від площі Гагаріна до майдану Небесної Сотні.

Як повідав під час короткого спілкування з мешканцями міста сам режисер, «умовно я вінничанин, хоча народився на Житомирщині. Втім, 20 років я віддав роботі у Вінницькому драматичному театрі імені Садовського. І тому тут все мені рідне і знайоме... Дуже приємно працювати у місті, яке вітає українське кіно. На жаль, у літературі та кіно дуже мало уваги присвячено цьому історичному проміжку в історії Вінниці. Я хочу, щоб люди знали як виглядало життя міста тоді і не забували ці страшні часи...»

Про дату прем'єри автор поки не говорить, адже сьогодні лише перший день зйомок. Всього у масових сценах задіяно близько со-

рока акторів, вінницький ретро-трамвай та німецькі автомобілі тих часів. Роль німецьких солдатів виконували реконструктори Вінницького клубу історичної реконструкції «Жива історія», очолюваного Віталієм Головеньком.

28 – 30 червня 2019 р.

У Крижополі відбувся Всеукраїнський фестиваль народних ремесел «Подільські Товтри». Участь у ньому взяли 46 майстрів із Вінниччини та різних куточків України, які виготовляли скульптури з каменю й дерева, аби залишити їх у Крижополі на згадку про це дійство.

Також у рамках фестивалю проведено регіональне свято духової музики «Сурми Поділля» за участю 14-х духових оркестрів.

У місцевому парку культури та відпочинку діяли виставки декоративно-ужиткового мистецтва та майстер-класи народних майстрів. Гостей вітали етнографічні світлиці кожної громади району.

30 червня 2019 р.

Голландці видали англійською мовою книгу бершадського краєзнавця, Почесного краєзнавця України Григорія Погончика та Ізі Кацапа про Голокост на Поділлі. Про це повідомив у газеті «День» за 27 – 28 червня 2019 р. у публікації «Коли історія важлива» член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України журналіст Федір Шевчук:

«У Голландії добре відома фірма двоюрідних братів Ганса і Кіса Бутів «ВООТ», яка працює з 1990 року, зайняла гідне місце на ринку країни. Вона займається будівництвом, дизайном у місті та селі, опікується безпекою навколишнього середовища, спортом і відпочинком. Послугами, які мають великий попит, користуються різні організації та населення.

Керівники фірми, крім виробничих питань, чимало часу приділяють волонтерській та спонсорській діяльності. Нині їхня увага прикута до України та її історії. Особливо їх цікавлять події в Україні часів Другої світової війни.

Перебуваючи черговий раз в Україні, вони познайомилися з директором школи № 1 м. Бершаді, Почесним краєзнавцем України, автором багатьох видань на теми минувшини рідного краю, зокрема і книги «Кровоточащая рана», Григорієм Погончиком.

Події, викладені в книзі, глибоко їх вразили. Адже, за їхніми словами, в європейських країнах в шкільних підручниках та науковій літературі питання Голокосту недостатньо висвітлені. Після ознайомлення з текстом книги «Кровоточащая рана» їхня думка змінилася. Вони вирішили надрукувати книгу ув Голландії англійською мовою і розповсюдити її по країнах Європи, щоб правда про трагедію на території Трансністрії стала відомою всьому світу. На прикладі трагічних матеріалів, викладених у книзі, ініціатори хочуть застерегти світ від поширення нацистських ідеологій, які можуть призвести до подібної трагедії в будь-якій країні.

Нещодавно делегація на чолі з Кісом Бутом побувала в Бершаді й презентувала книгу Григорія Погончика та Ізі Кацапа «Кровоточащая рана». Перші примірники отримали автори. Ганс і Кіс Бут вклали не тільки фінанси в друк книги, а й доклали зусиль для її належного та якісного оформлення.

Книга проілюстрована кольоровими і чорно-білими світлинами, надрукованими на глянцевому папері. До речі, важить книга більше двох кілограмів. Але, звісно ж, головне не вага, а змістове наповнення, архівні документи, спогади очевидців.

Бершадці вдячні волонтерам із Голландії, які цікавляться нашою історією і несуть правду про Україну і країни Європи.

Це вже друге видання цієї книги англійською мовою. Перше вийшло в США, а друге – в Голландії. В Україні ця книжка побачила світ 2014 року російською мовою. Того ж року відбулася її презентація в обласній науковій бібліотеці імені Тімірязєва.

Усі видання надруковані за сприяння іноземців. Хочеться, щоб і в Україні знаходилися подібні спонсори, для яких важливими є не тільки власний дохід, а й історія рідної країни».

Автор післямови («Незабываемая боль»; «The unforgettable pain») до згаданих видань – голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук Сергій Гальчак.

1 липня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак звернувся до Голови Національної спілки краєзнавців України О. П. Реєнта з листом такого змісту:

«За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України, організацію низки щорічних фольклорно-мистецьких свят, видання історико-краєзнавчих праць, а також у зв'язку із 70-річчям від дня народження прошу присвоїти звання **«Почесний краєзнавець України»** члену ревізійної комісії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України **Секрет Ганні Василівній**.

СЕКРЕТ Ганна Василівна

(02.03.1949, с. Новожи́вотів Ілліне́цького [тепер: Оратівського] району Вінницької області) – культуролог, журналіст, етнолог, краєзнавець. Закінчила факультет театральної режисури Київського інституту культури. Працювала художнім керівником Іллінецького та Ставищенського (Київська область) районних будинків культури. З 1979 р. на журналістській роботі: по 1982 р. вела програму «Сонячні кларнети» на Українському телебаченні, в 1991 – 2018 рр. працювала у Вінницькій обласній державній телерадіокомпанії «ВІНТЕРА». Режисер, старший редактор, ведуча телепередач «Будьмо знайомі», «Дивоцвіти». Створила більше двох тисяч телепередач та документальних фільмів, які розповідають про славетних подолян – героїв війни і праці, талановитих митців, художників, майстрів слова, освітян, релігійних діячів краю, про маловідомі сторінки його історії.

У батьківській садибі в с. Правилівці Оратівського району впродовж багатьох років організовує фольклорно-мистецькі свята: «Липневі посиденьки під зорями», «Тернова хустка», «Мамині рушники», «Мамині обереги», «Дзвони батьківських криниць», «Молитва за Україну», «Єднаймося, любя ріднину!», «Подільська моя сторона», «Роде наш красний, роде наш прекрасний». Цього-річне свято, яке відбудеться 14 липня 2019 р., носить назву

«Красо України, Подолля». У них беруть участь відомі артисти, письменники, художники, фольклористи, етнографи, краєзнавці Вінниччини та інших куточків України, односельчани, мешканці навколишніх сіл.

Восени цього року в тринадцяте пройде започатковане нею традиційне свято українського борщу.

Створила також «Театр на городі», що став своєрідним майданчиком для проведення обласних фольклорних фестивалів української народної пісні, обрядів.

Протягом восьми останніх років тут також проходять ініційовані нею обласні дитячі фестивалі «На кордоні областей», присвячені міжнародному Дню захисту дітей.

Автор книг «Будьмо знайомі» (1999 р.; 416 с.), «Правилівські посиденьки» (2011 р.; 200 с.), «Золота скриня дивоцвітів» (2019 р.; 444 с.).

Заслужений журналіст України (2002 р.), лауреат Київської обласної премії ім. О. Бойченка (1980 р.), премії ім. К. Гришина (1996 р.), Всеукраїнської літературно-мистецької премії ім. Є. Гуцала (2001 р.), премії ім. В. Орлика (2002 р.). Обиралась депутатом Вінницької обласної ради».

10 липня 2019 р.

Очоловані членом Національної спілки краєзнавців України Оксаною Антонюк працівники відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва у центральному міському парку Вінниці провели акцію «Літо. Книга. Бібліотека», в рамках якої презентували краєзнавчі видання, що повідують про історію древнього міста над Бугом. Вони також дарували вінничанам буклети «Топ-5 книг, які найкраще розкажуть про історію Вінниці». Як і торік, акція викликала у містян жвавий інтерес.

11 липня 2019 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї відкрито тематичну виставку «Родинне дерево творчості Ганжів», приуро-

чену 80-літтю видатного подільського майстра пензля Петра Ганжі.

В експозиції представлені твори цілої мистецької родини: гончара і скульптора Олександра Ганжі та його синів художника декоративного та монументального мистецтва, портретиста Петра Ганжі, знаного майстра килимарства, лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка Степана Ганжі.

Батьківщина родини Ганжів – с. Жорнище Іллінецького району.

12 липня 2019 р.

У Києві відбулася низка заходів, присвячених вшануванню пам'яті академіка, голови Національної спілки краєзнавців України у 1990 – 2011 рр., Героя України Петра Тимофійовича Тронька.

В церемоніальних урочистостях зі вручення щорічної Премії П. Т. Тронька взяли участь член Президії Національної спілки краєзнавців України, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, один із учнів і послідовників П. Т. Тронька Сергій Гальчак та член правління Вінницького обласного краєзнавчого осередку Валерій Рекрут.

14 липня 2019 р.

У с. Правилівка Оратівського району, що по-праву стала своєрідною культурною столицею Вінниччини, у відомому «Театрі на городі» Ганни Секрет відбулося багатолюдне фольклорно-мистецьке свято «Красо України, Подолля».

Воно – вже далеко не перше, з успіхом проведене у цьому мальовничому куточку області. Тут, у батьківській садибі заслуженого журналіста України Ганни Секрет, саме з її ініціативи та безпосередньої організаційної участі, втілено у життя десятки аналогічних проєктів, зокрема, фольклорно-мистецькі свята «Липневі посиденьки під зорями», «Тернова хустка», «Мамині рушники», «Мамині обереги», «Дзвони батьківських криниць», «Молитва за Україну», «Єднаймося, люба родино!», «Подільська моя сторона», «Роде наш красний, роде наш прекрасний», дванадцять Всеукра-

їнських фестивалів українського борщу, обласні дитячі фестивали «На кордоні областей», приурочені міжнародному Дню захисту дітей, та ін.

Учасниками свята «Красо України, Подолля» були народні аматорські гурти української пісні «Калина» Махнівського сільського будинку культури Козятинського району, «Відлуння» Іллінецької об'єднаної територіальної громади, «Калинове гроно» с. Тиманівки Тульчинського району, «Любисток» Теплицького районного будинку культури, «Калинонька» Маркушівського сільського будинку культури Хмільницького району, «Козачка» Липовецького міського клубу, «Берегиня» Стадницького сільського будинку культури Вінницького району, «Жорнищанка» Жорницького сільського будинку культури Іллінецької об'єднаної територіальної громади, «Маків цвіт» Тетіївського сільського будинку культури Київської області, «Яблулька» Антонівського сільського будинку культури Ставищенського району Київської області, вокальний ансамбль Животівського сільського будинку культури Оратівського району, фольклорний ансамбль «Війтівчанка» Війтовецького сільського будинку культури Липовецького району, аматорський фольклорний театр «Господині» Красненківського сільського будинку культури Іллінецької об'єднаної територіальної громади, а також відомі особистості – народний артист України Станіслав Городинський, заслужені артисти України Олексій Ричко, Марія Червоній, Галина Остапчук, Лідія Король, композитор, соліст легендарного гурту «Сябри» Олесь Коляда та ін.

В рамках свята відбулася також презентація книги «Золота скриня дивоцвітів», автором проекту якої стала Ганна Секрет. Високо оцінили її член Національної спілки краєзнавців України Тетяна Пірус, член редколегії видання Катерина Пірус.

Схвально відгукнувся про неї й голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак. Крім того, під бурхливі оплески учасників та численних гостей свята від імені Президії Національної спілки краєзнавців він вручив **Ганні Василівній Секрет**, члену ревізійної комісії Вінницької обласної організації НСКУ, свідоцтво **Почесного краєзнавця України** та побажав їй нових успіхів, невтомності у благородній справі дослідження малої батьківщини, полум'яної відданості Матері-Україні.

19 липня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Сергій Гальчак провів ділову зустріч із завідувачем кафедри історії України Донецького національного університету імені Василя Стуса, доктором історичних наук, професором Олександром Микитовичем Бутом. Під час розмови обговорено питання залучення викладачів та студентів згаданого навчального закладу вищої освіти, що через російську агресію змушений був кілька років тому переміститись у Вінницю, до співробітництва із Вінницьким обласним краєзнавчим осередком, вивчення ними історії, народних традицій, фольклору, культури та побуту Подільського краю, участі в регіональних наукових, науково-краєзнавчих конференціях, тематичних «круглих столах», інших науково-просвітницьких заходах.

Окреслено також конкретні шляхи реалізації намічених проєктів.

25 липня 2019 р.

На Вінниччині розпочато святкування 1031-ї річниці хрещення Київської Русі-України.

Урочистості започатковано в обласному центрі в місцевому Свято-Преображенському кафедральному соборі Православної Церкви України Божественною літургією. Після її завершення було відслужено подячний молебень, а також освячено два прапори: державний та Вінницько-Барської єпархії. Під спів духовного гімну України «Боже великий єдиний...» прапори були урочисто підняті на флагштоках поруч із будівлею собору.

Привітав духовенство та віруючих, серед яких виявилось й чимало краєзнавців, заступник голови обласної державної адміністрації Олександр Крученюк. Він, зокрема, наголосив:

«Усі православні християни відзначають свято, яке змінило хід історії. Ми маємо поважну річницю – 1031 рік. Це відлік нашої православної історії. На жаль, багато людей ціною власного життя відстоювали християнство. Проте завдяки духовенству і вірянам

Бог береже нашу країну і українців. Ми вдячні Богу та вам за ваші постійні щиросердечні молитви. Сподіваємося, що Всевишній почує наші прохання і подарує мир і злагоду Україні і всім українцям...»

26 липня 2019 р.

У смт Вапнярка Томашпільського району за участі співробітників та волонтерів комунального підприємства «Центр історії Вінниці», очолюваного членом Національної спілки краєзнавців України Олександром Федоришеним, широкого кола громадськості, краєзнавчого активу відбулася низка національно-патріотичних заходів з нагоди відзначення 100-річчя подій Вапнярського бою та вшанування пам'яті його учасників.

Зокрема, за сприяння Вінницької обласної державної адміністрації, вапнярського селищного голови, комунального підприємства «Центр історії Вінниці», громадської організації «Вінницьке історичне товариство» на фасаді приміщення залізничного вокзалу станції Вапнярка було встановлено меморіальну дошку, приурочену тим історичним подіям. Викарбувані на ній слова гласять:

«100-річчя Вапнярської операції Армії УНР.

На честь вояків третьої залізної дивізії Армії Української Народної Республіки, які впродовж 26 – 31 липня 1919 року звільнили Вапнярський залізничний вузол від військ більшовицької Росії».

Відкриваючи меморіальний знак, заступник директора Департаменту інформаційної діяльності та комунікації з громадськістю Вінницької обласної державної адміністрації Іван Педорук зазначив, що «ми неодмінно повинні пам'ятати свою історію. Історія вчить, що ми маємо бути мудрими, обачливими та шанувати свою культуру і самобутність, а також не забувати важливі події, які визначають нашу національну ідентичність».

«Перемога армії УНР тут, у Вапнярці, – це одна зі знакових перемог в українській військовій традиції. Героїзм нашого народу невичерпний. Сьогодні українські військові на Сході України продовжують відстоювати суверенність та незалежність України, як сто років тому це робили наші воїни на цьому місці», – наголосив

у своєму виступі представник відділу Міністерства у справах ветеранів війни у Вінницькій області Олег Дмитрійчук.

За словами Олександра Федоришена, однією зі знакових подій і водночас перемог часів визвольних змагань 1917 – 1921 років була згадувана Вапнярська операція Армії Української Народної Республіки. Бої з більшовицькими підрозділами тривали протягом липня – серпня 1919 року. Головним завданням 3-ї піхотної дивізії війська УНР стало захоплення нею Вапнярського залізничного вузла, який мав велике стратегічне значення. Маючи менше військової сили та забезпечення, начальник дивізії Олександр Удовиченко обрав тактику маневрування та знищення окремих ворожих підрозділів по одинці. Після перемоги, за виняткову стійкість та відвагу, дивізія офіційно була удостоєна назви «залізна»...

По завершенню урочистої частини учасники дійства пройшли маршем до Будинку культури, де відбулася презентація інтерактивної стели про події Вапнярського бою.

Після цього розпочався «Живий урок історії», який підготували співробітники та волонтери КП «Центр історії Вінниці» для учнівської молоді.

У заходах також взяв участь член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Юрій Легун.

30 липня 2019 р.

За вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини рішенням правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Почесною грамотою Лисого Анатолія Кононовича – члена Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України.

* * *

З нагоди життєвого ювілею – 75-річчя від дня народження невтомого дослідника малої батьківщини А. К. Лисого – зусиллями Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва та управління культури і мистецтв Вінницької обласної державної адміністрації видано збірник матеріалів «Історик, педа-

гог, краєзнавець Анатолій Кононович Лисий» (укладач: завідувачка відділу краєзнавства бібліотечного закладу, член Національної спілки краєзнавців України Оксана Антонюк). У ньому висвітлено наукові здобутки, життєвий шлях ювіляра, а також відгуки та теплі слова його колег-науковців докторів історичних наук Юрія Степанчука, Лева Баженова, Сергія Гальчака, Івана Романюка, кандидатів історичних наук Олександра Криворучка, Сергія Калитка, друзів-краєзнавців педагогів Юрія Маліновського, Костянтина Войцехівського, журналіста Василя Паламарчука та ін.

30 липня 2019 р.

На Вінниччині відбувся черговий краєзнавчий науково-практичний семінар. Цього разу місцем його проведення стало с. Павлівка Калинівського району, а учасниками – краєзнавці: науковці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, викладачі Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського, Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу, журналісти, книговидавці, представники духовенства.

По дорозі до Павлівки учасники наукового зібрання відвідали місце надзвичайної події, яка сталася в 1923 році на роздоріжжі до населених пунктів Калинівка та Сальник і викликала суспільний резонанс. Знавець історії релігійного життя, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу, Почесний краєзнавець України, а також один із ініціаторів та організаторів семінару Анатолій Лисий розповів, що тоді, одурманений комуністичними ідеями, атеїзмом та алкоголем, червоноармієць вистрелив із гвинтівки в ікону із зображенням Ісуса Христа, розміщену на придорожньому хресті. Те, що трапилося потім, стало відомим в Україні та далеко за її межами під назвою «Калинівське чудо» – на простреленій іконі відразу ж з'явилася кров'яна цівка.

Сенсаційна звістка швидко розлетілася на сотні кілометрів і сколихнула православних не лише в Україні, а й на території сучасної Польщі, Молдови, Румунії, Росії. Почалося небачене для XX століття релігійне піднесення – до чудодійного образу Спасителя рушили десятки тисяч паломників.

Через кілька місяців, уночі, за наказом переляканої місцевої більшовицької влади, хрест чи то спалили, чи то кинули в криницю, а землю навколо нього переорали.

Віряни завжди пам'ятали про Калинівське чудо, тому впродовж наступних десятиліть християнські символи, зокрема хрести, з'являлися тут неодноразово. Але стояли вони недовго. Лише в незалежній Україні ця територія заслужено набула статусу релігійної святині. Сьогодні кожен охочий може відвідати хрест із Розп'яттям, який дбайливо розміщений у великому скляному павільйоні.

Красзнавчий семінар проходив на території музею народної архітектури та побуту «Родинна оселя» села Павлівки. Музей розташований у родинному обійсті його засновника – невтомного дослідника малої батьківщини, кандидата богословських і технічних наук, протоірея Бориса Пентюка – головного ініціатора та організатора семінару.

Красзнавець тривалий час оберігає та примножує колекцію предметів селянського побуту минулого століття, без яких не обходилася жодна родина. Зібрання налічує сотні речей традиційного українського одягу, господарського й кухонного посуду, оригінальних господарських пристроїв, меблів, музичних інструментів, дитячих іграшок тощо. Борис Миколайович із великим захопленням розказав про застосування запаски, плахти, свити, жупана, кросня, прядки, ступи, жлухта, маслобійки, січкальні, жорен, рубля та багатьох інших архаїчних предметів українського побуту, традиційної ужиткової культури.

Громадським подвигом можна назвати й те, що отець Борис виявив та ідентифікував на старому сільському кладовищі могили священиків XIX століття, серед яких є й пращури відомого українського письменника Степана Руданського.

Використовуючи матеріали, документи державних та сімейних архівів, спогади земляків, Борис Миколайович опублікував нариси церковної історії села Павлівки «З вірою в майбутнє».

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак окреслив низку краєзнавчих проблем, пов'язаних із Павлівкою. Зокрема, зауважив, що не зважаючи на те, що село має ба-

гату, яскраву історію, до цього часу не видано книги чи об'ємного краєзнавчого нарису про нього.

Очільника краєзнавців області доповнив доктор історичних наук, доцент кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрій Степанчук, який звернув увагу учасників семінару на те, що досі маловідомою сторінкою регіональної історії є збройне повстання мешканців Павлівки проти більшовицького режиму в 1919 році. Тоді більшовики вдруге повернулися в Україну й силою взялися вилучати продовольство в селян, запровадили реквізиції, конфіскації та кругову поруку (взяття заручників) для сіл, які не виконували норм продрозверстки. Водночас вони заборонили торгівлю, найману працю, оренду, власні господарства, на місці яких створювали радгоспи, комуни, артілі. Заборонялася релігія. Більшовики грабували церкви, а духовенство та заможних селян розстрілювали як ворожий до нової ваді соціальний клас.

Поділля спалахнуло селянським повстанням проти радянської влади та політики так званого «воєнного комунізму». Доведені до відчаю, селяни Павлівки теж наважилися на збройний виступ. Вони кинулися до місцевої залізниці в надії знищити червоноармійський підрозділ та роздобути продовольство для своїх голодних родин. Проте на підступах до залізниці легкоозброєних селян розстріляли гарматним та кулеметним вогнем із бронепоезда, який прибув у район села за наказом червоного командира Григорія Котовського. Артилерійським вогнем із бронепоезда більшовики також підпалили повстале село.

За свідченням уродженця Калинівки, члена Національної спілки краєзнавців України, члена ревізійної комісії Вінницької обласної організації НСКУ, кандидата історичних наук, доцента Сергія Калитка, павлівчани завжди вирізнялися непокірним характером та неабияким патріотизмом. Показовим є випадок, коли батько попереджав сина про те, що коли той буде писати листи з армії російською мовою, то відповідей на них хай не сподівається.

Змістовними були доповіді й інших учасників краєзнавчого науково-практичного семінару. Зокрема, колишній головний редактор газети «Вінниччина», голова обласної організації Національної спілки журналістів України, голова ревізійної комісії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України

Василь Паламарчук розповів про відомих людей Павлівки, з якими йому довелося зустрічатися чи співпрацювати під час тривалої журналістської кар'єри. Василь Миколайович також безпомилково називав музейні експонати, які були колись важливими життєвими атрибутами та супроводжували все його дитинство.

Завідувач відділення загальноосвітньої підготовки Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського Юрій Маліновський розповів про результати краєзнавчих досліджень, які проводяться на базі коледжу. Юрій Леонідович окреслив перспективні історичні теми, що потребують об'єднаних зусиль істориків і краєзнавців області.

Свої наукові здобутки представив послушник Лядовського Свято-Усікновенського скельного чоловічого монастиря, що на Могилів-Подільщині, Анатолій Сварчевський. Дослідник складає життєписи репресованих у 1930-х роках подільських священиків та їхніх сімей. Його перу належить фундаментальна праця «Подольский патерик XX-го века», написана на матеріалах раніше засекречених архівних документів. Краєзнавець також підготував кілька ґрунтовних праць з історії Лядовського монастиря.

Підсумував роботу семінару вінницький книговидавець, краєзнавець Ігор Балюк, який розповів про особливості та професійну конкуренцію в сучасній видавничій справі. Ігор Борисович, зокрема, зауважив, що останніми роками значно зросла кількість видрукованих краєзнавчих досліджень. А це красномовно свідчить про невинне зростання інтересу суспільства, широкого загалу громадськості до історії своєї малої батьківщини.

Учасники семінару подарували музею «Родинна оселя» добірку своїх праць, а також висловили щиру вдячність його засновнику, зокрема, в музейній «Книзі відгуків».

30 липня 2019 р.

У Вінницькому обласному Центрі народної творчості відкрито виставку старовинних хусток із приватної колекції Почесного краєзнавця України Ганни Секрет «Долі пелюстка – мамина хустка». Вона привертає увагу грою кольорів, неймовірним розмаїттям візерунків.

Як зазначила Ганна Василівна, українські жінки своїми хустками пишалися, дорожили. Хустки були своєрідними прикрасами та свідомством добробуту їхніх власниць.

Загалом на виставці представлено десятки хустин. Найстарішій – 120 років. Це тернова хустка її матері.

Усі експонати викликають закономірний інтерес численних відвідувачів.

31 липня 2019 р.

Із 23 по 31 липня у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї тривала виставка однієї ікони – Святого рівноапостольного князя Володимира. На думку фахівців, її автором є місцевий іконописець, створювалася вона до 900-річчя Хрещення Русі.

Як розповідають працівники музею, до фондів закладу ікону передав у 1973 році церковний староста Микола Цільченко з церкви Святого Іоанна Богослова, що на Малих Хуторах (нині у межах м. Вінниці).

Цей храм вважається особливим для митців та краєзнавців. Його побудовано в 1783-му, сучасники вважають, що це приклад дерев'яної сакральної архітектури доби українського барокко XVII – XVIII ст. – так званого «козацького» барокко, народної гілки стилю.

У 1896-му місцеву дерев'яну церкву було відремонтовано, замінено іконостас, створений у стилі народного малярства, на академічний сакральний живопис. У XIX ст. загальною тенденцією була заміна іконостасів при зручній нагоді та появі коштів. У той же час, ікони замовляли в численних іконописних майстернях, що вміли задовольнити нові смаки, звертались і до петербурзьких художників. Ймовірно, тоді, під час святкування 900-річчя Хрещення Русі, й написано згадану ікону Святого князя Володимира.

Написана вона в академічному стилі. Правою рукою князь здійснює хрест, а в лівій руці тримає сувій з молитвою про укріплення у вірі новонавернених людей, на темному тлі виділено частину архітектурної колони, як символу храмового будівництва, започаткованого Володимиром Великим.

1 серпня 2019 р.

Сьогодні розпочали роботу територіальні відділи Українського інституту національної пам'яті – Центральний та Південно-східний з центрами у містах Вінниці та Дніпрі.

Центральний територіальний відділ, до якого увійшли Вінницька, Хмельницька, Житомирська, Київська, Черкаська та Чернівецька області, наразі очолює військовий історик, кандидат історичних наук Богдан Галайко. За його словами, діяльність територіального відділу буде спрямована на донесення до широкого загалу ключових напрацювань Українського інституту національної пам'яті, зокрема, щодо поширення досвіду декомунізації та пробудження у суспільній свідомості потреби деколонізації – звільнення від спадщини імперського тоталітарного минулого та формування власної самоідентичності.

Окрім того, Центральний територіальний відділ планує також активно співпрацювати із регіональними закладами освіти та інститутами громадянського суспільства, науковим і краєзнавчим активом.

1 серпня 2019 р.

Поблизу населених пунктів Вороновиця Вінницького, Глинськ та Гушинці Калинівського районів археологи відкопали три нові городища уличів – про це повідомляє Інститут археології Національної академії наук України.

«У червні – липні 2019 р. археологічна експедиція ІА НАН України «Уличі» спільно з Вінницьким обласним краєзнавчим музеєм проводила дослідження на території Вінницького, Калинівського, Немирівського районів Вінницької області у Побужжі. Археологічні розвідки відбувалися в рамках виконання польової частини проекту «Уличі. Археологічна карта». Цього сезону локалізовано три нових городища, для яких готується документація щодо включення пам'яток до реєстру нововиявлених (Вороновиця-2, Глинськ, Гушинці). Також проводились роботи з уточнення датування городища Грушківці, Комунарівка, виявлено два багатошарових поселення та ранньомодерний гончарний горн...»

У повідомленні також зазначається, що спілкування з місцевими краєзнавцями та жителями Вінниччини (Василь Мороз – с. Грушківці, Анатолій Стасюк – с. Гушинці, Марія Снігур – с. Комунарівка) збагатило археологів інформацією про нові пам'ятки, топоніми та ситуацію довкола городищ, а також поповнило фонди Вінницького обласного краєзнавчого музею колекцією етнологічних крем'яних знарядь з багатошарового поселення Грушківці-2, переданих до музею Василем Морозом.

2 серпня 2019 р.

Вінницькі краєзнавці взяли участь у Всеукраїнській науково-краєзнавчій конференції «Селище Дунаївці в сузір'ї територіальних громад: минуле і сьогодення», що відбулася в селищі Дунаївці Дунаєвського району Хмельницької області та приурочена 105-й річниці з часу його заснування.

Член оргкомітету конференції, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, керівник Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак від імені вінничан тепло привітав мешканців селища та колег-хмельничан із пам'ятною подією. Під оплески присутніх він також вручив Почесну Грамоту Вінницької обласної організації НСКУ доктору історичних наук, професору, заслуженому працівнику освіти України Віктору Прокопчуку, якому 20 липня виповнилося 75 років, за його особливо вагомий внесок у поділлєзнавство.

На секційних засіданнях вінницькі гості виступили із доповідями та повідомленнями: Сергій Гальчак – «Репресивна політика нацистської окупаційної влади на теренах Поділля (1941 – 1944)»; член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, головний спеціаліст відділу інформації Державного архіву Вінницької області, кандидат історичних наук Костянтин Завальнюк – «Я. В. Гальчевський (1894 – 1943) і Дунаєвеччина»; член Національної спілки краєзнавців України, кандидат історичних наук, доцент

Сергій Калитко – «Матеріали з історії Дунаєвецької селищної об'єднаної територіальної громади першої половини 30-х рр. XX ст. у фондах Державного архіву Вінницької області»; завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу, кандидат історичних наук, доцент, Почесний краєзнавець України Анатолій Лисий та кандидат богословських і технічних наук, доцент, краєзнавець Борис Пентюк – «Герновий вінець Семена Щербаня»; кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександр Кравчук – «Франц Лендер з Дунаївців – винахідник зенітної гармати».

Усі доповідачі нагороджені Почесними Грамотами Дунаєвецької селищної об'єднаної територіальної громади – «за значний внесок у дослідження історії та культури Дунаєвецької селищної об'єднаної територіальної громади, підготовку змістовної доповіді та активну участь у Всеукраїнській науково-краєзнавчій конференції «Селище Дунаївці в сузір'ї територіальних громад: минуле і сьогодення» (02.08.2019)», а також цінними подарунками.

За результатами конференції видруковано збірник науково-краєзнавчих праць (*Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій: збірник науково-краєзнавчих праць / [редкол.: Прокопчук В. С., голова, Ісакова І. А., відп. секретар, Баженов Л. В., Гальчак С. Д. та ін.]. – Дунаївці; Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2019. – Вип. 7. – 560 с.)*.

3 серпня 2019 р.

У с. Шершні Тиврівського району втретє відбувся культурно-мистецький фестиваль «Шершні Леонтовича». Основне його завдання – популяризація творчості Миколи Леонтовича та привернення уваги громадськості до питання збереження будинку, в якому він жив і який нині перебуває в аварійному стані, буквально на межі зникнення. Саме в цьому селі минули дитячі роки славетного митця. Місцеві жителі прагнуть зберегти спадщину великого композитора, тому й започаткували у цьому місці культурно-мистецький центр.

Батько Миколи – Дмитро Леонтович – був священиком. Коли він служив у шершнівському храмі, місцева громада збудувала для

нього велику цегляну хату в самісінькому центрі села, куди він і переїхав зі своєю родиною. Саме тут пройшли дитячі роки, відбулося формування світогляду маленького Леонтовича. Тут тато вчив його грати на віолончелі, скрипці, гітарі. А мама навчала українських пісень. Саме сюди прилітала ота ластівка, про яку й сьогодні співає увесь світ:

«Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати...»

Організація фестивалю відбулася силами і коштом громади села, а також за сприяння меценатів. Його ініціатором та організатором стала місцева жителька, невомна дослідниця історії своєї малої батьківщини Валентина Чайковська. Співорганізаторами виступили відомий в області краєзнавець, директор комунальної установи «Видавничий дім «Моя Вінниччина» Вадим Вітковський, голова Шершнівської сільради Наталія Михайлова та волонтери.

На свято завітали заступник голови обласної ради Михайло Кременюк, депутат облради краєзнавець Володимир Барцьось, депутати Тиврівської районної ради, вінницькі письменники-краєзнавці Михайло Каменюк, Олена Вітенко, Тетяна Яковенко, Андрій Стебелев, Віктор Цимбал, представники громадської організації «Молода Подільська Січ» та ін.

Як повідав його учасникам та гостям Вадим Вітковський, фестивалем надзвичайно зацікавилися у Сполучених Штатах Америки, де у Вашингтоні, в Українському університеті, розробили програму підтримки «Врятуємо садибу Миколи Леонтовича». Юристи намагаються стимулювати міжнародний бізнес платити за виконання «Щедрика», особливо популярного в передріздв'яні дні, а кошти за це спрямувати на підтримку громади села Шершні.

Від професора, президента Українського університету у Вашингтоні Володимира Іваненка надійшло звернення до учасників фестивалю. У ньому, зокрема, йдеться, що в планах, у селі Шершні на основі садиби Миколи Леонтовича, створити світовий фестивальний центр зимових обрядових свят. «Для координації цього

проекту ми формуємо міжнародний координаційний комітет», – написав, зокрема, пан Володимир...

У рамках фестивалю відбувся концерт пісенно-творчих колективів, демонструвалась виставка краєзнавчої літератури, представлена Вінницькою обласною універсальною науковою бібліотекою ім. К. А. Тімірязєва, проводились майстер-класи, благодійні заходи.

Закінчилось свято спільним виконанням всесвітньо відомого твору «Щедрик».

5 серпня 2019 р.

Відомий в області краєзнавець, директор комунального закладу Видавничий дім «Моя Вінниччина» Вадим Вітковський, виступаючи у прес-центрі департаменту інформаційної діяльності та комунікації з громадськістю облдержадміністрації, повідав журналістам, що у поточному році з'явиться низка видань про історію міст і сіл області. Так, у рамках Регіональної програми розвитку інформаційного простору та громадянського суспільства вийдуть друком книги «Бабчинці» (Чернівецький район, автор Леонід Козачун), «Могилівчани» (Могилів-Подільський район, автор Петро Скорук), «Скоморошки» (Оратівський район, автор Анатолій Мартинюк), «Пеньківка» (Шаргородський район, авторка Людмила Любацька), «Комаргород» (Томашпільський район, авторка Марія Рафальська).

Згодом очолюваний ним комунальний заклад планує також видання книг «Гонтівка» (Чернівецький район, Ольга Костюк), «Борсків» (Тиврівський район, Андрій Стебелев) та «Лозна – Лузна» (Хмільницький район, Борис Лознянський).

Загалом для видання творів місцевих авторів та книг з історії населених пунктів на 2019 р. в обласному бюджеті передбачено 1 млн. 300 тис. грн. Розпорядником коштів та виконавцем програми є обласний департамент інформаційної діяльності та комунікації з громадськістю.

Головним завданням Видавничого дому «Моя Вінниччина» є збирання, створення і редагування матеріалів для друку серії книг історії міст, сіл і селищ Вінницької області. Це унікальний проект. Він не має аналогів у жодному з регіонів країни.

7 серпня 2019 р.

У місті Бар зініційовано початок масштабних робіт із реконструкції та відновленню об'єкта історичної спадщини – Барського замку.

Ініціатором доброї справи став місцевий краєзнавець Ігор Лозинський, який тривалий час цікавиться історією замку та переймається його подальшою долею, адже нині від колишньої фортифікаційної споруди фактично залишилися лише руїни. Він згуртував групу однодумців-містян, які й розпочали поетапну роботу з підготовки до реставрації значимої пам'ятки історії.

За його словами, ідея визрівала давно. І дуже приємно, що вона знайшла цілковиту підтримку громадськості. Зокрема, ініціативу підтримала Барська територіальна громада. Першим важливим етапом стало підписання ще 25 травня, у День міста, меморандуму щодо проведення робіт з дослідження, збереження та реставрації пам'ятки старовини, зокрема невідкладних консерваційних робіт із подальшою реставрацією колишньої оборонної споруди.

Тоді ж у рамках круглого столу, в якому взяли участь запрошені науковці, історики-краєзнавці, міський голова і очільники партнерських міст – Квідзіна, Рибніка, Страховіц – було складено та затверджено план заходів на 2019 рік.

Головним завданням наразі стало розчищення території парку відпочинку, де знаходяться руїни замку, від чагарників та самосійної рослинності навколо зовнішніх стін фортеці.

Жодні заходи не можуть бути проведені без участі або нагляду спеціалістів, тому вже вдалось залучити фахівців із Інституту археології АН України.

Також планує розпочати роботу створений благодійний фонд «Барський замок. Відродження», який здійснюватиме збір коштів та розроблятиме проектні заявки для залучення як іноземних, так і місцевих інвестицій.

Сьогодні вчоргове відбулася толока містян, метою якої є прибирання території навколо фортеці від насаджень та розчищення зовнішніх стін.

15 серпня 2019 р.

З нагоди відзначення 28-ї річниці Незалежності України у світлиці обласного Центру народної творчості відкрито традиційну виставку народного мистецтва.

Вітальним словом її відкрили директор ОЦНТ, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України Тетяна Цвігун, член Національної спілки краєзнавців України, завідувачка навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Тетяна Пірус, поетеса, краєзнавець Жанна Дмитренко.

Як повідомила завідувачка відділу народної творчості та аматорського мистецтва ОЦНТ, заслужений працівник культури України Любов Гричанюк, на виставці представили свої роботи провідні майстри Вінниччини. Основу експозиції складають роботи майстрів живопису та народного малярства, зокрема, картини заслуженого діяча мистецтв України Федора Панчука (с. Пенківка Липовецького району), заслужених майстрів народної творчості України Івана Горобчука та Василя Слободянюка. Також представили свої картини вінничани Іван Гришук, Ігор Зозуля, Павло Пшеничний, Микола Бондар, хмільничани Михайло Громов та член Національної спілки краєзнавців України Микола Загородній, Олександр Шульгань (м. Погребище), Оксана Городянська, Людмила Сорочинська (м. Могилів-Подільський).

Серед експонатів – роботи, виконані під час обласного пленеру художників, що проходив у с. Гопчиці Погребищенського району, Олександра Плешка (м. Вінниця) «Дорога на Чагор», Василя Слободянюка (м. Вінниця) «Пісня», Тетяни Філь (м. Липовець) «Баба Фрося».

Крім картин, на виставці експонуються й роботи гончарів Тетяни Шпак (с. Бубнівка Гайсинського району), Михайла Діденка (м. Вінниця), різьб'ярів Юрія Дяченка (м. Гайсин), Володимира Купчишина (м. Вінниця), вишивальниці Галини Данилюк, витинанкарки Ліни Концевич (м. Вінниця).

Під час відкриття виставки її учасників порадували чудовим виконанням пісенних творів митці народного аматорського ансамблю української пісні «Водограй» Гавришівського сільського бу-

динку культури Вінницького району (художній керівник Людмила Руденька), а також авторка та виконавця власних пісень Зоя Красуляк.

Талановиті митці Вінниччини дарують подолянам з нагоди всенародного свята – Дня Незалежності України – не тільки прекрасні враження від своїх робіт, але й душу, талант і безмежну любов до рідної землі.

16 серпня 2019 р.

«Сторінки забутого життя». Виставку під такою назвою відкрито в Бершадському краєзнавчому музеї. Вона приурочена до 144-ї річниці з дня народження відомого організатора кооперативного руху на Поділлі, етнографа, археолога-аматора, громадського, політичного і культурного діяча Іполита Зборовського.

Вдячні нащадки не забувають свого талановитого, знаного земляка – його іменем названі вулиці у рідному селі Яланець (звідки він родом) та у районному центрі, а на фасаді будівлі Бершадського районного краєзнавчого музею, який Іполит Зборовський заснував у 1920 році і певний час очолював, встановлено меморіальну дошку в пам'ять про нього.

Як повідала науковий співробітник музею Лариса Ющенко, на виставці представлені фотокопії світлин із сімейного архіву родини Зборовських. Зокрема, портрети Іполита Чеславовича різних років, світлини його батька, сестер, дружини і сина. Привертають увагу і знімки перших загальних зборів членів Бершадського товариства гуртових закупівель (1914 рік), учасників археологічних розкопок.

Не залишають байдужими відвідувачів і копії архівних документів по справі Іполита Зборовського – копії на його арешт, протоколи допиту та інші матеріали.

Одне із чільних місць на виставці займає книга «Іполит Зборовський (1875 – 1937). На перехресті двох епох» кандидата історичних наук, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Валерія Рекрута. Представлено також методичні матеріали обласного краєзнавчого музею та Яланецької сільської бібліотеки,

а також публікації краєзнавців у різних засобах масової інформації.

18 серпня 2019 р.

У м. Погребищі вдруге відбувся Всеукраїнський фестиваль за зміцнення національної єдності «Україна сакральна», одним із ініціаторів якого виступив уродженець Погребищенського району, доктор історичних наук, професор Донецького національного університету імені Василя Стуса, Почесний краєзнавець України Василь Моргун.

Як і торік, розпочався фестиваль біля Козацького хреста-пам'ятника «Борцям за волю України» зі вшанування полеглих героїв та спільною молитвою за Україну. З вітальним словом до присутніх, серед яких були близькі та рідні загиблих на Донбасі захисників України – уродженців Погребища та району під час віроломної агресії путінської Росії, звернулися Погребищенський міський голова Василь Білик, професор Василь Моргун, народна артистка України Галина Яблонська.

Важливою складовою фестивалю став «круглий стіл» «Об'єднавшись, зробимо неможливе: українська національна ідея сьогодні» за участю науковців, краєзнавців, громадських діячів Вінниччини та України. Своїми думками, зокрема, поділилися заступник голови Погребищенської районної ради Ігор Гордійчук, професор Донецького національного університету імені Василя Стуса, доктор історичних наук Василь Моргун, кияни народна артистка України Галина Яблонська, яка тривалий час мешкала у Погребищі, та доктор політичних наук Петро Мироненко, доктор педагогічних наук, доцент Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Борис Максимчук, скульптор Анатолій Бурдейний (м. Вінниця), професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Донецького національного університету імені Василя Стуса Роман Литвиненко, доцент юридичного факультету цього ж закладу вищої освіти Микола Удод, доктор історичних наук, доцент кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрій Степанчук, громадські діячі Валентина Шпак-Мельник

(м. Вінниця), Олег Черненко (м. Дніпро), Василь Прокопенко (м. Запоріжжя), голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, керівник Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, доктор історичних наук, професор Вінницького державного університету імені Михайла Коцюбинського, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак.

Звертаючись до присутніх, С. Гальчак, зокрема, сказав:

«Шановні учасники поважного зібрання!

Тема, яку ми сьогодні обговорюємо, є надзвичайно важливою й актуальною. У моєму розумінні, українська національна ідея – це, насамперед, світоглядна система українства, в якій методологічну основу складають: людина, нація, еліта, територія, держава, духовна святість мови, національного патріотизму, мирного співжиття з людством. Це – духовна концепція, яка містить у собі установки про господарювання на своїй землі без чужинського впливу. Це – віра в себе, дороговказ духовного оздоровлення нації і практичного безсмертя на Землі. Саме в національній Україні міститься Безсмертя України!

Тільки національна ідея здатна перетворити громадянина України в українського патріота, тільки вона може відродити українську націю у її природному образі: національному, державотворчому, історичному, виробничому, культурному, політичному, психологічному. Це – генератор стрімкого руху вперед, розвитку як духовної, так і матеріальної сфер. Це – скарбниця великих і вічних знань про наше минуле, сучасне і майбутнє. Тільки той живе повноцінним життям і має велику перспективу, хто споживає ці знання та використовує їх належним чином. Це – дороговказ усім українцям.

Українська національна ідея сьогодні – це збереження незалежної, суверенної держави Україна, самоідентифікація нації, визнання її світовою спільнотою, поглиблення поваги до українства, його традицій, мови, віри.

Це особливо важливо сьогодні, коли «выхри враждебные воют над нами». Коли імперська путінська Росія зазіхнула на територіальну цілісність нашої держави. Коли українська національна ідея

*Вручення головою правління Вінницької обласної організації НСКУ
С. Д. Гальчаком нагороди Почесному краєзнавцю України
М. Н. Дорошу та членського квитка краєзнавцю І. М. Журавлівському*

*Урочистості з нагоди
Дня Соборності України
у ВДПУ ім. М. Коцюбинського
та на Європейській
площі м. Вінниці*

*«Живий ланцюг єднання» на знак
100-річчя історичної злуки УНР і ЗУНР
в єдину соборну незалежну
державу*

*Презентація книги Почесного краєзнавця України
О. І. Рогового «Шляхами Івана Богуна»*

*Другі Липківські читання,
приурочені 155-річчю від дня
народження митрополита
Василя Липківського*

*Презентація книги
Анжели Веремій
«Чорнобиля правда
гірка. Місто Хмільник»*

*Презентація книги
Романа Крохмалюка
«Мурованокуриловеччина:
погляд крізь століття»*

*Почесний краєзнавець
України Секрет
Ганна Василівна*

*Почесний краєзнавець
України Лисий
Анатолій Кононович*

*Почесний краєзнавець
України Моргунов
Сергій Анатолійович*

*Презентація бібліографічного показника «Роки ідуть – пам'ять живе.
Вінниччина у Другій світовій війні. 1939 – 1945»*

*Презентація
краєзнавцем
Ларисою Наталочною
(Бершадь) книги
про відомого
композитора
та фольклориста
Родіона Скалецького
«Подільський соловей»*

*Науково-краєзнавча
експедиція «Вінниччина
краєзнавча
в соціокультурному просторі»*

*Учасники науково-практичного
семінару на місці
«Калинівського чуда»*

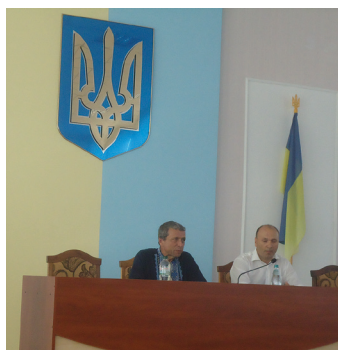
*Фольклорно-мистецьке свято
«Красо України, Подолля»
(с. Правилівка Оратівського району)*

Презентація збірника «Історик, педагог, краєзнавець Анатолій Кононович Лисий: до 75-річчя від дня народження»

Вручення диплома лауреата премії імені Героя України Михайла Сікорського Катерини Висоцькій

м. Погребище. Круглий стіл «Українська національна ідея сьогодні»

XXX-а Вінницька Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження»

Вінницькі краєзнавці на «Кармалюковій горі» (с. Лозна Хмільницького району)

*Презентація книги С. Гальчака
«Село Сосни у плині часу:
від давнини до початку
XXI століття»*

*Науково-краєзнавча конференція
«Буша: славетні сторінки історії»*

*Тематична зустріч «Пам'ять, не
стерта роками»
Почесного краєзнавця
України С. Гальчака
із вінницькими школярами,
приурочена Дню вшанування
пам'яті жертв
голодоморів в Україні*

*Третій фестиваль
подільських громад
«Відродимо село –
розквітне Україна»*

*м. Бар. Науково-історична
конференція «Постать Івана
Виговського у контексті
української історії»*

м. Жмеринка. Лауреати і дипломанти краєзнавчої премії ім. В. Вовкодава

зранена, знівечена, кровоточить, як і сама нація, історична місія якої полягає в тому, щоб забезпечити нормальні умови життя з власної праці, за власними законами, за власним світоглядом. Важливо у час, коли українське суспільство насичене антиукраїнськими, антинаціональними ідеологемами. Коли нас, українців, в Україні немає юридично. Є громадяни України. Саме тому громадяни-росіяни, громадяни-свреї, громадяни інших національностей перебувають при владі, а громадяни-українці ходять у наймах та, як кажуть, чухають потилиці.

Перед українством стоїть велике, доленосне питання: чому ми так погано живемо, маючи безмежні природні та трудові ресурси? Відповідь тут очевидна: якби українська національна ідея повноцінно функціонувала в Україні, то наша держава уже давно була б у числі найпередовіших країн світу. А в даний час Україна живе переважно за чужими законами, обслуговуючи інтереси чужинців. Така ситуація ніколи не дає позитивних результатів.

Українська національна ідея неприйнятна для ворогів. Насамперед тим, що вона містить у собі прагнення до правди, добра і справедливості. Українська національна ідея неприйнятна для інших наших недругів. Бо вона захищає інтереси української нації, а не нації завойовників.

Ось чому шанобливе ставлення до української національної ідеї, її збереження та проникнення у розум і серця кожного українця є нашим першочерговим завданням. Для цього слід використовувати усі можливості та механізми впливу, одним із яких є шанобливе ставлення до рідної, материнської української мови, її збереження та розквіт.

Тому вважаю зовсім ганебним фактом, коли щойно обраний до Верховної Ради України народний депутат заявляє, що він принципово не буде розмовляти в українському парламенті державною, українською, мовою... До кого тоді він став в опозицію?

Доводиться констатувати, що ми різні не від того, що ми невігласи, не від того, що у нас бракує розуму, а від того, що ми жили в різному історичному часі. Від того, що Україна перекроювалася не однією імперією. Одні привчали нас говорити польською мовою, другі – московською, треті – угорською, ненавидячи, вкрай зневажаючи українців як націю, їхню чарівну солов'їну мову, про яку так пафосно й проникливо висловився Максим Рильський:

Як гул століть, як шум віків,
Як бурі подих – рідна мова,
Вишневих ніжних пелюстків,
Сурма походів світанкова.
Неволі стогін, волі спів,
Життя духовного основа.

Гортаючи сторінки літопису історії, бачимо як принизливо ставилися різні імперії, що у минулі століття владарювали на нашій стражденній українській землі, вороги свободи, незалежності, вільнолюбства українського етносу до української історії, української мови, самого етносу.

Так, за царювання Миколи I з Петербурга надійшов суворий наказ пильно стежити за українською літературою, не допускати в ній «переваги любові до батьківщини», тобто до України, «над любов'ю до вітчизни», тобто – імперії. Політично неблагонадійним вважався всякий, хто виявляв інтерес до українських старожитностей, історії, літератури, мови – цементуючої сили українського народу. У Московському університеті тоді знайшлися навіть так звані «професори», які в лекціях і в пресі запевняли, що українська мова є та сама російська, але попсована польською.

Згодом з'явилися валуєвський циркуляр про те, що самої української мови як такої «не було, не має і бути не може», та емський указ, який повністю заборонив друкувати будь-які книжки українською мовою (навіть тексти до музичних творів) або ввозити таку літературу з-за кордону, говорити українською мовою на театральній сцені. Саму назву «Україна» царська цензура заміняла на «Малоросія».

Пізніше, у перші десятиліття XX ст., російські шовіністичні організації «Красная точка», «Союз Русского народа», «Православие», «Самодержавие», «Русская народность», так звана бригада «Черная рука», вважали «якихось українців поміссю жидів і ляхів».

Не кажу уже про позицію у ставленні до українців Золотої орди, Османської імперії, нацистського Третього Райху, один із лідерів якого «коричневий кат України» Еріх Кох заявляв, що якби зустрів українця, гідного сидіти з ним за одним столом, то він був би змушений застрелити його.

Нині у хаос національного розбрату, протистояння, братовбивства намагаються втягнути українців прихильники «русского мира», коли така ж великоімперська путінська Росія, нехтуючи усіма міжнародними юридично-правовими нормами, під якими стоїть і її підпис, як я уже говорив, посягнула на територіальну цілісність України, загарбала Крим, розв'язала криваву бійню на Донбасі. Впродовж 350 років російська політика, а правильніше – політика Московського царства, залишається незмінною – забрати у сусідів мову, історичну пам'ять, культуру, віру, вихолостити національний дух.

На важливість збереження української мови та її значення звертали увагу відомі українські мислителі. Серед них автор першого українського букваря під назвою «Грамматика» та першого написаного українською мовою роману «Чорна рада» Пантелеймон Куліш, двохсотріччя від дня народження якого виповнюється у цьому місяці. Звертаючись до народу, у своєму вірші він писав:

«Єдиний в тебе скарб – прапращурівське слово,
Заклав його Боян від кражи й чужождства:
Одно воно життя твого міцна основа,
Певніша над усі потуги і багатства».

Письменник у своїх роботах показував, що українська мова є мовою природною, такою, якою говорять люди, що вона існувала з давніх часів.

Куліш зробив чимало для того, аби українська мова отримала «права громадянства», щоб нею друкувалися різні твори – як для простолюду, так і для вчених людей. З цією метою він укладає українську абетку, збирає фольклорні твори й публікує їх, видає перший український часопис «Основа», стає автором різноманітних творів – художніх, публіцистичних, наукових. Зрештою, перекладає Біблію й твори класиків світової літератури українською мовою.

На цю подвижницьку працю його надихала думка, що саме мова є основою буття української нації. Він розумів, що коли українці утвердяться як нація зі своєю мовою, то це стане сильним (якщо не смертельним!) ударом по Російській імперії. Куліш писав: «Пам'ятне бо нам слово московського оракула: польське повстання єсть ніщо, як порівняти його з повстанням літературної України. Там, рече, відпала б, може, під лихий час, невеличка провінція

від Імперії; а тут мужицька мова, ставши літературною, розколе Імперію на самій серцевині».

Краще не скажеш.

Відтоді багато що змінилося. Однак імперія Російська збереглася. А її очільники намагаються всіляко обмежити вживання й використання української мови. Адже чим більше цієї мови, тим меншим стає їхній «русский мир».

Тож робім висновки з історії. Як зіницю ока, оберігаймо рідну мову.

Говорячи ж про українську національну ідею, маємо усвідомити, що без вчення Т. Г. Шевченка про волю, ця розмова не буде повноцінною. Т. Шевченко – людина, яка мала дві долі: земну долю кріпака та святу, небесну долю Апостола української нації. Оця вічна доля нашого пророка світить теплим промінням і надихає нас жити по правді, по справедливості, в країні без холопа і пана. Розуміючи, що свою долю треба формувати своїми руками, своєю волею, боротьбою, він закликав нас: «Борітеся, поборете, Вам Бог помагає! В своїй хаті – своя правда і воля святая!»

Національну ідею, як доленосну програму, має сформулювати українська еліта, а нація – схвалити. Тож не стіймо осторонь доленосної справи, сміливо підставляймо своє плече, об'єднуємось для реалізації споконвічної мети, як би це важко не було. Переймаємось незламністю духу славетної Лесі Українки:

Я на вбогім сумнім перелозі
Буду сіять барвисті квітки,
Буду сіять квітки на морозі,
Буду лить на них сльози гіркі.
І від сліз тих гарячих розтане
Та кора льодовая міцна,
Може, квіти зійдуть – і настане
Ще й для мене весела весна.
Я на гору круту крем'яную
Буду камінь важкий підіймать,
І, несучи вагу ту страшную,
Буду пісню веселу співать.
В довгу, темную нічку невидну,
Не стулю ні на хвильку очей,
Все шукатиму зірку провідну,

Ясну владарку темних ночей...
Так! Я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись.
Буду жить! – Геть думи сумні!

З цими словами Леся Українка увійшла у Вічність! Кожному б з нас таку силу волі...»

Як і в минулому році, насиченою була культурно-мистецька частина фестивалю. Перед мешканцями та гостями Погребища виступили професійні артисти та народні таланти. У заході взяли участь також громади району, місцеві митці, які представляли виставки народних ремесел, фольклорно-етнографічні світлиці.

18 серпня 2019 р.

Клембівська вишивка здавна славиться на Вінниччині, в Україні та за її межами. Місцеві майстрині-вишивальниці, які вкладають у свої неповторні вироби – вишиті сорочки, серветки, рушники – всю душу, яскравий талант, неабияке професійне вміння, набули також світового визнання. Ще на початку минулого століття вони завойовували почесні грамоти і золоті медалі на міжнародних виставках. У 1925 р. в селі була створена промислова артіль «Жіноча праця», яка з кожним роком розширювалася, а в 1960 р. на її базі засновано фабрику художніх виробів. У 1968 р. на традиційному Лейпцізькому ярмарку вироби фабрики удостоєні золотої медалі.

Тому цілком знаково, що черговий, одинадцятий, обласний фестиваль «Мамину сорочку пригорну до серця» відбувся саме у селі Клембівка Ямпільського району.

Його учасниками стали більше 30-и майстрів з різних видів народного мистецтва: вишивка, ткацтво, гончарство, витинанка, лялька-мотанка, народне малярство, живопис, різьба по дереву, художня іграшка тощо.

На фестиваль завітали почесні гості: депутати Вінницької обласної ради, директор департаменту фінансів облдержадміністрації Микола Копачевський, виконуюча обов'язки начальника управління культури і мистецтв облдержадміністрації Валентина Троян, голова Єврорегіону «Дністер» Сергій Татусяк, президент Вінницького національного аграрного університету Григорій Калетник, бать-

ко якого впродовж 30-и років був директором клембівської фабрики «Жіноча праця», письменники-краєзнавці редактор журналу «Вінницький край» Вадим Вітковський, поетеса Ніна Гнатюк, клембівський сільський голова Валентина Зарічна-Бобоша, члени етномайстерні «Коло» (м. Вінниця), дев'ять майстрів із Молдови, а також відомі народні умільці Вінниччини, серед яких – майстри гончарного мистецтва родина Погонєць та син відомого майстра Максим Рижий, вишивальниці, заслужений майстер народної творчості Галина Данилюк, Марія Савчинська, різьбяр із Гнаткова Анатолій Лук'янчук, майстри-умільці із Клембівки та інших сіл Ямпільського району.

Фестивальні заходи традиційно відбувались на площі біля місцевого будику культури. На виставці національного одягу, виготовленого та вишитого місцевими майстрами, можна було побачити експозицію українського одягу з візерунками, характерними для Поділля різних історичних часів.

Кращі майстри з багатьох куточків області привезли свої роботи, виконані у техніці вишивки, малювання, різьби по дереву. Учасники та гості фестивалю з великим задоволенням розглядали експоновані вироби, охоче купували різьблені тарелі, що зачаровують мереживною філігранністю, прикраси, сорочки та іншу ексклюзивну рукотворну красу для себе, своєї родини.

По закінченню огляду виставок розпочався концерт, який зібрав глядачів біля оздобленої перлинами українського колориту сцени. Урочиста частина розпочалася словами, що українська вишивка повинна бути відновлена та зацікавити молодь у тому, що українські звичаї та традиції – неповторні, унікальні, а сама українська вишивка – той оберіг, який прийшов до нас із глибини століть, від наших талановитих прашурів.

Усі учасники заходу були відзначені дипломами, подяками та пам'ятними сувенірами від управління культури і мистецтв облдержадміністрації та обласного Центру народної творчості.

19 серпня 2019 р.

Одинадцятий раз поспіль 19 серпня, у день храмового свята Преображення Христового, яке в народі ще називають Великий Яблуневий Спас, на базі комунального закладу «Музей хліба» у с.

Білопільля Козятинського району пройшло районне свято врожаю «Обжинки», а також обласне свято обрядових хлібів та дідухів «Народу вічний оберіг».

«Музей хліба» гостинно відкрив свої двері для всіх, хто шанує і трепетно оберігає народні традиції, хто примножує найяскравіші прояви сільської спадщини і правічні звичаї українців, хто береже осередки духовності подільських сіл. Це свято – своєрідний гімн хліборобській праці, яка творить найсвятіший зі всіх скарбів землі – хліб!

З усієї Вінниччини завітали на торжество майстри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва зі своїми виробами. Увагу його гостей привертали також розгорнуті виставки обрядових хлібів та дідухів. Майже кожна територіальна громада облаштувала світлицю, у якій поруч із щедрими дарами ланів та садів були традиційні дідухи, композиції із квітів та колосків, обжинкові снопи та обрядові хліби. Столи більшості світлиць прогиналися від різноманітної обрядової випічки та смачних українських страв, якими господині частували гостей. І все доповнювала щира українська пісня, яка линула звідусіль.

В урочистому відкритті свят взяли участь в. о. начальника управління культури і мистецтв Вінницької обласної державної адміністрації Валентина Троян, директор Центру народної творчості, заслужений працівник культури України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун, голова Козятинської райдержадміністрації Юрій Слабчук та його заступник Ігор Булавський, голова Козятинської районної ради Віктор Слободянюк.

Вітаючи присутніх, Юрій Слабчук зазначив:

«Вже стали традицією свято врожаю, свято Хліба проводити на базі музею села Білопільля. Тут оживає історія. Ми сьогодні маємо можливість милуватися та бачити діяльність багатьох майстрів з усіх куточків Вінниччини. Тож давайте будемо і надалі зберігати надбання наших талановитих земляків, оскільки це те, що єднає український народ. Ми сьогодні вшановуємо рідну землю, яка дала щедрий врожай, та людей, для яких нелегка селянська праця є життям. Попри всі труднощі, складні погодні умови, хлібороби Козятинщини подбали аби виростити і зібрати дорідний урожай

зернових. Ми з вдячністю схиляємо голови перед працею хліборобів. Будьте здорові і щасливі!»

За досягнення високих результатів у праці він нагородив грамотами та пам'ятними подарунками кращих хліборобів Козятинщини.

Кожен учасник районного та обласного свят зміг доторкнутися до цілющого джерела звичаїв і традицій наших предків, оглянувши низку виставок народної творчості територіальних громад Козятинського району, виробів майстрів-умільців народних промислів, високо оцінити їх.

Свято супроводжувалось концертом аматорських колективів.

Після урочистостей було підбито підсумки конкурсів на кращий коровай, кращий дідух, кращий виріб народної творчості, випічку найсмачніших пирогів і проведено нагородження переможців.

20 серпня 2019 р.

З 14 по 18 серпня в с. Носиківка Шаргородського району проходив симпозіум народного малярства «Мальована хата». Його учасниками стали дев'ять провідних художників із чотирьох областей України. Митці розмалювали в селі сімнадцять об'єктів: школу, магазин, поштове відділення, хати, ворота місцевих мешканців тощо.

Як повідомила директор обласного Центру народної творчості, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України Тетяна Цвігун, у настінних розписах художників, було відображено побутове життя селян – обрядова композиція «Подільські музики» Івана Горобчука, заслуженого майстра народної творчості з м. Вінниці; історичне минуле – картина-розпис «Козак Мамай» Івана Козира з Хмельницького, Василя Слободянюка з м. Вінниці та Миколи Крижанівського з Могилева-Подільського; композиція «Дерево життя» Сергія Бугая з с. Човнивиці Оратівського району та Оксани Малобельської з м. Черкас; квітникові орнаменти – Наталії Студинець з м. Києва, Аліни Стебельської з м. Вінниці, Оксани Городинської з м. Могилева-Подільського.

Твори митців викликали відверте захоплення у мешканців села, прийняли їх почуттям ще більшої любові до рідного куточка української землі.

21 серпня 2019 р.

Відбувся черговий науково-краєзнавчий семінар. Цього разу він пройшов на теренах Немирівського та Тульчинського районів. Ініціатором його проведення виступив відомий на Вінниччині краєзнавець, доктор історичних наук, завідувач кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олег Мельничук. До участі в роботі семінару науковець запросив професійних істориків, краєзнавців, викладачів, музейних працівників, представників духовенства. Особливістю науково-краєзнавчого зібрання було те, що його учасниками стали небайдужі до історії рідного краю місцеві жителі, яких турбує стан, збереження та подальша доля визначної історичної спадщини їхнього регіону.

Робота семінару здійснювалася на території багатьох історико-культурних місць Немирова, Брацлава, Сокильця, Тульчина, інших населених пунктів згаданих районів. Учасники зібрання оглянули, обговорили та виробили експертні висновки щодо низки старожитностей, що стали візитівкою Вінницької області. Окремі історичні об'єкти мають тисячолітню історію, зокрема городище «Великі вали» поблизу Немирова, яке ще називають Скіфським й якому понад 2,5 тисячі років. Це городище – одне з найбільших в Україні. Воно цілком закономірно віднесене до об'єктів «Семи чудес Вінниччини».

Професор Олег Мельничук, знайомлячи присутніх з архітектурними та мистецькими пам'ятками Немирова, повідав про їхню історію, яка невід'ємно пов'язана з історичним минулим цього славного міста. Учасники семінару, зокрема, оглянули старовинні споруди Свято-Троїцького жіночого монастиря (XVIII ст.), костелу святого Юзефа Обручника (XVIII ст.), Лютеранської кірхи (XIX ст.), будинків чоловічої та жіночої гімназій (XIX ст.). Вшанували пам'ять видатних українських, польських та російських митців, чия творчість пов'язана з Немирівщиною – Марка Вовчка, Миколи Некрасова, Івана Сошенка, Антонія Ролле, Теодора Єжі, Опа-

наса Марковича, Владислава Городецького та ін. Ще в другій половині XVII ст. тут перебував гетьман Юрій Хмельницький, який оголосив себе «князем Сарматії», а Немирів – столицею Правобережної України.

Доктор історичних наук, доцент кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрій Степанчук наголосив, що одним із символів сучасного Немира є величний колишній палац графині Марії Щербатової, у якому нині розміщений лікувально-оздоровчий санаторій «Авангард».

Учасники семінару побували у ньому, оглянули десятки музейних експонатів (уцілілих витворів мистецтва), обстежили територію ландшафтного палацового парку, який разом із палацом було визнано «Перлиною Вінниччини». Ще однією окрасою санаторію є картинна галерея, котра нараховує понад 400 полотен, виконаних у різний час та в різній художній техніці.

Любитель історії, краєзнавець, кандидат медичних наук Володимир Киливник розповів про родинне життя, значну меценатську діяльність та трагічну загибель Марії Щербатової. Через її дворянське походження та ще через те, що вона хотіла віддати палац під шпиталь хворим на тиф воїнам Української галицької армії, в 1920 році графиню разом із дочкою розстріляли червоноармійці.

Знавець церковної та багатоконфесійної історії Поділля, Почесний краєзнавець України Анатолій Лисий ознайомив присутніх із історією та особливостями подільської храмової архітектури. Він зацікавлено розповів про забудову та складну історію Христо-Різдвяного кафедрального собору, Успенської церкви, Римо-католицького костелу в Тульчині, костелу Матері Божої святого скапулярія в Брацлаві, церкви Різдва Пресвятої Богородиці в селі Печера Тульчинського району.

Анатолій Кононович виявив добру обізнаність історії брацлавських хасидів і діяльності одного із їхніх лідерів – рабина Натана Штернгарца. Він повідомив, що усі охочі можуть відвідати могилу-мавзолей рабина на Замковій горі в Брацлаві, куди щороку приїждять паломники із 72-х країн світу.

Варто зауважити, що служителі різних конфесій із великим ентузіазмом поставилися до ідеї та завдань краєзнавчого семінару.

Вони завжди охоче беруть участь у таких заходах і надають всебічну підтримку їхнім учасникам.

Маршрут краєзнавчого науково-практичного семінару не оминув архітектурних старожитностей, побудованих на кошти магнатської родини Потоцьких. Кандидат історичних наук, доцент Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віталій Тучинський у своїй ґрунтовній доповіді, присвяченій історії цієї сім'ї, відзначив, що у XVII – XIX ст. польський рід Потоцьких володів сотнями сіл, міст і містечок на Правобережній Україні. У руках Потоцьких зосереджувалася вся влада й на Брацлавщині.

Учасники семінару відвідали парк колишнього палацу Потоцьких у Сокильці – рідкісну пам'ятку садово-паркового мистецтва. Також побували на території склепу родини Потоцьких, спроектованого та зведеного видатним архітектором В. Городецьким у с. Печера.

Професійний інтерес науковців та краєзнавців викликав палацовий комплекс у Тульчині, відомий під назвою «Палац Потоцьких». Плідним було спілкування з місцевим краєзнавцем, викладачем Тульчинського коледжу культури Романом Грималюком. Представляючи великий палацовий простір, краєзнавець охарактеризував суспільно-політичну роль, яку відіграв палац Потоцьких у поширенні прогресивних ідей у Російській імперії та в Європі протягом багатьох десятиліть.

Упродовж роботи краєзнавчого семінару панувала толерантна, конструктивна й доброзичлива атмосфера. Безпосереднє фахове спілкування, обмін думками, досвідом, прийняття консенсусних висновків значно підвищили професійний рівень усіх його учасників. Також семінар засвідчив високий попит суспільства на поширення історико-краєзнавчих знань та системну популяризацію нашої величезної й водночас унікальної історичної спадщини.

23 серпня 2019 р.

У м. Ямполі біля будівлі місцевої школи № 1 в урочистій обстановці відкрито погруддя славетного українця Тараса Григоровича Шевченка (скульптор киянин Богдан Голояд). На знак гли-

бокої поваги до Кобзаря численні жителі міста, в тому числі краєзнавці, поклали до підніжжя пам'ятника букети живих квітів.

23 серпня 2019 р.

У Вінниці відбувся XII обласний фестиваль «Скарби Поділля», приурочений 28-й річниці Незалежності України. Його мета – збереження народних традицій, що споконвіку були основою виховання патріотизму та прагнення українців до створення і утвердження власної держави. На фестивалі експонувались численні вироби народних майстрів – вишиванки, вишиті рушники, ляльки-мотанки, вироби із дерева, хлібні вироби тощо, які були високо оцінені гостями, мешканцями обласного центру, в тому числі краєзнавцями.

23 серпня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак здійснив робочу поїздку в м. Погребище, де мав розмову із заступником голови Погребищенської районної ради Ігорем Гордійчуком стосовно майбутньої Першої Погребищенської районної науково-краєзнавчої конференції. Узгоджено дату її проведення (квітень наступного 2020 р.), програму, тематичні напрямки, місце проведення, кандидатури членів організаційного комітету, кошторис витрат.

22 – 24 серпня 2019 р.

В Одесі відбувся ювілейний, XX-й, Загальнонаціональний конкурс «Українська мова – мова єднання», організований Причорноморською академією мовних технологій та комунікацій етносів, Національною спілкою журналістів України, Одеською обласною організацією НСЖУ. Він видався одним із найбільш «врожайних» за кількістю надісланих до оргкомітету робіт в усіх номінаціях, дописувачів різного віку – більше 500 осіб. Розширилася «географія» учасників – до нього долучилися представники Білорусі, Болгарії, Грузії, Естонії, Ізраїлю, Індії, Казахстану, Канади, Китаю,

Македонії, Молдови, Палестини, Сполучених Штатів Америки, Німеччини, Польщі. Його учасниками були також представники різних регіонів України, в тому числі Вінниччини.

Ретельно проаналізувавши подані на конкурс праці, організаційний комітет прийняв ухвалу по визначення лауреатів. Серед представників Вінниччини ними стали: у номінації *«На видноті усього світу»* – член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, народний художник України Володимир Козюк – за світлини *«Всі ми діти твої, Україно!»*; у номінації *«Країна. Витоки. Родовід»* – голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук Сергій Гальчак – за науково-краєзнавче видання *«Український Прометей Тарас Шевченко і Вінниччина»*; у номінації *«Лауреати»* – краєзнавець Лариса Наталочна (м. Бершадь) – за книгу-меморіал Родіону Скалецькому *«Подільський соловей»*, її земляки – уродженці м. Бершаді Олександр Ватага – за книгу поезії *«Кується слово у душі»*, Євгенія Тарасюк – за книгу пісень *«Вишневий зорепад»*, Тетяна Ясенчук – за книгу поезії та прози *«Минає день...»* і літературно-художнє видання *«Вогні метеорита. Проти волі»*.

24 серпня 2019 р.

Україна відзначила 28-у річницю своєї Незалежності. У Вінниці головні локації святкування зосередили на Майдані Незалежності. Вінничани, гості міста мали можливість ознайомитися із численними історичними та мистецькими виставками, пісенною скарбницею Поділля.

Святкування розпочалося із ранкового молебню в усіх храмах Вінниці. Потім керівники області й міста, представники громадського суспільства, ветеранських організацій, краєзнавці, а також небайдужі вінничани поклали вінки та квіти до пам'ятного знака *«Небесній сотні та загиблим героям АТО»*.

О 12.00 розпочався концерт *«Усе моє, все зветься – Україна»*.

Біля пам'ятника Українській пісні на святково прикрашеній сцені виступали юні артисти з різних куточків Вінниччини.

Провідні майстри декоративно-прикладного та ужиткового мистецтва області представили свої роботи на VIII фестивалі *«По-*

дільська пектораль». У його рамках відбувся також традиційний, уже XXII-й, регіональний пленер гончарів.

29 серпня 2019 р.

У Мурованокуриловецькій районній бібліотеці відбулася презентація книги члена Національної спілки краєзнавців України, заступника директора з виховної роботи навчально-виховного комплексу с. Вербоваць Мурованокуриловецького району Романа Крохмалюка, місцевих краєзнавців-педагогів Тамари Модлінської та Віктора Богущинського «Мурованокуриловеччина – наш рідний край».

Колективна праця справила досить приємне враження на читачів. У своїх виступах вони зазначили, що книга – це своєрідна мала енциклопедія неповторного куточка Поділля – Мурованокуриловеччини – чарівного краю із роздоллям різнобарвної природи, чудодійних джерельних вод, щедрих врожайних полів, скарбниці багатого історичного минулого, яке закарбувалось у численних археологічних артефактах, пам'ятках старовини, містить значний масив науково-краєзнавчої інформації.

Цінною є також інформація про відомих уродженців району, котрі прославили не лише район, Вінниччину, але й Україну, стали їхньою гордістю

Виступаючи щиро зичили авторам нових творчих успіхів на не легкому шляху пізнання.

30 серпня 2019 р.

У селі Буша Ямпільського району для працівників ОТГ, громадських організацій та підприємців відбувся виїзний семінар «Сучасні підходи до розвитку сільського зеленого туризму».

Учасники заходу ознайомились із історико-культурним заповідником «Буша» та місцевими екосадибами. Зокрема, на базі комплексу «ART-драбина» пройшла презентація розвитку зеленого туризму місцевими громадами.

Ямпільщину для семінару обрали не випадково, адже саме в Буші 30 років тому почав розвиватись зелений туризм. Нині активно він поширюється ще у 6-и селах району.

4 вересня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак звернувся до Голови Національної спілки краєзнавців України О. П. Ресента з листом такого змісту:

«За багаторічну працю на ниві краєзнавства, вагомий внесок у розвиток музейництва на теренах Вінниччини прошу відзначити присвоєнням звання **лауреата краєзнавчої премії імені Сікорського** директора Вінницького обласного краєзнавчого музею, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України **Висоцьку Катерину Іванівну**.

ВИСОЦЬКА Катерина Іванівна

(09.01.1959, с. Михайлівка Шаргородського району Вінницької області) – історик, музеєзнавець, краєзнавець. Член Національної спілки краєзнавців України. У 1980 р. закінчила історичний факультет Вінницького державного педагогічного інституту. В 1983 – 1986 рр. працювала у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї, в 1987 – 1990 рр. – партійному архіві Вінницького ОК КПУ. В 1990 р. повернулася на роботу в музей. Працювала завідуючою відділом новітньої історії, з 1999 р. – заст. директора краєзнавчого музею з наукової роботи. З 2008 року директор музею. Член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Делегат III-го, IV-го та VI-го з'їздів Національної спілки краєзнавців України. Голова правління громадської організації «Асоціація музеїв Вінниччини». Почесний краєзнавець України (2015). Вивчає проблеми історії краю першої половини ХХ ст., активно пропагує краєзнавство. Автор музейних експозицій «Поділля в добу визвольних змагань 1917 – 1921 рр.», «Репресії на Вінниччині», «Голодомор 1932 – 1933 рр. на Поділлі», стаціонарних пересувних виставок «Подільський родовід: історія родини Кульматицьких», «Вінницька трагедія (репресії у Вінниці)», «Гро-

шовий обіг на Поділлі в 1917 – 1920 рр.» та ін., низки краєзнавчих видань. Організатор численних науково-краєзнавчих конференцій».

7 вересня 2019 р.

У Брацлавській об'єднаній територіальній громаді відбувся перший інтеркультурний фестиваль «Палітра націй». Фестиваль не обмежився піснями, танцями і традиційними «світлицями». Він складався з двох частин – з науково-практичної конференції та, власне, розваг.

У конференції «Брацлавщина в історико-культурному просторі Східної Європи» взяли участь науковці, історики, краєзнавці, співробітники Донецького національного університету імені Василя Стуса, Вінницького обласного краєзнавчого музею, місцевої школи. Читали доповіді та обговорювали їх також представники національних меншин, які проживають на території громади.

У будинку Шойхета, де проходив захід, діяла виставка, яка демонструвала побут і традиції, які панували на Брацлавщині в різні часи та за різних історико-культурних обставин. Експозиція підтвердила: в усі епохи це колоритне містечко залишалося «колиською» для багатьох народів, котрі обмінювалися звичаями, жили дружно, з повагою один до одного.

13 вересня 2019 р.

У Тульчині на базі місцевої районної бібліотеки відбулася краєзнавча конференція, присвячена 185-й річниці від дня народження Анатолія Свидницького та 100-річчю від дня смерті Костя Широцького.

Відкриваючи її, модератор наукового зібрання директор бібліотеки Віра Вігуржинська звернула увагу присутніх на те, що історію Поділля, Вінниччини сьогодні можна вивчати не лише за книгами, журналами чи документальними кінофільмами, а й за назвами вулиць, провулків, майданів, бульварів, скверів тощо. Так, чудове місто над Південним Бугом Вінницю, починаючи від князя Ярослава Мудрого, короля Данила Галицького, князя Костянтина Острозького, митрополита Петра Могили, полковника Івана Богу-

на, гетьмана Богдана Хмельницького, презентують десятки інших історичних особистостей, які зробили вагомий внесок в ім'я розбудови України чи прославили себе як представники Подільського краю. До цієї славетної когорти належать також постаті Костя Широцького та Анатолія Свидницького, іменами яких теж названо міські вулиці. Радянська влада всіляко приховувала та замовчувала ці прізвища. Лише з проголошенням незалежної України вони повернулися із небуття.

Кость Широцький народився в селі Вільшанка на Вінниччині в 1886 році. Навчався і викладав у Санкт-Петербурзькому Імператорському університеті на історико-філологічному факультеті. Перед Українською національною революцією назавжди повернувся до України, де два останні роки свого життя (1918 – 1919) працював професором Кам'янець-Подільського українського університету. За своє коротке, але надзвичайно творче життя опублікував сотні наукових праць з історії, археології, етнології, мистецтвознавства. Його заслужено вважають одним із фундаторів вітчизняної регіональної історії та краєзнавства.

Не менш талановитим був Анатолій Свидницький – прозаїк, поет, фольклорист, який народився в сім'ї священика села Маньківка (сьогодні це Тульчинський район) у 1834 році. Навчався у Київському університеті на двох факультетах – юридичному та філологічному. Вільно володів грецькою, латинською, французькою, польською та болгарською мовами. Написав перший реалістично-побутовий роман в Україні – «Люборацькі», який високо оцінив Іван Франко.

Віра Вігуржинська щиро поздоровила всіх присутніх із початком роботи конференції та зачитала вітання, які надійшли від голови Тульчинської районної державної адміністрації Віталія Чуби, міського голови Тульчинської об'єднаної територіальної громади Валерія Весняного, декана факультету історії, права та публічного управління Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професора Юрія Зінька.

Роботу конференції продовжила депутат Вінницької обласної ради, краєзнавець Жанна Дмитренко. У своєму виступі вона роз-

крила роль особистості в історії, означила її як Божий промисел, дороговказ для майбутніх поколінь.

Одним із учасників конференції був кандидат історичних наук Анатолій Трембіцький – дослідник Хмельниччини, який уперше відкрив широку громадськості ім'я Костя Широцького. Учений повідав про труднощі та успіхи власних наукових пошуків в Україні, Чехії, Канаді. Презентував свою щойно видану ґрунтовну книгу «Кость Широцький у працях, статтях, спогадах, епістоляріях, мемуарах, документах, світлинах». Анатолій Михайлович закликав досліджувати весь родовід Широцьких, який має багато обдарованих представників. Наприклад, батько Костя Широцького, священник Віталій Широцький, написав 60 наукових історико-етнологічних праць і товаришував із відомим подільським істориком Юхимом Сіцінським.

Виконуюча обов'язки керівника відділу культури і туризму Тульчинської райдержадміністрації Наталія Справник розказала про традиції вшанування пам'яті земляків. Зокрема про те, що на честь Анатолія Свидницького в с. Маньківка регулярно проводять однойменні літературні читання. У цьому літературно-просвітницькому заході беруть участь літератори з багатьох регіонів України.

Тему популяризації постатей Костя Широцького та Анатолія Свидницького продовжила заступниця голови Тульчинської районної ради Надія Григор'єва. У своєму виступі вона розповіла про організацію та проведення фестивалю народної творчості імені Костя Широцького «Крокове колесо», який проходить у Білоусівці – селі, де похований видатний науковець.

Кандидат історичних наук Лілія Іваневич представила маловідомі історичні й краєзнавчі праці Костя Широцького, проаналізувала його значний внесок у дослідження регіональної історії та історії України загалом. Лілія Анатоліївна однією з перших почала вивчати наукову спадщину вченого, написала ґрунтовну монографію «Кость Широцький (1886 – 1919): науковець, просвітник, педагог».

Член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, головний спеціаліст відділу інформації Державного архіву Вінницької області, кандидат історичних наук Костянтин Завальнюк ознайо-

мив присутніх із раніше невідомими архівними матеріалами, які стосуються діяльності Костя Широцького на Тульчинщині. Він зауважив, що ці неопубліовані історичні джерела чекають своїх дослідників.

Цікавими й змістовними були доповіді вчителя Білоусівської загальноосвітньої школи Богдана Гриценка «К. В. Широцький в революції 1917 – 1919 рр.», завідувачки клубу села Маньківки Антоніни Мороз «Анатолій Свидницький і Марківка», наукового працівника Тульчинського краєзнавчого музею Анни Порожної «Праці Костя Широцького у фондах Тульчинського краєзнавчого музею», викладача Тульчинського коледжу культури Євгенії Фолюшняк «Життя, віддане служінню культури», студентки Тульчинського коледжу культури Кароліни Вербецької «І нитками простелене життя».

Наукова конференція передбачала й обговорення нагальних проблем краєзнавства. Про сучасні історичні дослідження Літинщини розповів член Національної спілки краєзнавців України Руслан Зелінський. Доктор історичних наук, доцент Юрій Степанчук проінформував про форми історико-краєзнавчої роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Навів низку прикладів плідної співпраці науковців закладу вищої освіти з краєзнавцями Тульчина, Немирова, Тиврова, Бару, Літина, Липовця, Ямполья та інших райцентрів Вінницької області.

Організатори конференції, зокрема Владислав Вігуржинський, подбали аби її учасники мали змогу відвідати малу батьківщину Анатолія Свидницького та Костя Широцького. Науковці побували в с. Маньківка, де розміщене погруддя Анатолія Свидницького, поклали квіти до могили Костя Широцького в селі Білоусівка. Захоплення викликав білоусівський шкільний музей Костя Широцького, з експонатами якого гостей познайомили директор місцевої школи Валентина Рябокінь та бібліотекар Оксана Волковська.

Конференція стала черговим здобутком дослідників історії малої батьківщини Поділля, Вінниччини, Тульчинського району зокрема.

18 – 19 вересня 2019 р.

На Вінниччині в низці населених пунктів, зокрема м. Липовці, селах Вахнівка Липовецького, Чукові Немирівського, Самгородок, Лозівка Козятинського, Плисків Погребищенського районів, на місцях масових розстрілів нацистськими окупантами у період Другої світової війни єврейського населення з метою збереження пам'яті про безневинно убитих відкрито меморіальні знаки.

Створення їх відбулось в рамках реалізації міжнародного проекту «Захистимо пам'ять» фонду «Меморіал убитим євреям Європи».

У церемоніях відкриття взяли участь директор фонду «Меморіал убитим євреям Європи» Уве Ноймеркер, заступник начальника управління у справах національностей та релігій Вінницької обласної державної адміністрації Алла Ратинська, родини тих, хто вижив у роки кривавого геноциду, гості з Австралії, США, Ізраїля, а також представники місцевих і релігійних громад, єврейських общин, науковці та краєзнавці – дослідники Голокосту.

В рамках відкриття меморіальних знаків на Липовеччині презентовано книгу Почесного краєзнавця України, заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Олександра Рогового та учительки історії Липовецької ЗОШ I – III ступенів № 2 Олени Ненюкової «Липовецький шлях вічних мандрівників» – про єврейські сторінки історії Липовця, знищення єврейського населення району нацистськими окупантами в роки Другої світової війни, про праведників народів світу – уродженців Липовецького району Вінницької області, вшанування пам'яті жертв Голокосту.

20 вересня 2019 р.

До Дня партизанської слави, який традиційно відзначається 22 вересня, у краєзнавчому відділі Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва відкрито книжкову виставку «Світло великого подвигу», на якій представлено книги краєзнавців Вінниччини Сергія Гальчака, Майї Пирогової, Миколи Мудраченка, Михайла Паценка, Олександра Рогового та інших

дослідників партизанського руху на теренах області в роки Другої світової війни.

21 вересня 2019 р.

У селі Махнівка Козятинського району відбувся перший між-народний фестиваль «Гей, соколи!», присвячений автору однойменної пісні, польському поету Томашу Падурі, який у ХІХ столітті саме в цьому населеному пункті провів половину свого життя, знайшов тут вічний спочинок.

Розпочався фестиваль з урочистого покладання квітів до могили поета.

Саму могилу нещодавно вдалося відшукати завдяки зусиллям відомого в районі дослідника малої батьківщини, члена Національної спілки краєзнавців України Миколи Купчика.

Мешканці та гості села, а це польська делегація зі Старого Міста, Куркове Братство Стрілецьке з Тухоля, генеральний консул Республіки Польща у Вінниці, керівники області, району, представники громадських організацій, в тому числі й краєзнавці, із задоволенням слухали виступи лірників, кобзарів, волинкарів, аматорських колективів Козятинського району, Вінницької та Житомирської областей, спільне виконання ними пісні «Гей, соколи!».

В рамках фестивалю відбулася презентація книги Миколи Купчика «Стежки Тимка Падури».

Працювали тематичні локації «Українське козацтво ХVІІ ст.», «Польське військо та побут польський», «Старовинні українські народні музичні інструменти», «Сільський побут ХІХ ст.», «Галявина хлібороба ХІХ ст.», «Скарби української народної творчості», «Вишиваємо портрет Тимка Падури».

Як зазначив почесний гість свята заступник голови Вінницької обласної державної адміністрації Олександр Крученюк, «Тимко Падура є непересічною особистістю в історії нашого краю. Крім цього, його ім'я також відоме далеко за межами України. Збереження пам'яті про життя і творчість славетного поета має особливо важливе значення, адже значна кількість пісень та історичних довідок Тимоша Падури присвячена українській культурі й козацтву. Його творчість стала надбанням одразу декількох слов'янських народів. Ім'я Тимка Падури відоме небагатьом, але люблять і

співають пісню «Гей, соколи!» мільйони людей по всьому світу, часто вважаючи її народною...

Переконаний: фестиваль стане гарною традицією впродовж наступних років».

21 вересня 2019 р.

У с. Правилівка Оратівського району відбувся черговий Всеукраїнський фестиваль українського борщу, на якому вкотре презентовано значну кількість (понад тридцять) рецептів цієї улюбленої не лише серед подолян страви.

Ініціатором проведення заходу традиційно є Почесний краєзнавець України, член ревізійної комісії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений журналіст України Ганна Секрет, котра в черговий раз зібрала гостей з різних куточків України (з шести областей, а також із Білорусі) в садибі своїх батьків.

Як і в минулі роки, учасники дійства смакували запашну страву під виступи численних співочих колективів Оратівщини, різних районів Вінницької області.

21 вересня 2019 р.

У Погребищі відбувся регіональний фестиваль «Світанки над Россю», присвячений всесвітньо відомій фольклористці, уродженці міста Насті Присяжнюк.

На святі було розгорнуто виставки світлиць територіальних громад району, презентовано старовинні та сучасні вишиті рушники, експонувались вироби ужиткового мистецтва, дзвінкоголосся лунали народні пісні у виконанні аматорських колективів Погребищенського, Липовецького, Іллінецького, Калинівського, Оратівського, Ружинського районів.

Мета мистецько-краєзнавчого заходу – збереження та розвиток фольклорного мистецтва, обрядових традицій та звичаїв рідного краю, духовного відродження.

21 вересня 2019 р.

У с. Сосни Літинського району під час святкування дня села відбулася презентація книги його уродженця, Почесного краєзнавця України, заслуженого працівника культури України, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктора історичних наук, члена-кореспондента Української академії історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергія Гальчака «Село Сосни у плині часу: від давнини до початку XXI століття», в якій викладено історію старовинного населеного пункту, життя його мешканців.

Книгу видано в рамках проекту «Моя Вінниччина», що фінансується за рахунок обласного бюджету.

До участі у презентації долучились представники редакційної колегії серії книг «Моя Вінниччина», зокрема директор Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю обласної державної адміністрації Світлана Василюк, головний редактор журналу «Вінницький край» та голова обласної організації Національної спілки письменників України Вадим Вітковський, а також літературний редактор, поет і публіцист Михайло Каменюк.

В ході презентації Світлана Василюк від імені голови ОДА вручила автору Почесну грамоту Вінницької обласної державної адміністрації та обласної ради (за багаторічну сумлінну працю, вагомий внесок у розвиток культури та духовності рідного краю, активну громадську діяльність), а також привітала громаду з виданням досить цінної для неї дослідницької праці.

«Сьогодні ми презентуємо чудову книгу, яку видав Сергій Гальчак про історію вашого села. Хочу запевнити, що писати такі книги потрібно. А ми будемо і надалі підтримувати подібні ініціативи. Пишіть і творіть, і ми будемо видавати ваші праці. Зі святом, будьте здорові, щасливої і гарної вам долі!» – зокрема, сказала вона.

В свою чергу Сергій Гальчак розповів про зміст книги, ключові аспекти та історію її написання:

«...У моєму науково-краєзнавчому дослідженні повідується про історію села Сосни Літинського району, яке пройшло у своєму розвитку крізь стрімкий плін часу, сивину століть, соціальні буре-

вії. Змінилося не одне покоління, несучи естафету споконвічних та загальнолюдських цінностей. Тому не можна не гордитися славними діяннями сосонців. І тих, які на зорі людської цивілізації заклали на необжитих берегах Згару перші поселення; ще до нашої ери наполегливою працею освоювали споконвічне для місцевого люду хліборобське ремесло; мужньо боронили від зухвалих ворогів свої скромні оселі, що навіки ріднили з обраним місцем проживання. І тих, які, поповнивши козацькі лави, хоробро протистояли грабіжницьким ворожим нападам; боролися за соціальну справедливість під проводом Устима Кармалюка; відстоювали свої політичні, світоглядні переконання в буремні 1917 – 1920 роки, наближаючи споконвічну мрію багатьох поколінь українців про об'єднання в єдину соборну державу. І тих, які проливали кров на полях битв Другої світової війни, захищаючи рідну землю від нацистських супостатів, ціною власного життя здобували перемогу над коричневою чумою фашизму, а також тих, хто, опинившись на окупованій гітлерівцями території, теж не корився ворогові...

Не можна не гордитися трудовими подвигами людей праці. Саме вони не раз відроджували село із руїн і попелу, не давали канути йому у небуття, докладали зусиль, щоб воно процвітало та розвивалося. Про їхні славні діяння рясніють сторінки книги. Вони, одвічні працелюби, – велич і слава Сосон!

Переконаний, що ця праця стане корисною як науковцям, так і краєзнавцям, студентам та учням...»

Тепло відгукнулись про книгу сосонський сільський голова Світлана Мудріцька, яка під оплески присутніх вручила Сергію Гальчаку «Подяку Соснівської сільської ради» – за тісну та плідну співпрацю, вагомий внесок у розвиток краєзнавства, збереження національної історико-культурної спадщини Поділля та рідного села, місцеві майстри художнього слова Володимир Гальчак, Катерина Палій, відомий на Вінниччині фотохудожник Олександр Гордієвич та ін.

Презентація книги з історії села Сосни зібрала багатьох мешканців села та стала дійсно непересічною подією для громади. На знак подяки учасники місцевого самодіяльного ансамблю підготували яскраві творчі номери і виступи.

23 вересня 2019 р.

У м. Могилеві-Подільському відкрито меморіальну дошку відомій українській письменниці, перекладачці, етнографу, фольклористці, громадській діячці, матері Лесі Українки Олені Пчільці (Ользі Драгомановій-Косач).

У місто над Дністром вона переїхала в 1920 р. після відбуття арешту, вчиненого більшовиками, за те, що під час святкування дня народження Тараса Григоровича Шевченка в Гадяцькій гімназії (Полтавщина) огорнула погруддя поета національним синьожовтим стягом.

У Могилеві-Подільському прожила чотири роки, де продовжувала збирати фольклор, вивчати усну народну творчість, займатись літературною діяльністю. Читала також лекції з української мови та літератури на учительських курсах, опікувалася юними аматорами сцени у драматичному гуртку, організованому при школі імені Івана Франка, писала п'єси для дітей.

Меморіальну дошку розміщено на фасаді міського будинку школярів. В урочистостях з нагоди її відкриття взяв участь Почесний краєзнавець України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Валерій Войтович. Право ж безпосередньо відкрити меморіальний знак було надано лідерам учнівської молоді міста Іллі Кухаренку та Марії Власюк.

26 вересня 2019 р.

На базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського відбулася XXX Вінницька Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження», приурочена 100-річчю Української революції.

Розпочалася вона з інтерактиву – живого уроку історії, який презентували співробітники Центру історії Вінниці Сергій Гула, Максим Грибінник, Олеся Коваль, директор Центру, член Національної спілки краєзнавців України Олександр Федоришен. На подвір'я університету вони привезли панцерник «Петлюра», а самі

одягнулися в однострої періоду визвольних змагань – легіону Українських Січових Стрільців, Дієвої Армії УНР та Української галицької армії, відтворили один із бойових епізодів тієї буремної пори.

Детальніше ж розповіли про військовий одяг та зброю під час пленарного засідання, яке розпочалося із привітань модератора конференції, декана факультету історії, права та публічного управління, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професора Юрія Зінька, проректора університету Сергія Гусева, заступника директора Департаменту інформаційної діяльності і комунікацій з громадськістю Вінницької обласної державної адміністрації Івана Педорука, методиста методичного відділу Вінницького міського департаменту освіти Клавдії Маліцької, керівника Центрального територіального відділу Інституту національної пам'яті Богдана Галайка, котрий також виступив із доповіддю «Державна політика щодо відновлення та збереження національної пам'яті про Українську національну революцію 1917 – 1921 рр. крізь призму діяльності УІНП».

Крім неї під час пленарного засідання було заслухано доповіді науковців Олександра Кравчука «Голови державних адміністрацій Поділля 1917 – 1920 рр.», Тетяни Кароевої «Діячі Української революції 1917 – 1921 рр.: вінницькі сторінки», Аріни Машевської «Державність і соборність: українські проекти, ідеї, реалізація у XX – XXI ст.», Валерія Рекрута «Єврейські погроми на Гайсинщині у 1917 – 1921 рр.», презентовано документальний фільм про революційні події на Вінниччині «Національна революція 1917 – 1921 рр. на теренах Поділля», створений вінницькими науковцями А. Войнаровським, П. Кравченком, М. Курячою, Н. Жмуд, О. Криворучком і прокоментований Анатолієм Войнаровським.

Працювали тематичні секції «Джерела та історіографія подій Національної революції на теренах краю. Природа краю», «Давня історія краю та археологічні пам'ятки. Історія краю в період нового часу», «Хронологія Національної революції. Видатні діячі революції з Подільської землі. Політичні події та військові кампанії на Поділлі в 1917 – 1921 роках. Подільські землі в період УСРР – УРСР». На них було заслухано низку доповідей та повідомлень науковців і краєзнавців. Зокрема, у *першій секції*: Ольги Коляструк «Страшна це річ – погано осмислена свобода!»; Анатолія Война-

ровського, Василя Черняка «Поділля 1919 – 1920 рр. у спогадах Маріана Лонжинського»; Наталії Бельдій «Історія с. Дашківці Літинського району на Вінниччині: історіографія та джерельна база дослідження»; Анатолія Войнаровського, Інни Мазур «Українська національна революція 1917 – 1921 рр. на теренах Вінниччини: висвітлення проблематики у фаховому виданні «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Збірник наукових праць»; Олени Зінько «Леонід Філонов – краєзнавець, дослідник історії Вінниччини»; Григорія Денисика, Ольги Чиж, Вікторії Канської «Унікальність природи і ландшафтів Вінниці та її приміської зони»; Василя Мороза «Нариси з історії села Голяки (Гущинці)»; Юрія Яцентюка «Парадинамічна антропогенна ландшафтна система екомережі міста Вінниці»; у *другій секції*: Юрія Зінька «Підготовка вчителів у Вінницькому учительському інституті в 1920-х рр.»; Олександра Конотопенка, Сергія Лапшина «Пам'ятки археології Іллінецького району як джерело вивчення історії»; Романа Крохмалюка «Замовляння як жанр фольклору (за записами у старожилів сіл Вінницької області)»; Валентини Гребеньової, Тетяни Мельничук, Інни Ніколіної «Історія міста Тульчина (від виникнення до початку XIX ст.»; Володимира Лазаренка «Національно-патріотичне виховання як складова консолідації українського суспільства»; Анатолія Лисого «Хрещений батько» підводного флоту з Поділля (Степан Карлович Джевецький)»; Андрія Шевчука «Вінницький та Брацлавський повітові межові суди (1814 – 1840): проблеми формування суддівського корпусу»; Костянтина Завальнюка, Руслана Зелінського «Становлення та діяльність органів місцевого самоврядування та виконавчої влади Літинщини за Директорії»; Наталі Клибанської «Боротьба з епідеміями на теренах Поділля в кінці XIX – на початку XX ст. на прикладі діяльності Вінницької повітової санітарно-виконавчої комісії»; Тимофія Герасимова, Любові Жванко «Запобігти, врятувати, допомогти: боротьба з епідемічними хворобами на Вінниччині за доби Української держави П. Скоропадського (квітень – грудень 1918 р.)»; Ольги Самоєнко «Вінницька гімназія 1814 – 1847 рр.»; Наталії Кузьмінець, Олени Стадник «Організація управління освіти у добу Гетьманату Павла Скоропадського на Поділлі»; Олександра Комарницького «Забезпечення студентів подільських педагогічних ЗВО житловою пло-

щею: на матеріалах інтернатів (20-і рр. XX ст.); у *третьій секції*: Тетяни Каросвої, Людмили Цукрук «Хронологія революційних подій 1917 р. на Вінниччині»; Тетяни Каросвої, Тараса Осадчука «Хронологія революційних подій 1918 р. на Вінниччині»; В'ячеслава Желіховського «Хронологія революційних подій 1919 р. на Вінниччині»; Ганни Білик «Хронологія революційних подій 1921 р. на Вінниччині»; Вадима Довганюка «Політична діяльність Директорії УНР у Вінниці наприкінці 1918 р.»; Сергія Гальчака «Подільське краєзнавство в роки Української національної революції і громадянської війни. 1917 – 1920»; Віталія Гаврищука «Особливості діяльності виїзних продовольчих сесій Подільського губернського революційного трибуналу»; Ігоря Кушка «Перебування Директорії у Вінниці»; Валерія Кононенка «Функціонування національних політичних партій на Поділлі у добу Української революції»; Віталія Тучинського «Бій під Котюжанами 10 – 13 листопада 1920 р.»; Олександра Кравчука, Сергія Калитка, Ігоря Ратушняка «Голови державних адміністрацій Поділля 1917 – 1920 рр.: матеріали до біографій»; Ольги Юрчишиної «Валеріан Боржковський (1864 – 1919): розстріляний за любов до України»; Валерія Дячка, Василя Черняка «Йосип Скотинський – діяч Української революції»; Мирослава Алімана, Валерія Рекрута «Участь М. В. Левитського у розвитку кооперативного руху на Поділлі на початку XX ст.»; Віктора Косаківського «Отець Яким Фещак (1881 – 1920) – учасник українських національно-визвольних змагань 1917 – 1921 рр.»; Анатолія Войнаровського, Василя Черняка «Останній період життя та творчості Грицька Григоренка»; Ольги Зубко «Лаврівчанин Григорій Мельник (1893 – 1938 (1939) (?)) – один із фундаторів Української автокефальної православної церкви в міжвоєнній Чехословаччині (1918 – 1939)»; Павла Кравченка, Ольги Романюк «1937-й і доля борців за незалежність 1917 – 1921 рр.»; Олега Мельничука «Село Мельниківці Немирівського району в добу Національної революції 1917 – 1921 рр.»; Віктора Косаківського, Наталії Шпак-Косаківської «Село Северинівка Жмеринського району на Вінниччині в роки Української революції (1917 – 1921)»; Анни Кокоші «Село Сумівка у 1917 – 1921 рр.»; Дмитра Гуцола, Олександра Криворучка «Бібліотечна мережа Поділля в першій половині 1920-х рр.»; Ірини Хоцянівської «Літературно-мистецьке життя Вінниччини в роки Української революції»; Галини Стародубець,

Вікторії Сіончук «Особливості процесу відбудови радянської освітньої системи в 1944 – 1945 рр. (на прикладі Житомирської області)».

26 вересня 2019 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація збірника матеріалів «Історик, педагог, краєзнавець Анатолій Кононович Лисий: до 75-річчя від дня народження», приуроченого життєвому ювілею Почесного краєзнавця України, кандидата історичних наук, відомого у Вінниці та області педагога.

Як зазначила його укладач завідувачка краєзнавчого відділу бібліотеки, член Національної спілки краєзнавців України Оксана Антонюк, збірник достатньо інформаційний, всебічно висвітлює життєвий шлях та наукові здобутки шановного Анатолія Кононовича Лисого, нині – завідувача кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу.

Схвально відгукнулись про збірник, науково-краєзнавчу та трудову діяльність невтомного дослідника малої батьківщини заступник директора з наукової роботи та інформації бібліотеки Галина Слотюк, вихованець ювіляра доктор історичних наук, доцент кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрій Степанчук, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук Сергій Гальчак, кандидат історичних наук, член Національної спілки краєзнавців України Сергій Калитко, Почесний краєзнавець України, заступник директора Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, кандидат історичних наук Валерій Рекрут, завідувач відділенням загальноосвітньої підготовки Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського Юрій Маліновський, викладач цього ж навчального закладу Валерій Восколуп, студентка Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу Ярослава Яременко.

На завершення презентації Анатолій Лисий поділився найбільш пам'ятними сторінками свого життя, подякував присутнім за щирість, теплоту, добрі слова, висловлені на його адресу.

27 вересня 2019 р.

Завдяки зусиллям науковців та краєзнавців встановлено, що перша письмова згадка про сучасне м. Іллінці Вінницької області датується 1391 роком. Зокрема, про це повідується у грамоті Федора Коріатовича. Встановлено також, що в 1757 році король Август III своїм привілеєм офіційно надав Іллінцям магдебурзьке право, а також затвердив герб із зображенням «золотого лебедя з шістьма лебедятами на срібному тлі». Ця символіка й досі збережена в геральдиці міської громади.

Сьогодні місто відзначило свою 628-у річницю.

Торжество розпочалося з урочистого підняття прапора цього старовинного населеного пункту, привітань його очільників та гостей. Зокрема, міський голова Володимир Яшук щиро подякував землякам за прагнення зробити місто кращим, сучаснішим, більш комфортним.

Для учасників святкового дійства було підготовлено чимало локацій. Так, пошановувачі музикального мистецтва мали змогу відвідати фестиваль духової музики «Золоті фанфари Іллінців». Духові оркестри об'єднаної громади та гості з різних куточків Вінниччини дарували шанувальникам свою майстерність і самобутність. Гурманів національної кухні місцеві господині дивували різними смаколиками. Дивували глядачів також артисти шоу-програми театру пародій та живі скульптури...

Свято стало яскравою сходиною духовного відродження Іллінеччини, збереження й розвитку її народних традицій та культури.

27 вересня 2019 р.

У селі Нагоряни Могилів-Подільського району на території історико-культурного парку «Нагорянські печери» відкрито музейний комплекс «Етноісторичний флай-парк».

У перекладі з англійської «to fly» – літати. Тож новостворений комплекс об'єднає два напрямки – етнографічно-історичний та присвячений розвитку повітроплавання і планеризму на Дністровських схилах. Ідея створення комплексу належить голові Вінницького обласного осередку федерації парапланеризму Сергію Шибінському.

Планеристи традиційно збираються в Нагор'ях з усієї України, щоб взяти участь у змаганнях з повітроплавання «Крила Дністра». Відтак флай-парк займатиметься туристичним розвитком громади і об'єднуватиме любителів польотів на планерах. Заклад працюватиме як філія очолюваного членом Національної спілки краєзнавців України Марією Гоцуляк музею етнографії і народного мистецтва імені Марії Руденко, що розташований у Могилеві-Подільському.

29 вересня 2019 р.

У Вінницькому меморіальному музеї Михайла Коцюбинського на знак вшанування пам'яті почесного громадянина м. Вінниці, багаторічного керівника швейної фабрики «Володарка», мецената, краєзнавця, колишнього члена редколегії літературно-краєзнавчого збірника «Русалка Дністровая» Леоніда Тарасовича Гавриша відбулося вручення премії його імені. Цьогоріч її лауреатами стали відомий на Вінниччині письменник та краєзнавець Микола Рябий, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, народний артист України, Герой України Анатолій Паламаренко, народний фольклорний гурт Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Щедрик» (керівник Михайло Вацьо).

1 жовтня 2019 р.

У бібліотеці-філії № 1 ЗК «Вінницька міська централізована бібліотечна система» відбулася презентація книги письменника, краєзнавця Михайла Пащенка «Легенди та історії Вінниці». Схвально відгукнулись про неї автор передмови голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців

України, доктор історичних наук Сергій Гальчак, редактор журналу «Вінницький край», голова Вінницької обласної організації Національної спілки письменників України Вадим Вітковський, голова Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України Василь Паламарчук, перший заступник департаменту культури Вінницької міської ради Ольга Дернова, письменник Василь Кобець, заступник директора департаменту маркетингу міста та туризму Вінницької міськради Олександр Вешелені, завідувачка бібліотеки Ольга Вергун та ін.

Михайло Пашенко розповів про найбільш яскраві сторінки роботи над книгою, подякував виступаючим за високу оцінку презентованої праці.

10 жовтня 2019 р.

Сьогодні на вінницькому Майдані Незалежності стартував IV Всеукраїнський фестиваль військово-історичної реконструкції «Вінниця – столиця УНР».

У рамках проекту на містян чекала виставка «Фактор свободи», присвячена таким видатним постатям української історії як Іван Мазепа, Симон Петлюра та Степан Бандера.

На відкритті виставки виступив заступник директора Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю обласної державної адміністрації Іван Педорук, зауваживши символічність того, що напередодні Дня захисника України та свята козацтва стартувала така подія.

Інна Кухарчук, заступник керівника апарату Вінницької обласної ради, у своєму зверненні зазначила, що нашу силу до свободи ніколи не зруйнує час, адже епохи міняються, а виклики повторюються. Ми й зараз стоїмо перед вибором, маючи шанс не повторювати помилки минулого, пам'ятаючи сторінки історії.

Заступник директора Департаменту Вінницької міської ради Ольга Дернова подякувала всім причетним до створення такого знакового заходу, що набуває все ширшої популярності не лише в регіоні, а й далеко за його межами.

Один із ідейних натхненників фестивалю, директор Центру історії Вінниці, член Національної спілки краєзнавців України Олександр Федоришен, звертаючись до присутніх, сказав, що ця вис-

тавка – пігулка, що лікує свідомість і дає можливість зробити самостійні висновки.

Відомий військовий історик та один із авторів виставки Богдан Галайко, подякувавши усім, хто допоміг створити таку модернову і креативну композицію, провів коротку авторську екскурсію, зупинивсь на окремому стенді, присвяченому Василю Сліпаку, який теж став сучасним символом свободи.

Виставка викликала чималий інтерес у вінничан.

* * *

У рамках IV-го Всеукраїнського фестивалю військово-історичної реконструкції «Вінниця – столиця УНР» у кінотеатрі «Родина» відбувся прем'єрний показ фільму «Темна операція».

Зйомки історико-пригодницького фільму проходили у середмісті Вінниці, де збереглися локації початку XX століття: готель «Савой», приміщення легендарної «Білої зали» Вінницької міської думи, будинок Боруха Львовича, садиба капітана Четкова та інші будівлі. В основу сюжету покладено історію кохання на тлі шпигунських ігор української і більшовицької контррозвідок під час державної зустрічі очільників України та Польщі у Вінниці 17 травня 1920 року.

За словами режисера – вінничанина Валерія Шалиги, це справжній український вестерн про добу Перших визвольних змагань. Кульмінація сюжету – замах на очільника Директорії Симона Петлюри. У фільмі кілька головних героїв, їх зіграли вінницькі і київські актори.

У презентації фільму також взяв участь Почесний краєзнавець України, вінницький міський голова Сергій Моргунов.

11 жовтня 2019 р.

У Вінниці напередодні Дня захисника України вшановано пам'ять полеглих героїв. Керівники міста та області поклали квіти до Меморіалу Слави, Пам'ятного знаку Небесній Сотні та Героям АТО.

На Європейській площі, де відбувся мітинг-реквієм, зібрались військовослужбовці, правоохоронці, представники релігійних гро-

мад та вінничани, в тому числі небайдужі краєзнавці. Вони згадали воїнів, які полягли за незалежність та суверенітет України.

Пам'ять героїв вшанували також хвилиною мовчання.

11 жовтня 2019 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відкрито книжкову виставку «Козацькую славу збережемо». Серед її експонатів – книги відомих краєзнавців Вінниччини – дослідників історії козащини Почесного краєзнавця України Олександра Дана, заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Олександра Рогового, науковців, докторів історичних наук Юрія Степанчука, Олексія Струкевича та ін.

12 жовтня 2019 р.

У рамках відзначення на Вінниччині Дня захисника України та Дня Українського козацтва, а також IV-го Всеукраїнського фестивалю військово-історичної реконструкції «Вінниця – столиця УНР» у центральному парку м. Вінниці відбулася військово-історична реконструкція подій Української революції 1917 – 1921 років, а саме бою армії Української Народної Республіки проти білогвардійських підрозділів та більшовицьких військ.

Слід зазначити, що фестиваль об'єднав близько 200 реконструкторів з усіх регіонів України, серед яких – учасники антитерористичної операції на сході України та операції Об'єднаних сил.

Цьогорічний фестиваль – особливий. Він присвячений пам'яті реконструктора, старшого лейтенанта Національної гвардії України Олександра Марківа, який загинув на Світлодарській дузі у зоні проведення операції Об'єднаних сил.

Олександр Марків був членом військово-історичного клубу «Повстанець» та неодноразово брав участь у проведенні фестивалів.

IV-й Всеукраїнський фестиваль військово-історичної реконструкції «Вінниця – столиця УНР» організований співробітниками

та волонтерами очолюваного членом Національної спілки краєзнавців України Олександром Федоришеним Комунального підприємства «Центр історії Вінниці» у співпраці з громадською організацією «Вінницьке історичне товариство» (голова – член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Юрій Легун) за підтримки Вінницької міської ради та міського голови, Почесного краєзнавця України Сергія Моргунова.

За словами організаторів, основна мета заходу – це не лише показати силу єднання українського народу перед обличчям небезпеки, але й достовірно відтворити історичні події.

12 жовтня 2019 р.

У с. Писарівка Вінницького району на території місцевої школи відкрито погруддя Тарасу Григоровичу Шевченку. Ініціатори встановлення пам'ятника – депутат обласної ради, краєзнавець Сергій Кривешко та сільський голова Дмитро Науменко, які разом із директором школи Сергієм Творуном в урочистій обстановці перерізали червону стрічку.

Учасники заходу поклали до підніжжя пам'ятника квіти і разом із селянами віддали безсмертному Кобзареві свою шану та подяку за багаторічну боротьбу та страждання в ім'я незалежності України, волю її народу.

12 жовтня 2019 р.

У рамках IV-го Всеукраїнського фестивалю військово-історичної реконструкції «Вінниця – столиця УНР» в краєзнавчому відділі Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва за участі співробітника Українського інституту національної пам'яті Я. Файзуліна та заступника директора Державного архіву служби безпеки України А. Хромова відбулася презентація книг «Андрій Лівіцький. Листування (1919 – 1953 роки)» та «Горе переможеним. Репресовані міністри Української революції», одним із упорядників якої є відомий краєзнавець, ко-

лишній працівник Державного архіву Вінницької області, кандидат історичних наук Роман Подкур.

12 жовтня 2019 р.

У с. Буші Ямпільського району на базі місцевого Державного історико-культурного заповідника відбулася науково-краєзнавча конференція «Буша: славетні сторінки історії», приурочена 365-й річниці героїчної оборони згаданого населеного пункту, у фортеці якого тоді, в період Української революції середини XVII століття, розміщувалася козацька залога Брацлавського полку і він став твердинею на кордоні Української козацької держави з шляхетською Польщею.

Ініціаторами проведення наукового форуму виступили управління культури і мистецтв Вінницької обласної державної адміністрації, Державний історико-культурний заповідник «Буша», Вінницька філія Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України.

Початку його роботи передувало урочисте відкриття в центрі села пам'ятника корифею вітчизняної літератури, видатному письменнику Михайлу Старицькому, автору історичної повісті «Облога Буші», в якій він, зокрема, повідував:

«На південь від Могилева [*насправді ж: на північний схід*], за двоє гін від Дністра, на високій скелі лівого бережжя притулилось містечко Буша з тверджею-замком, що панував над околицею. На вузькій стрімчаку, немов орлине гніздо, повис отой замок і на синьому небові далеко білів своїми зубчатими мурами, своїми бійницями-баштами. Край п'яти тієї скелі розсипались, мов курчата круг квочки, манесенькі селянські й міщанські хатки, окутані вітами зелених садочків; між критими соломою стріхами здіймались де-не-де й високі черепичні дахи, що червоніли між яриною здалеку. Саме місто Буша, – цебто торговий майдан, – з одного боку тулилось до стрімчатої скелі, а зокола було обмежане високим земляним валом і добрим дубовим гостроколом. За містом уже посувався пригород аж до узбіччя; з двох боків його огортало

провалля, з третього – вали, а з четвертого – великий ставок, який набравсь з річки Бушки і тримавсь кам'яною загатою. Отой замок «Орлине гніздо» з містечком Бушею, з цілим ключем окружних сіл і маєтків належав до роду Чарнецьких; відтіля вони налітали на ратаїв українських, на сусідніх панків і шарпали в своїх пазурах неслухняних схизматів. Від самого початку пожежі, що на Запорозжі з залетілої з Суботова іскри спалахнула і покотилася широкими вогняними хвилями аж до старої Польщі, Чарнецькі зняли крила і до Варшави полинули, а гніздо своє лишили на безбаш; його незабаром після січі під Корсунем та Жовтими Водами, захопили левенці [опришки], батави з Дністровського полку, з сотником Завітним на чолі, і озброїли добре як вартову наддністрянську стражницю...»

Відкриваючи конференцію, вітальними словами привітали її учасників начальник відділу культури і туризму Ямпільської райдержадміністрації Віктор Замишляєв, виконуюча обов'язки директора Державного історико-культурного заповідника «Буша» Ірина Захарчук, колишній директор заповідника, заслужений працівник культури України Олександр Пірняк, науковий співробітник комунального закладу «Вінницька академія неперервної освіти» Володимир Лазаренко, громадський діяч, мешканець с. Буші Михайло Вдовцов, книговидавець Ігор Балюк, голова ревізійної комісії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений журналіст України Василь Паламарчук.

Різноманітною була тематика наукових доповідей та повідомлень 33-х учасників конференції, зокрема, співголови оргкомітету конференції, доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена-кореспондента Української академії історичних наук, керівника Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України Сергія Гальчака – «Буша – історична перлина Вінниччини»; наукового співробітника Державного історико-культурного заповідника «Буша» Марини Остапеч – «Етноісторичне коріння Буші»; кандидата історичних наук, начальника

навчально-археологічної лабораторії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Володимира Гуцала – «Історична Буша у творчості І. С. Винокура»; викладача-методиста комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» Віри Мазуркевич – «Terra Incognita – Буша 1799 року»; кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесного краєзнавця України Анатолія Лисого, завідувача відділенням Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського Юрія Малиновського – «Церковний літопис села Буша»; бібліотекаря 1-ї категорії Бушанської бібліотеки-філії Віри Пташник – «Край в історії, художній літературі та усній народній творчості»; доктора історичних наук, доцента кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрія Степанчука «Антибільшовицька боротьба на Вінниччині 1919 року на сторінках «Літопису «Червоної Калини»»; кандидата історичних наук, доцента кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету Олени Зінко – «Сторінки національно-визвольних змагань на Ямпільщині періоду 1917 – 1925 рр. в книзі Завальнюка К. В., Борсуковського С. М. «Незламні. Ямпільці в обороні державності: 1917 – 1925 рр.»»; завідувачки відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені К. А. Тімірязєва, члена Національної спілки краєзнавців України Оксани Антонюк – «Джерела, інформаційні ресурси про Ямпільський край у фонді краєзнавства Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва»; кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Кравчука, кандидата історичних наук, доцента, члена Національної спілки краєзнавців України Сергія Калитка – «З історії козацтва на Поділлі»; виконуючої обов'язки директора, наукового співробітника Державного історико-культурного заповідника «Буша» Ірини Захарчук – «Невигадані факти з історії легендарної Буші»; кандидата історичних наук, доцента кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олени Стадник, кандидата історичних наук, доцента кафедр

ри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталії Кузьмінець – «Олена Зависна – героїчний епізод чи типовий образ української жінки періоду козаччини?»; композитора, поета, члена творчої спілки діячів естрадного мистецтва України, Відмінника освіти України, викладача, завідувача циклової комісії музичного інструменту (баян) факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу Віктора Черевка – музично-пісенні твори «Балада про Богуна», «Подільська поминальна»; головного спеціаліста Державного архіву Вінницької області, кандидата історичних наук, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Костянтина Завальнюка, головного спеціаліста з мобілізаційної роботи апарату Літинської райдержадміністрації, члена Національної спілки краєзнавців України Руслана Зелінського – «Буша в час Української революції»; кандидата історичних наук, доцента, члена Національної спілки краєзнавців України Сергія Калитка, завідувача редакції книги «Реабілітовані історією. Вінницька область» Миколи Вижги – «Політичні репресії в Буші в 30-х рр. XX століття»; доктора історичних наук, професора кафедри історії і культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Івана Романюка, кандидата історичних наук, голови циклової комісії суспільних дисциплін Вінницького коледжу Національного університету харчових технологій Людмили Романець – «Особливості процесу навчання і виховання в школах Ямпільщини в перше повоєнне десятиріччя (1944 – 1954 рр.)»; наукового співробітника Державного історико-культурного заповідника «Буша» Наталії Березовської – «Каменотесний промисел Буші»; наукового співробітника Державного історико-культурного заповідника «Буша» Інни Собко – «Буша – хронологія минулого й сьогодення»; молодшого наукового співробітника Державного історико-культурного заповідника «Буша» Ганни Процюк – «Сторінки життєпису Богдана Хмельницького»; наукового співробітника Державного історико-культурного заповідника «Буша» Інни Процюк – «Феномен козацької душі»; директора Хмельницького обласного літературного музею, члена Національної спілки письменників України Василя Горбатюка – «Іван Дніпровський у Ям-

полі»; кандидата географічних наук, доцента кафедри географії природничого-географічного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Леоніда Кирилюка, кандидата геологічних наук, доцента кафедри географії природничого-географічного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Володимира Корінного, кандидата географічних наук, старшого викладача кафедри географії природничого-географічного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Лариси Страшевської, магістра кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Вікторії Швець – «Висотна диференціація ландшафтів Ямпільського Придністер'я»; кандидата географічних наук, доцента кафедри географії природничого-географічного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрія Яцентюка – «Особливості поверхневих вод регіонального ландшафтного парку «Мурафа»»; кандидата геологічних наук, доцента кафедри географії природничого-географічного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Володимира Корінного, кандидата географічних наук, доцента кафедри географії природничого-географічного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Леоніда Кирилюка – «Геоморфологічна і палеогеографічна унікальність Гайдамацького Яру»; старшого викладача Хмельницького торговельно-економічного інституту, члена Національної спілки краєзнавців України, директора туристичної агенції «Ніка-Тур-Вояж» Наталії Стрельбіцької, кандидата мистецтвознавства, доцента Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, члена Національної спілки краєзнавців України Володимира Хайлацана – «Туристичні об'єкти літописної Вінниччини: історія, проблеми, перспективи».

За результатами конференції видруковано збірник науково-краєзнавчих праць: *(Буша: славетні сторінки історії / Матеріали науково-краєзнавчої конференції, 12 жовтня 2019 р., с. Буша Ямпільського району / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), Ю. А. Зінько (співголова), А. В. Войнаровський (секретар), І. В. Захарчук,*

К. В. Завальнюк, А. К. Лисий, Ю. С. Степанчук, Ю. В. Яцентюк. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. – 196 с.).

В рамках науково-краєзнавчої конференції відбулася також презентація книги краєзнавця-релігієзнавця та церковного діяча Анатолія Сварчевського «Буша – найдавніша святиня православного Поділля».

Досить цікавою та інформаційно насиченою виявилася влаштована для учасників конференції екскурсія пам'ятними місцями Буші.

12 жовтня 2019 р.

У с. Тиманівка Тульчинського району вдруге відбувся гастрономічний фестиваль традиційних подільських страв «Диво з горнятка» (свято тиманівської каші).

Тиманівська каша – особлива страва, яка відома ще з часів козацтва. Віднедавна її внесено до реєстру об'єктів нематеріальної культурної спадщини Вінниччини.

На фестивалі мешканці кожного села Тульчинської громади презентували своє «диво з горнятка» – страву за власним, унікальним рецептом.

Традиційними українськими стравами частували відвідувачів – жителів сіл Ганнопіль, Дранка, Одаї, Суворовське, Білоусівка та Тиманівка.

У рамках фестивалю відбулось урочисте відкриття нової експозиції Тиманівського художнього музею ім. Т. Г. Шевченка, а також виставка творів декоративно-прикладного мистецтва молодих майстрів та театралізований концерт «Смачна каша».

13 жовтня 2019 р.

На території історико-культурного заповідника «Буша» відбувся завершальний етап мистецького проекту «Шляхами ткані Буші», який став одним із переможців конкурсу культурно-мистецьких проектів «Малі міста – великі враження», метою якого є підвищення інвестиційної та туристичної привабливості населених пунктів.

У рамках проекту відбулось відкриття пам'ятного знака «Без кореня – нескорені», відкриття інтерактивного музею ткацтва, виставка килимів, виготовлених майстрами народного мистецтва, виступ кінного театру та концертна програма за участі відомих творчих колективів Вінниччини.

Це перший і поки що єдиний проект в Україні, який передбачає відтворення повного процесу виготовлення ткацького виробу.

Відкриваючи на території славетної Буші пам'ятний знак «Без кореня – нескорені», голова обласної державної адміністрації Владислав Скальський зазначив:

«Шановні гості і громада «місця сили» – Буші! Ми відкриваємо сакральний знак, який символізуватиме важливі для кожного українця речі – самоідентифікацію і генетичний код нації. Символізм цього пам'ятного знака полягає в об'єднанні українців, навіть поза межами держави, навколо своєї рідної землі. Слава Україні!»

Пам'ять борців за волю нашої держави різних часів мешканці села та численні гості вшанували покладанням квітів до пам'ятного знака.

Відкриваючи музей ткацтва, Владислав Скальський підкреслив:

«Відтепер Буша буде славитися не тільки розписними хатами, музеями, унікальною скелястою місцевістю із мальовничими краєвидами, місцями козацької та гайдамацької слави, залишками трипільської культури та унікальним скельним храмом, а й першим у Вінницькій області музеєм ткацтва. До речі, поки що єдиним на всю Україну. Хочу подякувати організаторам проекту за збереження історико-культурної спадщини, відродження українських традицій, народних промыслів та ремесел, особливо такого забутого ремесла як ткацтво».

У святкових заходах взяла також участь член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор обласного Центру народної творчості, заслужений працівник культури України Тетяна Цвігун.

14 жовтня 2019 р.

В с. Маяки Тульчинського району відкрито пам'ятний знак учасникам Журавлівського повстання 1920 року.

Події майже сторічної давнини відбувалися у сусідньому селі Журавлівка.

Вшанувати борців за волю України меморіалом ініціювали активісти місцевих козацьких громадських формувань. Монумент звели у вигляді хреста на кам'яному підмурку, в який вмонтовано плиту зі стилізованим зображенням козака та написом «Борцям за волю України та її нинішнім захисникам».

За словами дослідника тих подій Почесного краєзнавця України, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, кандидата історичних наук Костянтина Завальнюка, повстання виникло не на голому ґрунті: «...у с. Кобилівка Брацлавського повіту (нині – село Зарічне Тульчинського району) п'яні червоноармійці 8-ї дивізії неодноразово били та грабували місцевих селян. В с. Гриненках (нинішнього Немирівського району) червоноармієць 133-ї піхотної бригади 45-ї дивізії Григорій Черемисов розстріляв із кулемета молоду жительку цього села Марину Буняк лише за те, що вона його не нагодувала. За відмову від сплати продовольчої контрибуції червоноармійцями були спалені села Копіївка та Шура. Така ж доля чекала і Журавлівку, жителі якої, доведені до відчаю знущаннями та непомірними поборами з боку червоноармійців, повстали. Одним із організаторів цього повстання був Матвій Цимбалюк. На осінь 1920 р. загін Цимбалюка, який у той час співдіяв з отаманами Андрієм Костюком із с. Шури та Іваном Пушкарем із с. Жабокрича, нараховував 500 чоловік. 24 жовтня 1920 р. відділ Цимбалюка напав на продзагін, який у с. Журавлівці (нинішнього Тульчинського району) грабував місцеве населення. Близько 20 яничарів того дня наклали головою. Наступного дня червоні обстріляли з гармат Журавлівку, Шуру та Копіївку (внаслідок обстрілу останні два села повністю згоріли). Зазначені події й послужили прологом до Журавлівського повстання...»

14 жовтня 2019 р.

У рамках відзначення Дня захисника України у м. Погребищі урочисто відкрито музей воїнів АТО.

Ініціатива щодо створення музею, підтримана учасниками АТО/ООС, ентузіастами, районною владою та органами місцевого самоврядування, завдяки їх безпосереднім зусиллям і фінансовій підтримці за короткий час була втілена в життя.

На церемонії відкриття були присутні учасники АТО/ООС та їхні родини, родини бійців, які загинули на Сході України, керівництво району та органів місцевого самоврядування, запрошені гості, серед яких – директор Вінницького обласного краєзнавчого музею, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Катерина Висоцька, громадськість, краєзнавці, учнівська та студентська молодь.

Право перерізати стрічку було надано дочці загиблого неподалік Дебальцевого Романа Грушка Анастасії.

Експозиція музею складається з особистих речей захисників України, документів, світлин, військових предметів тощо. У центральній частині музейного закладу розміщено портрети восьми бійців, уродженців Погребищенського району, які загинули на Донбасі, відстоюючи суверенітет та цілісність рідної держави.

14 жовтня 2019 р.

Село Лозна Хмільницького району – своєрідний музей під відкритим небом. Розкинулось на чотирнадцяти гранітних пагорбах. Серед них – Кармалюковий: за переказами, десь тут «благородний розбійник» заховав мішок панського золота. Є в Лозні також відшліфоване кам'яне «крісло», котре, за тими ж переказами, служило спочатку князю Ольгерду – тріумфатору історичної Синьоводської битви, а потім Кармалюку. Є скіфська могила. Є наскельні дороговкази та залишки лузень – глибоких мурованих тайників, в яких за татарських часів селяни тримало зерно. Є також (на одному із пагорбів, на камені) відбиток жіночої ступні. Місцеві мешканці вірять, що саме тут ступала колись їхня заступниця і покров-

вителька – Божа Матір. Сьогодні, у день святкування села, тут встановлено пам'ятний знак.

Родзинкою ж святкової програми, крім виступів самодіяльних творчих колективів, стала презентація книги уродженця села, доктора економічних наук, професора Броніслава Яковича Панасюка (псевдонім – Борис Лознянський) «Лузна – Лозна. Село на Поділлі: Історико-науковий та художній нарис», в якому повідується про історію населеного пункту, здобутки його мешканців. Належну оцінку ґрунтовній краєзнавчій праці дали Лознянський сільський голова Світлана Якушевська, головний редактор журналу «Вінницький край» Вадим Вітковський, поет, краєзнавець, публіцист Михайло Каменюк, поетеса, депутат Вінницької обласної ради Жанна Дмитренко, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук Сергій Гальчак, Почесний краєзнавець України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Микола Дорош, заслужений журналіст України Василь Паламарчук, книговидавець Ігор Балюк та ін.

16 жовтня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак та член правління обласного краєзнавчого осередку, Почесний краєзнавець України Катерина Висоцька взяли участь у VIII-у Всеукраїнському історико-культурологічному форумі «Сікорські читання», який відбувся на базі Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Під час роботи форуму традиційно було оголошено імена лауреатів премії імені Героя України Михайла Сікорського. Серед удостоєних цієї високої відзнаки Національної спілки краєзнавців України – директор Вінницького обласного краєзнавчого музею, заслужений працівник культури України Катерина Іванівна Висоцька.

16 жовтня 2019 р.

Вийшло друком інформаційно-довідкове видання «Літопис Національної спілки краєзнавців України 2008 – 2018 рр.», робота над яким тривала понад п'ять років.

У виданні в хронологічному порядку подано інформацію про події та заходи, організовані за ініціативи та участю Національної спілки краєзнавців України й її обласних організацій у 2008 – 2018 роках, висвітлюються актуальні питання розвитку українського краєзнавства вказаного періоду ХХІ століття та внесок краєзнавців у збереження та популяризацію історико-культурної спадщини України.

До підготовки книги було залучено понад 40 авторів з усіх регіональних організацій НСКУ. Серед авторів видання – й Сергій Гальчак, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Української академії історичних наук, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України.

18 жовтня 2019 р.

У Вінниці відбулася презентація документального фільму про життя та творчість відомого українсько-польського поета й композитора, автора знаменитої пісні «Гей, соколи!» Тимка (Тимоша) Падури (1801 – 1871), відзнятого за мотивами краєзнавчої книги члена Національної спілки краєзнавців України, мешканця м. Козятина Миколи Купчика. Кінострічку презентували Микола Купчик та автор сценарію й режисер Віталіна Приймак.

22 жовтня 2019 р.

У селі Хороша Липовецького району встановлено пам'ятний знак на честь переможної битви армії УНР сторіччя тому. Меморіал облаштовано на честь героїв-українців, які 100 років тому на Козацькому шляху, що проходив вздовж села Хороша, розгромили російських окупантів – численний загін вояків Білої армії

Денікіна. Знак у вигляді козацького хреста встановлено на території сільського клубу.

За словами Почесного краєзнавця України, заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, завідувача архівним відділом Липовецької райдержадміністрації Олександра Рогового, який взяв участь в урочистостях з нагоди відкриття пам'ятного знака, в 1919 році на подільській землі точилась битва, яку назвали «трикутником смерті». На молоду Українську державу з півдня насувалась Біла армія, з півночі – російська більшовицька армія. Їм протистояли патріоти, які хотіли бачити рідну Україну вільною від цих зайд. Нинішнє покоління повинне знати правдиву історію України, а не ту, яка писана-переписана в імперських підручниках...

22 жовтня 2019 р.

У далеких 1847 – 1848 роках у с. Воронівці теперішнього Хмельницького району перебував всесвітньо відомий композитор, диригент і музикант-віртуоз Ференц Ліст. Тут відбулось його знайомство із власницею місцевого маєтку Кароліною Вітгенштейн. Тут написав цикл музичних творів під назвою «Колоски з Воронинець». Сьогодні минає 208 років від дня його народження.

З нагоди цієї дати в Уланівському будинку культури відбулись урочистості, в яких взяли участь як мешканці місцевої громади, так і шановні гості – мистецтвознавець із м. Хмельницького, літолог Людмила Вольська, викладачі та студенти Вінницького музичного коледжу імені Миколи Леонтовича на чолі з дослідницею творчості Ференца Ліста Наталією Кушкою, учні та вчителі Хмельницької та Уланівської музичних шкіл, школярі, вчителі з Воронинців, Уланова, Пагурець.

Після покладання квітів до пам'ятного знаку Ференцу Лісту та відвідин Воронинського музею вони мали можливість із захопленням послухати в Уланові чарівні твори, написані славетним митцем у Воронівцях у 1847 році. До цього циклу відносяться «Українська балада» («думка»). Її основний матеріал взятий з української народної пісні «Ой не ходи, Грицю»; також «Бажання дівчини». Ця польська мелодія подарована Лісту Шопеном. Третя – «Жалість» (теж «думка»). Це – імпровізація на тему пісні «Віють

вітри, віють буйні». «Думкою» в Україні називали частину інструментальних, лірико-розповідних або музично-сценічних творів, яка поєднувалася з більш жвавою музикою...

Було також презентовано книгу члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Миколи Дороша «Воронинська муза Великого Ліста».

Звертаючись до присутніх, він, зокрема, сказав, що завдяки Ференцу Лісту і Кароліні Вітгенштейн про Воронівці знає увесь світ. І будьте ви в Америці чи в Європі, Японії чи в Австрії, але творчість Ф. Ліста відома й там своїми творами, і серед них є «Колоски з Воронинець». Тому ми всі повинні гордитися славним минулим мальовничого села, щиро оберігати цей доробок і популяризувати його серед громадськості, як це роблять наші гості пані Людмила Вольська і пані Наталія Кушка, музичні школи району. Це робимо й ми – вчителі Воронівської та інших шкіл, а ще працівники Хмільницької районної бібліотеки, журналісти районної газети «Життєві обрії». Спасибі їм! Музика Великого Ліста – безсмертна...

Є й низка невикористаних перспектив туристичного майбутнього Воронівця, адже саме завдяки Ференцу Лісту та Кароліні Вітгенштейн воно тісно пов'язане з багатьма країнами Європи. А саме: із Польщею – вона – батьківщина батьків Кароліни Петра Івановського та Пальмини Подоськи; з Угорщиною – Ференц Ліст – уродженець цієї країни; із Австрією – родом із неї чоловік доньки Кароліни Марії Гогенлоє Шилінгс, тут тривалий час проживали Ференц і Кароліна; з Італією – подружжя теж тривалий час мешкало тут, Кароліна похоронена у Ватикані; з Німеччиною – нині в цій країні проживає онучка Кароліни пані Феліцітас Рьойс Шенборн із нащадками. Отож є над чим працювати.

25 жовтня 2019 р.

Поблизу села Городківки Крижопільського району під час обробки поля відкопали рідкісну кам'яну плиту епохи бронзи. Пли-ту, яку трактористи викинули в лісосмугу, помітили місцеві краєзнавці. Вирішили зробити фото і надіслати його фахівцям з археології. Знахідкою виявилася антропоморфна (оскільки має обриси

людського тіла, а права верхня частина – риси обличчя) стела бронзової доби. Такі плити, як повідомила на сторінках вінницької газети «Місто» журналістка Олександра Маковецька, традиційно встановлювали на вершинах древніх курганів.

За словами завідувача сектору охорони культурної спадщини управління культури Вінницької облдержадміністрації Михайла Потупчика, знайдений стелі до 5 тисяч років. Типологічно її можна віднести до епохи бронзи, але точний вік встановити вже неможливо. Схожі стели знаходили й раніше. Утім, це досить рідкісна для наших днів знахідка, оскільки 90 % курганів свого часу були розорані. І ті стели, які там використовувалися, розбиті, тому більшість з них не дійшли до нас у первозданному вигляді. Скажімо, на території Вінницької області відомо про чотири подібних знахідки, а городківська стела – п'ята.

Наразі місцеві краєзнавці вирішують, де зберігати пам'ятку. А, між іншим, мріють про створення сільського краєзнавчого музею, в якому антропоморфна стела стане першим солідним експонатом. Зацікавились нею й працівники Вінницького обласного краєзнавчого музею.

28 жовтня 2019 р.

У Вінниці на Європейській площі з нагоди відзначення 75-ї річниці визволення України від нацистських загарбників відбулось покладання квітів до Меморіалу Слави. Також, вже традиційно, було покладено квіти й до стели Пам'яті Небесної Сотні та Героїв АТО.

Крім кількох тематичних номерів художньої самодіяльності та хвилини мовчання, на знак вшанування пам'яті полеглих бійців пролунав військовий салют.

Серед небайдужих вінничан, які з квітами прийшли до вічного вогню, було й чимало краєзнавців.

28 жовтня 2019 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відкрито виставку зібраних очільником

Вінницького музею української марки імені Якова Балабана Олександром Білецьким копій старовинних карт України, виданих до XVIII століття.

Вперше таку виставку було розгорнуто минулого року в холі Вінницької міської ради, після чого її презентували в Києві у Міністерстві закордонних справ України. Тепер копії рідкісних мап мають можливість побачити студенти та викладачі педагогічного університету.

До експозиції входить більше двадцяти унікальних карт України авторства Птоломея, Абрагама Ортелія, Гійома де Боплана, Фредеріка де Віта, Йогана Грюнінгера, Гола Лінгарта, Йогана Блау, Яна Янсона, Йогана-Баптиста Гоманна, Віллема Гондіуса, Пітера ван ден Кеере. Найдавніша мапа на виставці від 1482 року, її автор – Клавдій Птоломей. Це «Карта Європейської Сарматії. Європа. Сарматський континент».

На відкритті виставки виступили Олександр Білецький, директорка департаменту освіти Вінницької міської ради Оксана Яценко, ректор університету Наталія Лазаренко, яка зауважила, що приймати таку виставку у стінах вузу – важлива подія.

Першими її відвідали студенти-історики.

Виставка експонуватиметься на постійній основі.

31 жовтня 2019 р.

У Державному архіві Хмельницької області відбулася презентація книги канадської письменниці українського походження Любові Василів-Базюк та українського історика, заслуженого працівника культури України, колишнього директора Державного архіву Хмельницької області Петра Слободянюка «В переможений Німеччині». Свої думки стосовно видання висловили учасники презентації – співавтор Петро Слободянюк, голова правління Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Лев Баженов, рецензент книги, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Сергій Гальчак, директор Державного архіву Хмельницької області, кандидат історичних наук Володимир Байдич, вінницький книговидавець Ігор Балюк та ін.

1 листопада 2019 р.

Сьогодні на черговій сесії Вінницької міської ради затверджено «Програму розроблення містобудівничої та іншої документації загальнономіського перспективного значення на 2020 – 2022 роки». Одним із важливих заходів Програми є створення «Археологічного атласу території Вінницької міської об'єднаної територіальної громади».

Атлас міститиме базу археологічних пам'яток із врахуванням приєднаних в 2015 році територій та селища Десни. Він стане інструментом поетапного дослідження культурного шару в межах зони охорони археологічного культурного шару, а також територій, що є пам'ятками культури на теренах Вінниці.

Як наголосив міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов, збереження культурної спадщини – це дуже важливе питання, а тому слід достатньо інтенсивно працювати у цьому напрямку.

До створення атласу вирішено залучити спеціалістів Вінницького обласного краєзнавчого музею, сектору охорони культурної спадщини управління культури і мистецтв обласної державної адміністрації, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Державного архіву Вінницької області, Центру історії Вінниці.

7 листопада 2019 р.

У прес-центрі Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації відбулась прес-конференція, організована ГО «Берегиня». Її учасниками були голова ГО «Берегиня» Валентина Іванішина, заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, начальник архівного відділу Липовецької РДА Олександр Роговий, краєзнавець із с. Скитка Липовецького району Олександр Шмаков.

Під час зустрічі з представниками ЗМІ учасники прес-конференції обговорили тему невідомих перемог українського війська в період національно-визвольної боротьби першої половини ХХ ст.

Зокрема, мова йшла про одну з таких «білих плям» в історії України, як Романохутірська битва Української Галицької армії проти військ Денікіна в боротьбі за утвердження Української Народної Республіки.

Варто зазначити, що війна УНР з Добровольчою армією Денікіна досі йменується «невідомою». 20 – 22 жовтня 1919 року на стику трьох районів Вінниччини – Липовецького, Іллінецького та Оратівського – відбулась Романохутірська битва військ УГА з білогвардійцями і завершилась перемогою українського війська.

Про неї детально розповів Олександр Роговий, який зосередив особливу увагу на проявленому вояками УГА героїзмі. Він також продемонстрував схеми битви з деталізацією напрямків наступів обох сторін протистояння, окремо зупинився на згадках про неї в історичних документах, наукових працях істориків, тогочасних друкованих періодичних виданнях.

За його словами, актуальність детального вивчення подій національно-визвольної боротьби в українській історії зумовлена сучасними подіями, пов'язаними з російською агресією проти України. Тому ми маємо вивчати події минулого, щоб виносити уроки задля щасливого майбутнього.

«Вперше, – сказав він, – я дізнався про Романохутірську битву в 90-х роках минулого століття, коли поїхав до Києва працювати з розсекреченими архівами. Відтоді почав по крихтах збирати дані про цю перемогу і результатом стали опубліковані статті та видані наукові збірники. На жаль, ми виховуємо підростаюче покоління здебільшого на трагічних подіях, але в нашій історії є і багато перемог, тому переконаний, що саме на них має базуватись сучасне виховання дітей та молоді. Романохутірська битва – одна із таких сторінок у літописі наших перемог».

7 листопада 2019 р.

З ініціативи члена Національної спілки краєзнавців України, директора Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. Тімірязєва Лариси Сенік у читальній залі очолюваного нею бібліотечного закладу відбувся літературно-мистецький вечір «Допоки є Шевченка мова, то доти Україна є...», присвячений Дню української писемності та мови. Це державне свято щороку від-

значається в Україні 9 листопада з 1997 року. Дата припадає на православне свято – день вшанування преподобного Нестора Літописця.

За словами Лариси Борисівни, дослідники вважають, що саме з його праці починається писемна українська мова. Колись навіть дітей віддавали до школи саме цього дня, після служби в церкві, де молились та просили в Нестора аби благословив майбутніх учнів. Принесла йому всесвітню славу його праця «Повість минулих літ».

Заступник керівника виконавчого апарату Вінницької обласної ради Інна Кухарчук у своєму виступі наголосила, що про милозвучність української мови йшлося ще понад сто років тому. Михайло Ломоносов ставив її в один ряд з італійською, а на конкурсі краси мов 1934 року в Парижі українська мова була визнана наймилозвучнішою та найбагатшою мовою поряд з французькою та перською. Сьогодні українською мовою розмовляє понад 45 мільйонів людей на планеті. Українська мова має напівофіційний статус у Сполучених Штатах Америки. Це – округ Кук штату Іллінойс. До округу входить Чикаго разом із передмістям. А українська мова була обрана, як один з найбільш вживаних мов у цій місцевості. Мова дозволяє не втрачати сили духу, яка закладена в нас генетично.

Перед присутніми виступили доцент кафедри української мови факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Ольга Павлушенко, викладач кафедри української літератури цього ж вузу, поет Віктор Крупка, старший викладач кафедри української мови філологічного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса Каріна Бортух.

Вірші українських письменників читали учасники народного театру-студії «Сьоме небо» Вінницького національного медичного університету імені Миколи Пирогова, незалежного театру-студії «ПТАХА». Музичні вітання звучали від студентів-бандуристів Вінницького коледжу культури і мистецтв імені Миколи Леонтовича та вокального ансамблю «Оберіг» Донецького національного університету імені Василя Стуса.

До цьогорічного свята фахівці книгозбірні підготували книжково-ілюстративну виставку «Мова – невичерпне джерело нашої

культури», віртуальну книжкову виставку «Український правопис: етапи історії», а також провели перегляд газетних публікацій «Українська мова – оберіг держави».

10 листопада 2019 р.

Село Брицьке Липовецького району відзначило свій 435-річний ювілей. У святі взяв участь заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, начальник архівного відділу Липовецької районної державної адміністрації Олександр Роговий, де презентував щойно видану книгу «Село над Вільшанкою: Брицьке через війни і біди». У своєму виступі він наголосив, що воно має багату, нерідко трагічну історію, з ним пов'язано чимало яскравих особистостей. Так, під час Голодомору 1932 – 1933 рр. з чотирьох тисяч його жителів померло 2,5 тис. – найбільше в районі. Тут сто років тому побувала легендарна отаманша Маруся, яка захищала людей від свавілля більшовиків. Звідси родом повний кавалер ордена «Слави» Олександр Янковський та районний провідник ОУН-УПА Данило Мерешлюк. Тут народилися правозахисник Олександр Бубела, який відкрито виступив проти введення радянських військ у Чехословаччину під час Празької весни та його учень Олександр Турбовець, який першим в області підняв над своєю оселею жовто-синій прапор. Брицьке – також батьківщина сотень невтомних працелюбів, безстрашних захисників рідної Вітчизни. Попри всі негаразди та виклики долі, воно впевнено прямує у світле завтра...

10 листопада 2019 р.

У Жмеринці в місцевому храмі Різдва Пресвятої Богородиці встановлено меморіальну дошку, що повідує про трагічну подію сторічної давнини. На ній міститься напис: «В листопаді 1919 р. в Жмеринці російськими білогвардійськими окупантами був розстріляний протопресвітер Матеюк Антоній Васильович, головний військовий священник Дієвої армії УНР, генерал-хорунжий, член Центральної Ради». За словами жмеринчан – дослідників історії

своїї малої батьківщини, відкриття пам'ятного знака – це данина шани видатним особистостям, справжнім патріотам України, у корготі яких й капелан Антоній Матеюк.

15 листопада 2019 р.

У місцевій школі с. Серединка Бершадського району відбулася презентація книги члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Федора Шевчука та краєзнавця Петра Маніленка «Серединка – тепла крапля на карті України», виданої за сприяння департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької обласної державної адміністрації і комунальної установи «Видавничий дім «Моя Вінниччина». Схвально відгукнулися про неї головний редактор журналу «Вінницький край» Вадим Вітковський, автор низки краєзнавчих праць, заслужений журналіст України Василь Паламарчук, письменники-краєзнавці Михайло Каменюк, Віталій Борецький, Віктор Цимбал, почесний громадянин Серединки та міста Гайворона лікар Олександр Жук, учитель із сусідньої Березівки Олег Бабій та ін. Не обійшли увагою її й мешканці села. Вона настільки зацікавила їх, що місцевий агропідприємець Олександр Кавун власним коштом замовив ще 350 додаткових примірників...

16 листопада 2019 р.

Граніозний фестиваль «Від «Щедрика» до Carol of the Bells» відбувся у Тульчині. Традиція тут поєдналась із новаторством, а вражаючих перфоменів було стільки, що годі й переглянути: і нечуваний для України хоровий марафон, і вогняне шоу, і пісочна анімація, а також «Щедрик» у рок-версії та електронній музиці...

А розпочалось свято із відкриття оновленого музею-квартири Миколи Леонтовича, автора безсмертної, відомої на весь світ композиції. Знову-таки, музейну стриманість поєднали з інноваціями: тепер сучасний музейний заклад обладнаний системою інтерактивного спілкування з відвідувачами. Раритетні книги, картини, партитури – цього торкались руки видатного композитора... Щоб максимально заглибити гостей свята в атмосферу початку двад-

цятого століття, тут влаштували костюмоване театралізоване дійство.

Звісно, відома усім мелодія була наскрізною на головній сцені фестивалю. Крім цього, різні творчі колективи, а це народна хорова капела «Соломія» (художній керівник та диригент Назарій Давидовський, м. Вінниця), хор академічного ансамблю пісні і танцю «Козаки Поділля» Хмельницької обласної філармонії, державна чоловіча хорова капела ім. Л. Ревуцького (художній керівник заслужений діяч мистецтв України Володимир Курач, м. Київ) та ін., презентували зріз української хорової музики від XVII до XXI сторіч. «Щедрик» поєднав минуле та сучасне, виконавців та глядачів.

Гостей свята також сповна задовольняв щедрий ярмарок зі смаколиками на будь-який смак.

20 листопада 2019 р.

У Вінниці відкрито пам'ятний знак «Праведникам народів Світу» – рятівникам євреїв в роки Другої світової війни, авторами якого стали Володимир Насонов із Теплика та його дружина Наталія. Як відзначили у своїх виступах заступник голови Вінницької обласної державної адміністрації Олександр Крученко, керівник Вінницького музею Голокосту Леонід Трахтенберг та інші виступаючі, за даними досліджень, Україна дала світові 2544 праведники Світу. 18 відсотків їх були мешканцями Вінниччини.

Від представників сімей праведників виступила Тетяна Ілюхіна-Маніленко. Поділився історією власної родини, яка також брала участь у переховуванні євреїв від нацистів, голова громадської організації «Подільська спадщина», кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Павло Кравченко.

21 листопада 2019 р.

У День Гідності та Свободи у Вінниці на площі Небесної Сотні з нагоди чергової річниці Революції Гідності відбулось вшану-

вання велетів духу – хто брав участь у буремних подіях зими 2013 – 2014 рр., що змінила Україну, хто змагався за неї та боровся за життя кожного з нас. Разом із містянами у поминальному заході взяли участь й краєзнавчі міста та області.

21 листопада 2019 р.

Напередодні Дня вшанування пам'яті жертв голодоморів в Україні голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Сергій Гальчак у Вінницькій міській бібліотеці-філії № 6 провів з учнями-старшокласниками Вінницької ЗОСШ І – ІІІ ст. № 12 тематичну зустріч «Пам'ять, не стерта роками», приурочену трагедії-геноциду українського народу. Він повідав про жахливі події, що відбувалися в 1932 – 1933 роках на теренах Вінниччини, вказав на джерела біди, зупинився на її наслідках. Наголосив також на тому, що замовчувана в роки існування СРСР тема голодоморів, які мали місце на найродючіших у світі українських землях в 1921 – 1923, 1932 – 1933, 1946 – 1947 роках, нині привертає увагу все більше дослідників, серед яких й чимало краєзнавців, зокрема, члени правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Володимир Петренко, Микола Дорош, Олександр Роговий. Так, заслужений працівник культури України, кандидат історичних наук Володимир Петренко – автор монографії «Більшовицька влада та українське селянство у 20 – 30-х рр. ХХ ст.: причини, технології, наслідки Голодомору-геноциду (за матеріалами Поділля)», вступної статті до тому «Національна Книга пам'яті жертв голодомору 1932 – 33 рр. Вінницька область», низки наукових статей згаданої тематики, один із авторів-упорядників збірника документів та матеріалів «Голод та голодомор на Поділлі 1920 – 1940 рр.». Почесні краєзнавці України Микола Дорош й Олександр Роговий – автори нещодавно виданих книг, відповідно «Барвінковий шепіт. Спогади очевидців голодного мору 30-х років. Хмільницький район», «На чорній дошці. Голодомор на прикладі одного регіону». Своєю правдивістю вони приваблюють до себе все більше й більше читачів.

На завершення учасники тематичного заходу вшанували пам'ять безневинних жертв голодної смерті хвилиною мовчання.

21 листопада 2019 р.

Обласний Центр народної творчості відзначив 80 років своєї діяльності. З нагоди ювілею у закладі відбувся тематичний захід – «Народної культури оберіг». Виступаючи перед численними гостями, його очільниця, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України Тетяна Цвігун розповіла гостям про творчу діяльність Центру за вісім десятиліть.

Серед гостей було й чимало дослідників своєї малої батьківщини, зокрема, Почесний краєзнавець України Ганна Секрет, члени Національної спілки краєзнавців України етнолог Тетяна Пірус, культуролог Ігор Журавлівський, головний редактор журналу «Вінницький край» Вадим Вітковський та ін.

Привітав гостей заступник голови Вінницької обласної ради Михайло Кременюк.

22 листопада 2019 р.

У Вінниці біля пам'ятника жертвам голодоморів, встановленого у сквері неподалік майдану імені Василя Стуса, проведено акцію вшанування жертв вчиненого сталінською владою геноциду проти українського народу. Пом'янути безневинно убієнних мученицькою, жакливою смертю, прийшли заступник голови облдержадміністрації Ігор Івасюк, заступник голови облради Ігор Хміль, Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов, численні мешканці міста. Вони поклали до меморіалу символічні композиції з калини та колосків і запалили лампадки. Також учасників заходу символічно пригостили хлібними сухариками.

28 листопада 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак звернувся з листом до директора департаменту інформаційної діяльності та комуніка-

цій з громадськістю Вінницької обласної державної адміністрації Світлани Василюк з листом такого змісту:

«З метою поліпшення краєзнавчо-просвітницької роботи на Вінниччині щодо висвітлення маловідомих історичних сторінок життя та діяльності героїв, що боролись за свободу і незалежність України, просимо передати на розгляд конкурсної комісії з визначення переможців програм інститутів громадянського суспільства та їх підтримки з обласного бюджету лист-підтримку Вінницького обласного товариства політв'язнів, репресованих та їхніх дітей з програмою «Герої українських визвольних змагань».

Вищезазначена програма націлена на виконання відповідних Указів Президента України, Постанов Верховної Ради України, обласної цільової комплексної програми національно-патріотичного виховання дітей і молоді Вінницької області на 2017 – 2020 роки та заходів з нагоди відзначення 100-річчя Української революції 1917 – 1921 років, перебування уряду УНР на Вінниччині.

Враховуючи актуальність програми, залучення до її виконання працівників відділу українознавства КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти», авторитет та співпрацю з товариством, досвід його членів в утвердженні української державності, організації зустрічей з молоддю, прищеплення у них любові до України, вшанування її яскравих представників національної еліти, підтримуємо вищезазначений проект та вважаємо, що його впровадження в освітньому процесі матиме позитивні наслідки не лише для учнівської молоді та вчителів Вінниччини, але й об'єднаних територіальних громад нашого краю у перейменуванні вулиць, встановленні меморіальних дошок та пам'ятників, створенні музеїв тощо.

Переконані, що успішна реалізація проекту стане помітною подією у царині освітнього процесу та історико-краєзнавчих досліджень нашого краю, активніше залучатиме молодь до глибокої дослідницької діяльності з історії та українознавства, утвердить їх власну національно-патріотичну позицію».

29 листопада 2019 р.

У Вінницькому обласному художньому музеї відкрито тематичну виставку «Духовні скарби Поділля». В експозиції – ікони з приватної колекції народного художника України, члена правління

Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Володимира Козюка. Митець надав для показу 120 подільських ікон.

29 листопада 2019 р.

У Вінниці відбувся третій щорічний фестиваль подільських громад «Відродимо село – розквітне Україна». Як і попередні, він пройшов у переповненій актовій залі обласної філармонії імені Миколи Леонтовича. Учасники заходу (цьогоріч ними були представники десяти об'єднаних громад) розповідали цікаві історії, легенди про свої села, вражали глядачів художнім читанням віршів, піснями, музичними номерами, танцями. У творчих номерах оспівано красу рідної місцевості, працьовитість, щедрість і мудрість людей, які живуть на ній.

Чимало з цих історій знайшли відображення у книжках, які видала редакція журналу «Вінницький край» за сприяння департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації. Зокрема, у 2019 р. у серії «Моя Вінниччина» вийшли друком книги голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України, заслуженого працівника культури України, доктора історичних наук С. Гальчака «Село Сосни у плині часу: від давнини до початку XXI ст.», краєзнавців Г. Собко «Флеминда-Оксанівка Ямпільського району. Довга дорога додому», О. Одарченко «Леухи у моєму житті», президента громадського об'єднання «Русалка Дністровая», літературного редактора серії «Моя Вінниччина» Михайла Каменюка «Івча: доля, історія, люди», публіциста-краєзнавця, культуролога, заступника головного редактора альманаху «Русалка Дністровая» Л. Любацької «Вікно в Пеньківку», дослідників своєї малої батьківщини С. Рафаловського, Т. Рафаловської «Наш Копайгород. Історична хроніка села Китайгорода Іллінецького району Вінницької області», М. Мартинюка «Скоморошки, як сайти, відкриваються небесам», Л. Козачун «Мої дивовижні Бабчинці», П. Скурука «Могилівчани», науковця Б. Лознянського «Лузна-Лозна. Село на Поділлі: Історико-науковий та художній нарис», заслужених журналістів України, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців

України Федора Шевчука та працівника редакції бершадської райгазети «Бершадський край» Петра Маніленка «Серединка – тепла крапка на карті України». Усі автори під схвальні оплески присутніх презентували згадані видання.

На знак шани і подяки організаторам заходу учасники фестивалю частували гостей також запашним українським короваєм.

Ініціатор проекту видання краєзнавчої тематики – краєзнавець, редактор журналу «Вінницький край» Вадим Вітковський.

4 грудня 2019 р.

У Літині відкрито пам'ятний знак усім захисникам України. Монумент у вигляді козацького хреста розташований на території комплексу Джерела Пресвятої Богородиці. Ідея створення знака належить настоятелю храму Святого Миколя ПЦУ смт Літина отцю Андрію Грабару.

На церемонії відкриття літинчани урочисто підняли Державний Прапор України.

Право ж відкрити монумент було надано Надії Рожанській – матері загиблого учасника Революції Гідності та учасника антитерористичної операції Пантелеймона Рожанського, а також учаснику АТО/ООС Олександру Скоропаду.

Учасники заходу вшанували всіх загиблих за Батьківщину хвилиною мовчання.

5 грудня 2019 р.

У Вінниці відбулася презентація книги «Українська революція 1917 – 1921 в іменах: вінницькі сторінки» – біографічного довідника, присвяченого діячам періоду Перших визвольних змагань – 373-м людям, які народилися на Вінниччині або перебували тут тимчасово і боролись за українську незалежність 100 років тому. Серед них такі відомі особистості як Дмитро Маркович, Олександра Соколовська (отаманша Маруся), Степан Скрипник, Павло Базилевський та інші.

Біографічний довідник є реалізованим проектом науковців Вінницького державного педагогічного університету імені Михай-

ла Коцюбинського. Саме викладачі історичного факультету цього закладу вищої освіти стали основою авторського колективу, а професор, доктор історичних наук Тетяна Кароева – упорядницею видання.

Серед 32-х авторів: науковці доктори історичних наук Ольга Коляструк, Олег Мельничук та Іван Романюк, кандидат історичних наук Павло Кравченко, кандидат історичних наук, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Костянтин Завальнюк, заступник директора Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Почесний краєзнавець України Валерій Рекрут, члени Національної спілки краєзнавців України Вікторія Колесник, Олександр Федоришен, краєзнавці Сергій Гула, Олеся Коваль, В'ячеслав Желіховський, Ольга Грабовецька, Лариса Семенко та ін.

Видання викликало закономірний інтерес у широкого загалу науковців, дослідників історії своєї малої батьківщини.

6 грудня 2019 р.

У Козятинській центральній районній бібліотеці відбулася презентація двомовної (україно-польської) книги члена Національної спілки краєзнавців України Миколи Купчика «Стежками Тимка Падури». Хоч видання побачило світ ще у вересні, напередодні Першого міжнародного фестивалю «Гей, соколи!», що проходив у районі, представлення його молоді, громадським спільнотам Козятинщини продовжується. Цього разу презентація теж виявилася багатолюдною. Традиційно на ній пролунала пісня «Гей, соколи!» авторства Тимка Падури. Крім можливості поринути у цікаву оповідь автора присутні також не з меншим задоволенням переглянули фільм про життя та творчість україно-польського поета, відзнятий за мотивами книги.

6 грудня 2019 р.

З нагоди 142-ї річниці від дня народження видатного українського композитора, хорового диригента, громадського діяча, педагога Миколи Дмитровича Леонтовича у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. А. Тімірязєва відкрито тематичну виставку «Великий подолянин». Її організатори – працівники відділу краєзнавства на чолі із завідувачкою, членом Національної спілки краєзнавців України Оксаною Антонюк.

6 грудня 2019 р.

Як повідують історичні джерела періоду визвольних змагань 1917 – 1921 рр., залізнична станція Крижопіль неодноразово була форпостом боротьби за українську незалежність. Тільки у серпні 1919 р. вона шість разів переходила із рук в руки. Неодноразово тут гриміли запеклі бої, проливали кров українські патріоти. Сьогодні, у День Збройних Сил України, в пам'ять про ті доленосні події на фасаді будівлі місцевого вокзалу відкрито меморіальну дошку на честь 100-річчя Української революції 1917 – 1921 рр. із барельєфним зображенням Симона Петлюри.

Опісля у рамках військово-історичної реконструкції «Крижопіль – форпост УНР» на привокзальній площі зусиллями військових реконструкторів із Вінниці на чолі з членом Національної спілки краєзнавців України Олександром Федоришеним, їхніх колег із Львова, Луцька, Тернополя відтворено бій вояків армії УНР та Галицької армії проти більшовицьких та білогвардійських військ із застосуванням панцерника «Петлюра», гармати, кулеметів, інших видів тогочасної зброї.

В рамках заходу місцеві жителі та гості мали також можливість ознайомитись із експонатами пересувної виставки Інституту національної пам'яті «Фактор свободи», посмакувати стравами розгорнутої польової кухні.

7 грудня 2019 р.

Окрім Крижополя, військово-історична реконструкція періоду УНР, а саме Першого зимового походу Армії УНР, відбулася і поблизу села Некрасове Вінницького району. Проведено її сьогодні, 7 грудня. Умовно вона була поділена на три частини. Першою її складовою стали тактичні навчання у вигляді переходу на відстань 5 – 7 км в автентичному спорядженні. Другою – відтворення воєнних подій 1919-го року. Третьою складовою став урок живої історії для школярів села Некрасове та довколишніх населених пунктів.

Нагадаємо, Перший зимовий похід – похід Армії Української Народної Республіки тилами Червоної та Добровольчої армій під проводом Михайла Омеляновича-Павленка тривав з 6 грудня 1919 до 6 травня 1920 років. Головним завданням Зимового походу було збереження присутності української армії на українській території, у ворожому запіллі, шляхом партизанських дій.

10 грудня 2019 р.

Вийшов друком черговий (2(107)')2019) номер Всеукраїнського наукового журналу «Краєзнавство», засновниками якого є Національна спілка краєзнавців України, Інститут історії України НАН України. На його шпальтах вміщено декілька публікацій вінницьких краєзнавців. Зокрема, статтю Сергія Гальчака «Слово про ювіляра», присвячену життєвому ювілею доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, заступника директора Інституту історії України НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України, голови Національної спілки краєзнавців України, головного редактора журналу «Краєзнавець» Олександра Петровича Реєнта; аналогічний матеріал в. о. заступника директора з основної діяльності Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені К. А. Тімірязєва Поліни Цимбалюк «Одержимий творчістю», приурочену 70-річчю від дня народження історика, краєзнавця, архівіста, журналіста, літератора, педагога, громадського діяча Сергія Дмитровича Гальчака; заступника голови правління Вінницької обласної організації НСКУ, Почесного кра-

езнавця України Олександра Рогового «Науково-краєзнавча експедиція «Вінниччина краєзнавча в соціокультурному просторі», про ініційований правлінням Національної спілки краєзнавців України захід, який 26 – 27 червня 2019 р. проходив на теренах м. Вінниці.

12 грудня 2019 р.

У Полтаві відбулася XV Всеукраїнська наукова, історико-краєзнавча конференція «Українське краєзнавство в системі міжінституційних взаємодій: проблеми концептуалізації та практичної реалізації». В її роботі взяв участь та виступив із доповіддю член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заступник директора Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Почесний краєзнавець України Валерій Рекрут.

13 грудня 2019 р.

Цьогоріч у грудні виповнюється рівно 100 років від початку героїчної військової операції Армії УНР, яка ввійшла в історію під назвою Перший зимовий похід. Тоді десятитисячна Українська армія, потерпаючи від холоду, голоду, маючи багато поранених, хворих на тиф бійців, будучи погано озброєною та одягненою, прорвала небезпечне оточення і здійснила унікальний шестимісячний рейд тилами загарбників – більшовицької Червоної армії та Білої армії генерала Денікіна.

Маршрут зимового походу проліг територіями нинішніх Житомирської, Вінницької, Черкаської, Кіровоградської, Миколаївської та Одеської областей. Місцем прориву ворожого фронту українське командування обрало північно-східний терен Вінницької області. Тут, у районі залізничних станцій Голендри та Гурівці (Калинівський район) й стався перехід Армії УНР у запілля ворога.

Сьогодні з метою вшанування пам'яті воїнів УНР відбувся перший не лише на Вінниччині, а й в Україні, автопробіг маршрутом зимового походу (у межах Вінницької області). Ініціаторами цього заходу стали голова ГО «Кипорів Яр» Олександр Масний,

голова ГО «Вінницьке крайове козацьке молодіжне об'єднання «Молода Подільська Січ» Валентина Шпак, заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Олександр Роговий, краєзнавці, доценти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віталій Тучинський та Юрій Степанчук.

Автопробіг розпочався від села Голендри і проліг територіями Калинівського, Козятинського, Погребищенського, Липовецького районів. У ньому взяли участь громадські активісти, студенти ВДПУ ім. М. Коцюбинського та студенти вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця) на чолі з педагогами Євгеном Ткаченком та Олександром Коробчинським.

Учасники автопробігу побували в загальноосвітніх закладах Голендр, Самгородка, Нової Греблі, Старої Прилуки, Нової Прилуки, Вахнівки й виступили перед учнями та їхніми вчителями. Адміністрації шкіл із великою відповідальністю поставилися до таких зустрічей, тому учні більше дізналися про жертовну боротьбу за Україну, яка відбулася сто років тому на теренах їхніх населених пунктів. Школярі із захопленням слухали про подвиги воїнів Української армії, постать командувача М. Омеляновича-Павленка, пишалися тим, що їхні тодішні односельці з великою готовністю надали всебічну допомогу своїм захисникам.

Зворушливий інтерес у присутніх викликали стрілецькі пісні у виконанні студентів педінституту Владислава Цвілишина, Катерини Кулик та Єви Сарабун.

Автопробіг завершився у м. Липовець, який Армія УНР успішно звільнила від денікінців 13 грудня 1919 року. Олександр Роговий порівняв цей бій із битвою під Каннами 216 р. до н. е., коли карфагенський полководець Ганнібал розгромив переважаюче римське військо з мінімальними для себе втратами. Також краєзнавець презентував власне тематичне дослідження «Прорив на Липовець. Рейд по Східному Поділлі Армії УНР у 1919 – 1920-х роках». Крім того, Олександр Іванович озвучив важливий історичний факт, що під час Першого зимового походу командувач Армії УНР М. Омелянович-Павленко окремим наказом узаконив звичне сьогодні армійське вітання «Слава Україні!»

13 грудня 2019 р.

У Крижополі на території районної лікарні відкрито пам'ятник видатному науковцю, епідеміологу, мікробіологу, творцю наукової школи, академіку АН СРСР, президенту АН УРСР Данилу Заболотному, який народився, працював і похований в с. Заболотне (колись: Чоботарка) Крижопільського району. В урочистостях з нагоди відкриття погруддя славетного подолянина взяли участь науковці Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України, правнуки Галина і Володимир Заболотні, місцеві дослідники малої батьківщини.

14 грудня 2019 р.

На базі Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського відбулася Третя Всеукраїнська науково-історична конференція «Витоки та становлення козацького руху на етнічних землях України. Постать Івана Виговського у контексті української історії», організаторами якої виступили Барська міська рада, Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Львівський торговельно-економічний університет, Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, комунальний вищий навчальний заклад «Вінницька академія неперервної освіти», Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, Наукове товариство імені Тараса Шевченка, Українське республіканське козацтво.

З вітальними словами до її учасників звернулися Барський міський голова Артур Анатолійович Цицюрський, директор Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського, кандидат педагогічних наук Петро Несторович Савчук, голова Барської районної ради Михайло Іванович Піддубний. Вони висловили надію, що, як наголосив А. А. Цицюрський, «поважне товариство, до якого входять представники провідних вишів України, науковці, музейні працівники, краєзнавці та ентузіасти – до-

слідники минувшини нашої держави, в ході науково-історичної дискусії сформують новий, неупереджений погляд на видатну постать Івана Виговського! Гетьман України та Барський староста, найближчий соратник Богдана Хмельницького та перший «прем'єр-міністр» козацького уряду, передбачливий політик, хоробрий полководець та майстерний дипломат, батько прообразу сучасної української розвідки – ось, далеко неповна, багатогранність цієї знакової постаті. Із позиції сучасного громадянина вільної держави вчинки Виговського можна оцінювати по-різному, виправдовувати чи засуджувати, приймати або відкидати, однак у жодному разі не прирікати на забуття, якого гетьман зазнав у десятиліття комуністичної влади. Саме тому подібні наукові зібрання необхідні для відновлення української ідентичності у всій неоднозначності та багатовимірності її минулого.

Епоха війн, перемог, нетривких союзів, підступних зрад та героїчних подвигів, у якій жив та творив історію нашої держави Іван Виговський, на перший погляд, далека і незрозуміла нам. Однак навіть поверхневе занурення в тему, погляд під іншим кутом дають можливість провести чіткі та однозначні паралелі із сьогоденням «містечкового гетьманства», гібридних війн та «братніх» підступів від «союзників», котрі здавалися щирими.

Та нам своє робить і творити історію сьогодення! Наслідуючи приклад Виговського у підтримці культури та просвіти, ми продовжуємо на Барській землі Поділля сприяти розвитку науки, мистецтва, любові до України через дослідження та відтворення її славної історії! Символічно, що саме у рік 360-х роковин дарування Івану Виговському прав на Барське староство ми впритул наблизилися до відповідальної справи відродження Барського замку – головної резиденції останніх років життя гетьмана.

Впевнені, що спільними зусиллями та з Господньою допомогою ми здолаємо усі перепони на шляху до незалежності та самостійності, розвитку і процвітання, бо ж, як казав гетьман Іван Виговський, «шаблею і вірою святою воля від Бога дається».

На науковому форумі представлено та проголошено низку доповідей і повідомлень: Меснянкіна Євгена Йосиповича, краєзнавця, члена Національної спілки журналістів України, Почесного громадянина м. Бара *«Гетьман Іван Виговський в контексті твору української історико-мемуарної прози XVII – XVIII ст. «Літопису»*

Самійла Величка і офіційної історіографії»; Завальнюка Костянтина Вікторовича, кандидата історичних наук, головного спеціаліста Державного архіву Вінницької області, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України, Зелінського Руслана Мар'яновича, головного спеціаліста з мобілізаційної роботи апарату Літинської райдержадміністрації, члена Національної спілки краєзнавців України, Журавлівського Ігоря Михайловича, культуролога, члена Національної спілки краєзнавців України *«Іван Виговський у спогадах К. Я. Гільдебрандта, Готгарда Веллінга та Франца Шебеші»*; Сторожук Антоніни Іванівни, кандидата мистецтвознавства, доцента, вченого секретаря Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського *«Історичні паралелі столітнього шляху»*; Восколупа Валерія Петровича, викладача Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського, Маліновського Юрія Леонідовича, завідувача відділенням загально-освітньої підготовки Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського *«Постать Івана Виговського в праці Михайла Грушевського «Барське староство. Історичні нариси (XV – XVIII ст.)»*; Йолтуховського Миколи Павловича, краєзнавця, Почесного громадянина м. Бара *«Микола Аркас про гетьмана Івана Виговського»*; Сварника Івана Івановича, доцента, дійсного члена НТШ, директора Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки *«Іван Виговський в оцінці народницької й державницької шкіл української історіографії»*; Калитка Сергія Леонідовича, кандидата історичних наук, доцента, члена Національної спілки краєзнавців України, Кравчука Олександра Миколайовича, кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Гетьманування Івана Виговського у працях емігрантів кінця 20-х – початку 30-х років XX сторіччя»*; Гнатюка Михайла Івановича, доктора філологічних наук, професора Львівського національного університету імені Івана Франка *«Тема козащини у творах західноукраїнських письменників 20 – 30-х років XX ст. (повість Андрія Чайковського «Перед зливом»)»*; Лисого Анатолія Кононовича, кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», По-

чесного краєзнавця України *«Іван Виговський на сторінках деяких енциклопедій»*; Антонюк Оксани Юріївни, завідувачки відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені К. А. Тімірязєва, члена Національної спілки краєзнавців України *«Висвітлення постаті гетьмана України Івана Виговського в електронних ресурсах Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва»*; Мелеха Романа Богдановича, голови історично-краєзнавчого товариства «Літопис» (Львів), засновника Галицького козацтва імені гетьмана України Петра Сагайдачного, Колодія Романа Степановича, доцента Національного університету «Львівська політехніка», Секели Михайла Васильовича, професора Університету «Львівський Ставропігіон» *«Про Івана Виговського та витоки його роду»*; Кміта Ярослава Михайловича, ректора Університету «Львівський Ставропігіон»; Мелеха Романа Богдановича, голови історично-краєзнавчого товариства «Літопис» (Львів), засновника Галицького козацтва імені гетьмана України Петра Сагайдачного *«Ставропігіїці Петро Сагайдачний та Іван Виговський»*; Романець Людмили Миколаївни, кандидата історичних наук, голови циклової комісії суспільних дисциплін Вінницького коледжу Національного університету харчових технологій *«Іван Виговський – сподвижник Богдана Хмельницького»*; Романюка Богдана Івановича, аспіранта Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова, Романюка Івана Мироновича, доктора історичних наук, професора кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Зовнішньополітичні вектори політики гетьмана Івана Виговського»*; Колодія Романа Степановича, доцента Національного університету «Львівська політехніка», Чайківського Тараса Володимировича, доцента Національного університету «Львівська політехніка» *«Роль Івана Виговського у формуванні козацької еліти»*; Гальчака Сергія Дмитровича, доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена-кореспондента Української академії історичних наук, керівника Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслуженого працівни-

ка культури України, Почесного краєзнавця України *«Фундатор Державного архіву козацько-гетьманської України»*; Струкевича Олексія Карповича, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія неперервної освіти» *«Іван Виговський про взаємини між гетьманом та монаршою особою»*; Куцика Петра Олексійовича, кандидата економічних наук, професора, ректора Львівського торговельно-економічного університету *«Розвиток торговельних відносин в Козацькій Україні за гетьманування Івана Виговського»*; Мелеха Романа Богдановича, голови історично-краєзнавчого товариства «Літопис» (Львів), засновника Галицького козацтва імені гетьмана України Петра Сагайдачного *«Воєнний тріумф Івана Виговського під Конотопом»*; Якимовича Богдана Зіновійовича, доктора історичних наук, професора, заслуженого працівника культури України, професора Львівського національного університету імені Івана Франка, провідного наукового співробітника Національної академії сухопутних військ (м. Львів) *«Велика вікторія з мізерним результатом (битва під Конотопом 1659 р. з погляду сьогодення)»*; Криворучка Олександра Івановича, кандидата історичних наук, доцента кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Українське питання» в московсько-польській війні 1653 – 1667 рр.»*; Дороша Миколи Никифоровича, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслуженого вчителя України, Почесного краєзнавця України *«Іван Виговський у московсько-українській війні 1659 року та після неї»*; Лизанчука Василя Васильовича, доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри радіомовлення і телебачення Львівського національного університету імені Івана Франка *«Довелось запить з московської чаші московську отруту»*; Гелея Степана Дмитровича, доктора історичних наук, професора, проректора Львівського торговельно-економічного університету, першого заступника голови Наукового товариства імені Шевченка в Україні *«Державотворчі аспекти в діяльності гетьмана України Івана Виговського»*; Пшика Володимира Петровича, старшого наукового співробітника музею-заповідника гетьмана України Івана Виговського у с. Руда *«Землеволодіння гетьмана України Івана Виговського та його найближчої рідні»*; Полтавця Сергія Васильо-

вича, кандидата політологічних наук, старшого наукового співробітника, директора Фонду Президентів України Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, Полтавець Тетяни Володимирівни, молодшого наукового співробітника аналітично-прогностичного відділу Національної юридичної бібліотеки НБУВ (м. Київ) *«Старшинська опозиція промосковської орієнтації та гетьман І. Виговський: до історії протистояння»*; Шкраб'юка Петра Васильовича, доктора історичних наук, професора Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України (м. Львів) *«Гетьман Іван Виговський і реасиміляція української шляхти у 1648 – 1654 роках: її тяглість та уроки»*; Бакальця Олексія Андрійовича, кандидата історичних наук, доцента кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, члена Національної спілки краєзнавців України *«Роль гетьмана Івана Виговського в українській історії»*; Лазуренка Валентина Миколайовича, доктора історичних наук, професора, академіка Національної академії наук вищої освіти України, проректора з гуманітарно-виховних питань Черкаського державного технологічного університету, Почесного краєзнавця України *«Історичні джерела і сучасні наукові розвідки про поховання гетьмана України Богдана Хмельницького в контексті українського державотворення»*; Ревуцького Степана Івановича, директора музею-заповідника гетьмана України Івана Виговського у с. Руда *«Про місце поховання гетьмана Івана Виговського: версії, здогадки, аргументи»*; Степанчука Юрія Степановича, доктора історичних наук, доцента кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Увічнення пам'яті та популяризація постаті Івана Виговського в Україні»*; Рудого Василя Ананійовича, доцента Львівського національного університету імені Івана Франка *«Продам Бар і Руду...»*; Баженова Лева Васильовича, академіка Української академії історичних наук, доктора історичних наук, професора Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, директора Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при цьому ж вищі, Почесного краєзнавця України, Баженової Стефанії Едуардівни, академіка НАН Вищої освіти України, доктора історичних наук, професора, завідувачки кафедри туризму і

готельно-ресторанної справи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Почесного краєзнавця України «Гетьман Іван Виговський і Поділля»; Черевка Віктора Андрійовича, композитора, поета, члена творчої спілки діячів естрадного мистецтва України, відмінника освіти України, викладача, завідувача циклової комісії музичного інструменту (баян) факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу «Українська музика відродження та бароко (XVI – XVII ст.)».

Під час роботи конференції порушено питання про відкриття у м. Бар пам'ятника гетьману Івану Виговському, створення на Вінниччині обласного осередку Наукового товариства імені Тараса Шевченка, а також проведено науково-краєзнавчу вікторину серед присутніх на науковому форумі студентів гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського, учнів райцентру та Барського району.

За результатами конференції видано збірник матеріалів (*Витоки та становлення козацького руху на етнічних землях України. Постать Івана Виговського у контексті української історії / Матеріали Третьої Всеукраїнської науково-історичної конференції. 14 грудня 2019 р., м. Бар Вінницької області / Редколегія: С. Д. Гальчак (голова), Л. В. Баженов (співголова), Ю. А. Зінько (співголова), С. Д. Гелей (співголова), Ю. Л. Маліновський (секретар), С. І. Дровозюк, П. О. Куцик, А. К. Лисий, І. М. Романюк, Ю. С. Степанчук, Т. В. Чайківський. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. – 252 с.).*

14 грудня 2019 р.

У с. Струтинка Липовецького району відбулося урочисте відкриття встановленої на фасаді будівлі Струтинської сільської ради пам'ятної дошки, приуроченої відомому політичному діячеві Валерію Яну Славеку. Крім портретного зображення, на ній вигравіровано слова: «Валерій Славек (1879 – 1939), уродженець с. Струтинка, видатний поляк, триразовий прем'єр-міністр II Речі Посполитої, маршалок Сейму, представник Польщі при штабі С. Петлюри. До 140-річчя народження».

Як уродженець Поділля, він був великим прихильником нормалізації польсько-українських відносин та впливав на підтримку України у 20-х роках минулого століття.

В урочистому заході взяли участь почесні гості: віце-маршалок Сейму Республіки Польща Малгошата Госевська, сенатор Мар'я Коц, Генеральний консул Республіки Польща у Вінниці Дамян Цярцінські, а також керівники області, району, Струтинської сільради.

18 грудня 2019 р.

В актовій залі Жмеринської районної державної адміністрації відбулося вручення відзнак лауреатам та дипломантам краєзнавчої премії імені Володимира Вовкодава. Як відомо, премія була запроваджена торік Жмеринською районною державною адміністрацією та Жмеринською районною радою за ініціативи місцевого міськрайонного літературно-мистецького об'єднання «Калинове гроно» (керівник – член Національної спілки краєзнавців України Володимир Горлей). Цьогоріч вона набула статусу обласної, оскільки до неї долучилася Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України.

На початку заходу до гостей звернулася директор музею історії села Кармалюкове та музею Устима Кармалюка Людмила Крайнік, яка розповіла про життєвий та творчий шлях видатного краєзнавця-земляка, історика, фольклориста, етнографа Володимира Петровича Вовкодава. Поділилася власними спогадами про нього та закликала учнівську молодь більше дізнаватися про рідний край. Вона також наголосила, що найголовнішою краєзнавчою заслугою Володимира Вовкодава є те, що саме він віднайшов могилу Устима Кармалюка, а більшу частину своїх краєзнавчих праць присвятив саме цьому герою.

В урочистій обстановці очільник обласного краєзнавчого осередку Сергій Гальчак, заступник Жмеринського міського голови з гуманітарних питань Ольга Боровська та керівник апарату Жмеринської райдержадміністрації Тетяна Москальчук вручили почесні нагороди лауреатам. Ними стали:

у номінації «Літературне краєзнавство»:

Андрій Дмитрович Гудима – письменник (м. Біла Церква, уродженець Жмеринського району) – за літературно-музичний роман «Браїлівська рапсодія»;

у номінації «Історичне краєзнавство» – Олег Михайлович Антонюк (м. Жмеринка) – за історичний альманах «Сторінки з історії Жмеринської землі»;

у номінації «Народознавство» – Микола Миколайович Крижанівський (с. Сліди Могилів-Подільського району) – за дослідницькі народознавчі нариси «По козацький скарб».

Дипломантами краєзнавчої премії стали:

у номінації «Літературне краєзнавство» – Лариса Ладівна Тупчій (м. Жмеринка) – за літературно-краєзнавче дослідження «Мої славетні земляки»;

у номінації «Історичне краєзнавство» – Надія Пантелеймонівна Слободенюк (смт Браїлів Жмеринського району) – за видання краєзнавчого нарису «Браїлів. Стежками історії»;

Олексій Андрійович Гамарник (м. Жмеринка) – за книгу нарисів «Життя за націю»;

у номінації «Народознавство» – Галина Олександрівна Бухта (смт Іллінці) – за видання книги «Родом із Шабельні».

Крім того, за популяризацію постаті та творів Володимира Вовкодава відзначені Почесними Грамотами:

Оксана Володимирівна Сокол – начальник відділу інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю апарату Жмеринської райдержадміністрації;

Леся Василівна Шульган – директор КЗ «Жмеринська центральна районна бібліотека ім. В. П. Вовкодава»;

Людмила Василівна Крайнік – директор музею історії села Кармалюкове, музею Устима Кармалюка;

Микола Степанович Самборський – підприємець, громадський діяч, співавтор книги «Терни і лаври В. Вовкодава»;

Лідія Микитівна Кабакова – вдова В. П. Вовкодава;

Микола Іванович Огородник – голова Кармалюківської сільської ради.

Кращі самодіяльні артисти району привітали присутніх творчими номерами та порадували українськими піснями.

Крім того, у залі було розгорнуто книжкову виставку «Лицар українського духу», приурочену Володимирі Петровичу Вовко-

даву, з якою мали можливість ознайомитись учасники зібрання, а також учні жмеринських шкіл.

На завершення Володимир Горлей привітав усіх нагороджених та побажав не зупинятися на досягнутому, підкорювати нові краєзнавчі вершини, радувати новими дослідженнями та здобутками на ниві краєзнавства.

24 грудня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак у Києві мав робочу зустріч із Головою Національної спілки краєзнавців України Олександром Реєнтом та членами Президії НКСУ Русланою Маньковською (заступник голови), Олегом Бажаном (заступник головного редактора журналу «Краєзнавство»), Володимиром Мильком (прес-секретар) під час якої обговорено питання діяльності обласного краєзнавчого осередку в наступному році.

24 грудня 2019 р.

Указом Президента України № 946/2019 «Про призначення державних стипендій видатним діячам культури і мистецтва» призначено довічну стипендію вінницькому письменнику, краєзнавцю Михайлу Миколайовичу Пашенку, дворічну: члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесному краєзнавцю України, кандидату філологічних наук, письменнику Анатолію Мусійовичу Подолинному, а також голові Вінницької обласної краєзнавчої літературно-мистецької організації «Велика рідня», члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, науковцю, поетесі Тетяні Василівній Яковенко.

27 грудня 2019 р.

Під час розширеного засідання колегії управління культури і мистецтв Вінницької обласної державної адміністрації колектив Вінницького обласного Центру народної творчості, очолюваний

членом правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслуженим працівником культури України Тетяною Цвігун отримав Почесну Грамоту Верховної Ради України за заслуги перед українським народом. Високу нагороду вручив голова Вінницької обласної ради Анатолій Олійник.

31 грудня 2019 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак привітав з Новим 2020 роком членів Національної спілки краєзнавців України, ентузіастів-аматорів Вінниччини, які цікавляться минулим рідного краю, шанують та з повагою ставляться до історії, культури, мови, традицій українського народу.

КНИГИ КРАЄЗНАВЦІВ ВІННИЧЧНИИ, ВИДАНІ В 2019 РОЦІ

Бухта Галина (Галина Єжєвська). Родом із Шабельні. Художньо-документальне видання / Галина Олександрівна Бухта. – К.: Видавництво Ліра-К, 2019. – 198 с.

У книзі повідується про рід відомого подільського композитора Віталія Іжєвського, а також про самого митця.

Буша: славетні сторінки історії / Матеріали науково-краєзнавчої конференції, 12 жовтня 2019 р., с. Буша Ямпільського району / Ред. кол.: С. Д. Гальчак (голова), Ю. А. Зінько (співголова), А. В. Войнаровський (секретар, І. В. Захарчук та ін. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. – 196 с.

Веремій Анжєла. Чорнобиля правда гірка. Місто Хмільник / Анжєла Веремій. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 56 с.

Нова книга Анжєли Веремій – вшанування земляків, уродженців і мешканців Хмільницького району, тих, хто закриттв огненну рану України в Чорнобилі в 1986-у році.

Краєзнавчо-меморіальне видання містить поіменні списки ліквідаторів аварії на ЧАЕС, мертвих і живих, які проживали й живуть на Хмільниччині. Усі вони – лицарі, герої, справжні люди, які в годину важкого випробування без вагань стали на боротьбу з атомним монстром, здійснили безсмертний подвиг в ім'я життя.

Витоки та становлення козацького руху на етнічних землях України. Постать Івана Виговського у контексті української історії / Матеріали Третьої Всеукраїнської науково-історичної конференції. 14 грудня 2019 р., м. Бар Вінницької області / Редколегія: С. Д. Гальчак (голова), Л. В. Бажєнов (співголова), Ю. А. Зінько (співголова), С. Д. Гелєй (співголова), Ю. Л. Маліновський (секретар), С. І. Дровозюк, П. О. Куцик, А. К. Лисий, І. М. Романюк, Ю. С. Степанчук, Т. В. Чайківський. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. – 252 с.

Вінниця. Путівник. ТОП 10. Краєзнавче видання / худ.: А. Гай-струп. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 24 с., іл.

Путівник покликаний зацікавити туристів, як вітчизняних, так і зарубіжних, до відвідин міста, яке є перлиною Поділля. Краєзнавче видання спершу знайомить із найдавнішими храмами різних релігійних конфесій. Наступні сторінки «відчиняють двері» двох меморіальних музеїв, що знайомлять із діяльністю М. Пирогова та М. Коцюбинського – видатних осіб, відомих усьому світові. Потім упорядники путівника пропонують гостям оглянути найвидатніші культурні та архітектурні надбання міста...

Гальчак Сергій. Крізь призму істини (Передмови, вступні статті, післямови до історико-меморіальних та бібліографічних видань, книг інших авторів) / Сергій Гальчак. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 264 с.

Гудима Андрій. Браїлівська рапсодія / Андрій Гудима. – Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2019. – 204 с.

Дорош Микола. Воронинська муза Великого Ліста / Микола Дорош. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 84 с.

У книзі йдеться про відому діячку, письменницю, релігійну мислительку, меценатку, власницю земель Воронівець, Петриківець, Тарасок колишнього Літинського повіту (нині села Хмільницького району Вінниччини), подругу Великого Ференца Ліста, княгиню Кароліну-Єлизавету Вітгенштейн, Сайн-Вітгенштейн. Розповідається про долю закоханих, сповнену постійних хвилювань, невизначеності, турбот і відчаю сімейних невдач. 7 лютого 2019 року виповнилося 200 років з часу її народження.

Дорош Микола. Скіфський Ексампей. Новопрочитання / Микола Дорош. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 96 с.

У книзі йдеться про таємничу масцевість із загадковою скіфською назвою «Ексампей», що означає у перекладі грецькою мовою «Священні шляхи». До чого ж вели скіфів (сколотів) указані шляхи? Щонайперше, до святих місць, якими є найбільше висотне підвищення до Неба; якими є величне ритуальне Аресове святилище; якими є святе джерело із гіркою лікувальною водою і символом

Слави скіфів – чашею; якими є могили царів, а може, й самого Аріанта.

У праці науково спростовуються деякі наукові висяги низки вітчизняних та зарубіжних дослідників із вказаної теми, робиться спроба аргументовано довести реальність давніх подій на терені нинішнього Хмільницького району Вінниччини.

Книга розрахована на широке коло читачів.

Живий вогонь єднає Україну: альбом-інформаційний буклет / Автори матеріалів: Ірина Басенко, Марія Маліновська; консультант Тетяна Пірус, редактор Ірина Басенко. – Вінниця: «Віндрук», 2019. – 26 с.

Видання приурочене XI Міжнародному етнофестивалю звичаєвої культури, що відбувся 22 червня 2019 р. в с. Якушинці Вінницького району. Його змістовне наповнення складають публікації «Легенда про квітку папороті», «Запалимо «Живий Вогонь» разом!», «Свято Сонця, що сходить», «Історія фестивалю: від Кемпи до Якушинців», «Знайомтеся: Якушинці!», «Козаки-характерники завітають на Вінниччину», «Різноманіття культур», «Видобування живого вогню – традиція трипільців», «Культурний вокришоп», «Чим дивуватиме «Живий Вогонь»?», «Невідома Україна», «Рок-концерт на «Живому Вогні», «KOZAK SYSTEM – хедлайнери «Живого Вогню»», «План фестивалю».

Життя «по-радянськи»: проблеми вивчення та інтерпретації (Із циклу «Повсякдення: візії та смисли»): збірник матеріалів IV Всеукраїнського науково-теоретичного семінару, 27 – 28 квітня 2018 р., м. Вінниця / за ред. О. А. Коляструк; Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 272 с.

До збірника увійшли вибрані матеріали IV Всеукраїнського науково-теоретичного семінару з циклу «Повсякдення: візії та смисли», що відбулася у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського 27 – 28 квітня 2018 р. на базі факультету історії, етнології і права.

Академічні вчені, викладачі закладів вищої освіти, учителі шкіл, студента та аспіранти вдалися до аналізу та інтерпретації

радянського минулого та визначення його впливу на громадянську культуру сучасного суспільства в Україні.

Журналістика й мистецтво слова: збірник статей / Гол. редактор Володимир Каленич; чл. редколегії: Сергій Гальчак, Максим Карась, Уляна Лешко, Мирослава Чорнодон; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вип. 11. – Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю, 2019. – 222 с.

Завальнюк К. В., Зелінський Р. М. Примхливі вибіркові долі, або невігадані історії з життя подолян – порушників громадського спокою / Костянтин Завальнюк, Руслан Зелінський. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 204 с.

У книзі на підставі архівних джерел висвітлені кримінальні історії подолян, в тому числі, пов'язані з видатними особистостями. Крім цього, опубліковано розповіді про дотепні хуліганські витівки сучасників.

Кримінальні хроніки минулого Поділля є відображенням суспільно-політичного життя того часу і викликають інтерес у краєзнавців, істориків та усіх небайдужих до минулого рідного краю.

З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2018 р.) (Записки з щоденника): Книга 3 / Автор-упорядник С. Д. Гальчак. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2020. – 160 с; іл. – 8 с.

У книзі йдеться про діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, краєзнавців області в 2018 р. Для широкого кола читачів.

Золота криниця дивоцвітів / Автор проекту Ганна Секрет, упорядник Тетяна Бойчук, редколегія: Ганна Секрет, Тетяна Павлишина, Катерина Пірус. – Вінниця: МПП-фірма «МЕД», 2019. – 444 с.; кол. іл.

Видання являє собою збірку листів, спогадів, газетних публікацій та поетичних посвят на адресу унікальних масштабних проєктів «Дивоцвіти», «Будьмо знайомі», «Театр на городі» та їх автора – заслуженого журналіста України, Почесного краєзнавця

України Ганни Секрет, чиє самовіддане служіння обраній справі сколихнуло подолян на довгі 25 років.

Збережені нею літературні і фотоматеріали в сукупності своїй яскраво й різнобічно ілюструють культурно-мистецьке життя Вінниччини, порушують теми моралі й етики, дають неупереджену оцінку історичним, суспільним і соціальним проблемам, демонструють цілу галерею прекрасних людей, які своїм життям, творчістю і громадською діяльністю уславили наш край у контексті всієї України.

Izzia Katsah, Grogori Pogonchik. The bleeding wound. Holocaust in Transnistria in 1941 – 1944. – Vinnytsia: LLC “Mercury-Podillia”, 2019. – 556 p.

The book “Bleeding wound” tells about life and death of Jewish people on the territory of Transnistria during period of the Great Patriotic War (1941 – 1944).

The book is grounded of the testimony of eyewitnesses – the former juvenile prisoners of ghettos and death camps, as well as on archival materials about Holocaust. The edition contains many Regional Studies materials in which the assistance of Ukrainian population to Jewish people in their struggle for surviving is traced. The book is dedicated to all victims, who survived and were killed in the Catastrophe and also the 70-th anniversary of liberation of Transnistria.

Історія Вінниччини в архітектурі: довідник юного краєзнавця: для читачів-учнів 5 – 9 класів. Ч. 1: Б – М: Барський – Муровано-куриловецький район / Вінницька обласна бібліотека для дітей ім. І. Я. Франка; укладач Т. О. Кушнірук; редагування Н. О. Юхимчук, Т. М. Присяжної; відп. за випуск Т. А. Мришук. – Вінниця, 2018. – 92 с.

Історія Вінниччини в архітектурі: довідник юного краєзнавця: для читачів-учнів 5 – 9 класів. Ч. 2: Н – Я: Немирівський – Ямпільський район / Вінницька обласна бібліотека для дітей ім. І. Я. Франка; укладач Т. О. Кушнірук; редагування Н. О. Юхимчук, Т. М. Присяжної; відп. за випуск Т. А. Мришук. – Вінниця, 2019. – 92 с.

Довідник юного краєзнавця «Історія Вінниччини в архітектурі» складається з двох частин. Перша частина містить інформацію, яка складена за алфавітом назв районів від літери «Б» (Бар-

ський район) до літери «М» (Мурованокуриловецький район). У другій частині матеріал розміщено від літери «Н» (Немирівський район) до літери «Я» (Ямпільський район).

Інформація у виданні подається у вигляді тематичних розповідей про найцікавіші об'єкти архітектури Вінницької області. В кінці кожної текстової довідки подається список літератури, яка систематизована в алфавіті прізвищ та назв публікацій.

Для зручності читачів і кращого розуміння матеріалу в кінці видання розміщено словник спеціальних термінів.

Видання адресоване дітям шкільного віку, які цікавляться історією та культурною спадщиною Вінниччини.

Історик, педагог, краєзнавець Анатолій Кононович Лисий: до 75-річчя від дня народження: збірник матеріалів / Управління культури і мистецтва Вінницької обласної державної адміністрації, Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва; укладач О. Ю. Антонюк; ред. С. В. Лавренюк; відповідальна за випуск Л. Б. Сенік. – Вінниця, 2019. – 148 с. – (Вчені нашого краю).

У збірнику матеріалів висвітлено життєвий шлях та наукові здобутки Анатолія Кононовича Лисого – історика, педагога, краєзнавця.

Видання орієнтоване на науковців-дослідників, викладачів, аспірантів, учителів шкіл, студентську молодь, краєзнавців, бібліотечних працівників та всіх, хто цікавиться питаннями історії, релігії Поділля та його видатними діячами.

Коваль Олеся, Корж Ольга, Федоришен Олександр. Вперше у Вінниці... / Олеся Коваль, Ольга Корж, Олександр Федоришен. – Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю., 2019. – 56 с.

Книга – своєрідний путівник до виставки «Вперше у Вінниці», яка була облаштована в рамках святкування Дня міста Вінниці 2019 р.

Козачун Леонід. Мої дивовижні Бабчинці. Історичний нарис / Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». – Вип. 33 / Ред. колегія: Олександр Крученюк (голова), Світлана Василюк (заст. голови), Вадим Вітковський, Сергій Гальчак (науковий ре-

дактор), Назарій Давидовський та ін. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 308 с.

У книзі йдеться про минуле та сьогодення с. Бабинці Чернівецького району Вінниччини, його мешканців.

Крижанівський М. Я. По козацький скарб / М. Я. Крижанівський. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 232 с.

Лознянський Борис. Лузна – Лозна. Село на Поділлі: Історико-науковий та художній нарис / Борис Лознянський (Броніслав Якович Панасюк). – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. – 728 с.

Лознянський Б. Лузна-Лозна. Село на Поділлі: Історико-науковий та художній нарис / Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». – Вип. 38 / Ред. колегія: Олександр Крученюк (голова), Світлана Василюк (заст. голови), Вадим Вітковський, Сергій Гальчак (науковий редактор), Назарій Давидовський та ін. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 588 с.

Любацька Людмила. Вікно в Пеньківку / Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». – Вип. 32 / Ред. колегія: Олександр Крученюк (голова), Світлана Василюк (заст. голови), Вадим Вітковський, Сергій Гальчак (науковий редактор), Назарій Давидовський та ін. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 520 с.

Книга розповідає про одне з найколеритніших сіл Шаргородського району – Пеньківку, яке в силу історико-економічного розвитку перетворилося в своєрідне інтернаціональне поселення, дало притулок, пригріло і поставило на ноги багатьох людей різних національностей. Село народилося в давнину, як таємний сховок переслідуваних російським царизмом старообрядців. Потім тут осів великий прошарок поляків, котрі стали для Пеньківки піонерами європейської цивілізації. За радянських часів місцевий радгосп «Сад Поділля», гігант виробництва та переробки фруктів і ягід, дав роботу і житло приїжджим спеціалістам, робітникам, з яких започатковувалися нові пеньківські родоводи. А сама Пеньківка постійно народжувала талановитих промисловиків, лікарів, умільців, митців.

Автор на великому фактичному і вперше дослідженому неї матеріалі, віднайдених документах, записаних спогадів односельців і фрагментах власних публіцистично-краснознавчих книг захоплено малює величну панораму життя сільської громади, села, в якому вона виросла сама і з якого пішла у великий світ.

Маніленко П., Шевчук Ф. Серединка – тепла крапка на карті України / П. Маніленко, Ф. Шевчук / Серія «Моя Вінниччина». Вип. 40 / Ред. колегія: Олександр Крученюк (голова), Світлана Василюк (заст. голови), Вадим Вітковський, Сергій Гальчак (науковий редактор), Назарій Давидовський та ін. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 304 с.

У книзі розповідається про минуле і сучасне славного села Серединка Бершадського району, його працелюбних людей, досягнення одного з кращих сільськогосподарських товариств району та області, висвітлюється діяльність соціально-культурних закладів територіальної громади. В книзі використано фотознімки Руслана Храновського, Віктора Земнорія, Сергія Кісика, Станіслава Хомутицького, Якова Цимбалюка, Петра Маніленка, Федора Шевчука, Олени Крилової, а також світлини із домашніх, шкільних та інших архівів.

Це – друге видання, уточнене і значно доповнене історичними, архівними даними та фактами із домашніх, шкільних та інших архівів.

Мартинюк А. «Скоморошки – як сайти, відкриваються небесам...» / Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». – Вип. 34 / Ред. колегія: Олександр Крученюк (голова), Світлана Василюк (заст. голови), Вадим Вітковський, Сергій Гальчак (науковий редактор), Назарій Давидовський та ін. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 520 с.

Модлінська Тамара, Крохмалюк Роман, Богушинський Віктор. Мурованокуриловеччина – наш рідний край / Тамара Модлінська, Роман Крохмалюк, Віктор Богушинський. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 68 с., іл.

У книзі йдеться про найважливіші історичні події, що відбувалися на теренах Мурованокуриловеччини, походження назви

райцентру, історію його розвитку, архітектурні та духовні перлини, зародження й витоки назв інших населених пунктів району, їхні найбільш відомі пам'ятки. Детально розглядається топоніміка, яка виступає, власне, своєрідним оберегом народної пам'яті, духовності, традицій, ключем до розгадки таємниць минулого. Цінною є також інформація про відомих уродженців району, котрі прославили не лише Вінниччину, але й Україну, стали їхньою гордістю.

Мурованокуриловеччина: невідомі сторінки історії краю. До 100-річчя Української революції 1917 – 1921 рр. та 100-річчя бою під Котюжанами 10 – 13 листопада 1920 р. / Автор-укладач Віталій Тучинський [Буклет]. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 12 с.

Навчальні заклади Літина: минуле і сучасність / Автор-упорядник Зелінський Р. М. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 88 с.; іл.

У книзі, впорядкованій членом Національної спілки краєзнавців України Р. М. Зелінським, висвітлено основні історичні віхи діяльності начальних закладів Літина з часу їх створення до наших днів. Приділено увагу працівникам цих закладів, зачинателям та продовжувачам освітянських традицій Літина. Проаналізовано стан освіти Літинщини за часів російського царату на початку ХХ століття та в період нацистської окупації краю.

Книга стане в нагоді для працівників освіти, краєзнавців, учнівської молоді та читачів, що цікавляться історією своєї малої батьківщини.

Нагребецький Анатолій. Наш рідний край – Козлівка і Мальовниче / Анатолій Нагребецький. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 560 с.

Давні подільські населені пункти Козлівка і Мальовниче, що розмістилися між старим Шаргородом і старовинною Мурафою, мають цікаве давнє і історичне минуле.

В книзі органічно поєднані історичні, статистичні, архівні та авторські джерела з використанням матеріалів із сімейних альбомів старожилів цих сіл.

Наталочна Лариса. Подільський соловей / Лариса Наталочна. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 272 с.

На Вінниччині і в Україні добре відоме ім'я композитора, диригента, фольклориста, етнографа, педагога Родіона Скалецького. Про нього написано чимало в пресі, його пам'ять гідно вишановують земляки. Але до цього часу не було окремої книги, присвяченої життю і творчості талановитого краянина. Пропоноване читачам видання є своєрідною першою книгою-меморіалом. Її написала внучка митця, використовуючи численні спогади сучасників, публікації в засобах масової інформації, матеріали та світлини з домашніх архівів.

Розрахована книга на широке коло читачів.

Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Вип. 29. Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. О. А. Мельничука. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 128 с.

Ненюкова О. А., Роговий О. І. Липовецький шлях вічних мандрівників / О. А. Ненюкова, О. І. Роговий. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 72 с.

Книга повідує про єврейські сторінки історії Липовця, знищення єврейського населення району нацистськими окупантами в роки Другої світової війни, праведників народів світу – уродженців Липовецького району Вінницької області, вишанування пам'яті жертв Голокосту.

Ординація Вінниці. 1790 / Відповідальні за випуск О. Ю. Федоришен, О. О. Коваль. – Вінниця: ФОП Марцев, 2019. – 72 с.

У виданні представлений документ «Ординація Вінниці» – конституція міста XVIII ст., що юридично врегульовувала провідні сфери міського життя. Цей установчий документ побачив світ, коли Річ Посполита йшла до свого занепаду, а король намагався втримати владу і водночас іти на певні поступки. В той час органи місцевого самоврядування отримували ширші повноваження, а місто жило за чіткою організацією. Документ складається з 26 розділів та переліку присяг президента міста, чиновників та городян. Текст подано мовою оригіналу та в українському перекладі.

Остапенко Олег. Анатомія неможливого / Олег Остапенко / 3-є видання з уточненнями і доповнене додатковими матеріалами. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 508 с.

Панасюк М. В. Крутнівські небосхили / Микола Панасюк. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 156 с.

У книзі йдеться про історію с. Крутнів Хмельницького району, здобутки його мешканців, відомих особистостей.

Пащенко М. М. Легенди та історії Вінниці / Михайло Пащенко. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. – 524 с.

Ця книга – енциклопедія вінницьких легенд, загадкових історій, містичних збігів, що траплялися в житті міста.

Як з'явився «град Вьнича», пізніше – «город Веніца»? Які таємниці приховують вінницькі катакомби? Про що засвідчують невідомі написи у підземеллі? Звідки виникла англійська назва «Савой»? Чому зникла назва гоголівської книгозбірні? Вінницькі таємниці Сталіна і легендарний єврей, який став двійником вождя. Нерозгадані таємниці «Вервольфа». Про що застерігала болгарська провидиця Ванга? Гнів вождя до вінницького підпілля. Терни тим, хто гідний слави. Чому зникли деякі легенди Вінниці? Відроджена пам'ять про людей у назвах міських вулиць – все це у книзі Михайла Пащенка «Легенди та історії Вінниці».

Пропонований твір – це данина людській пам'яті минулого і шана майбутнього.

Подільський книжник: альманах. Вип. 8 (2015 р.) / 9 (2016 р.) / Укладач Т. Р. Кароєва; ред. С. В. Лавренюк; відп. за вип. Л. Б. Сенник; Управління культури і мистецтв Вінницької облдержадміністрації, Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва. – Вінниця, 2019. – [1], 208; 128 [2] с.: іл.

У восьмому випуску альманаху традиційно подаються відомості про фонди відділу рідкісних і цінних видань Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, висвітлюється розмаїття книжкового і бібліотечного життя регіону XVIII – початку XXI ст., розкривається особистий внесок наших земляків у розвиток книжкової культури краю. Видання призначено науковцям, краєзнавцям, бібліотекарям, бібліофілам, студентам, а також усім зацікавленим особам.

Рафаловський С. С., Рафаловська Т. С. Наш Китайгород. Історична хроніка села Китайгорода Іллінецького району Вінницької області / Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». – Вип. 31 / Ред. колегія: Олександр Крученко (голова), Світлана Василюк (заст. голови), Вадим Вітковський, Сергій Гальчак (науковий редактор), Назарій Давидовський та ін. – Вінниця: ПрАТ «Він-облдруканрня», 2019. – 220 с.

Роговий Олександр. На чорній дошці. Голодомор на прикладі одного регіону / Олександр Роговий. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 164 с.; іл.

Книга повідує про Голомор 1932 – 1933 рр. на теренах Липовецького району Вінницької області.

Роговий Олександр. Село над Вільшанкою: Брицьке через війни і біди / Олександр Роговий. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 56 с.; іл.

Книга розповідає про історію села Брицьке Липовецького району, відомі особистості, трагічні й славетні сторінки його минулого, сучасні проблеми.

Роки ідуть – пам'ять живе. Вінниччина у Другій світовій війні 1939 – 1945 рр.: бібліографічний покажчик / Управління культури і мистецтв Вінницької облдержадміністрації, Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва; укладачі: Г. М. Авраменко, О. Ю. Антонюк, О. М. Зелена; автор передмови «Вінниччина в період нацистського геноциду та визволення її від гітлерівських загарбників» С. Д. Гальчак; редактор С. В. Лавренюк; відповідальна за випуск Л. Б. Сенік. – Вінниця, 2019. – 456 с. – (До 75-ї річниці звільнення Вінниччини від нацистських загарбників у Другій світовій війні).

Видання акумулює багатоаспектну інформацію про участь Вінниччини та вінничан у Другій світовій війні.

Покажчик орієнтовано на науковців, дослідників історії Вінниччини 40-х рр. XX ст., освітян, студентську та учнівську молодь, бібліотекарів, працівників ЗМІ, а також усіх, хто цікавиться історією Вінниччини.

Сварчевський А. В. Буша – найдавніша святиня православного Поділля / *Анатолій Сварчевський.* – Вінниця, 2019. – 80 с.

Християнство суттєве для науки не тільки саме по собі як форма і система культурних цінностей, а й як важливий компонент культури наступних епох, як генетична основа слов'янської народної культури. Звернення до справжньої історії виникнення християнства на Поділлі дозволяє розкрити глибинні пласти культури нашого народу, деякі особливості його менталітету, виявити світоглядні основи його уявлень, які є однією з базисних складових сучасної духовної культури краю.

Розглянута автором у книзі проблематика порушує взаємини язичницьких вірувань саме подільського слов'янства і їх взаємозв'язок з християнськими культами, які були і залишаються одними з конче актуальних для комплексу наукових дисциплін, об'єктивно-критичного розгляду проблеми невивченості цих питань у вітчизняній історії, визначення методів їх вирішення, критичного аналізу і зіставлення різних точок зору вітчизняної та зарубіжної історіографії щодо утвердження християнства в Подільському краї.

Сукупність зазначених обставин і концептуальних підходів цієї праці робить можливим вирішення актуального наукового завдання, пов'язаного із всебічним вивченням питань про функції та утвердження християнства на Поділлі в період I – X ст., зокрема, в Буші.

Скорук Петро. Могилівчани / Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». – Вип. 34 / Ред. колегія: Олександр Крученко (голова), Світлана Василюк (заст. голови), Вадим Вітковський, Сергій Гальчак (науковий редактор), Назарій Давидовський та ін. – Вінниця: ПрАТ «Віноблдрукарня», 2019. – 512 с.

Українська революція (1917 – 1921) в іменах: вінницькі сторінки : біографічний довідник / упоряд. Т. Р. Кароєва, відп. за випуск Ю. А. Зінько; Вінницька ОДА, Вінницька обл. рада, Вінницький держ. пед. університет ім. М. Коцюбинського. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 320 с.

У виданні подано біографічний матеріал про діячів доби Української революції (1917 – 1921), пов'язаних з теренами сучасної

Вінницької області. Він охоплює уродженців краю та тих осіб, які брали активну участь у діяльності українських інститутцій цієї доби. Для зручності використання пропонуються іменний та географічний покажчики, картосхеми основних воєнних дій на теренах краю, а також відомості про авторів статей.

Для науковців, освітян, працівників культури, краєзнавців, працівників у галузі туризму, всіх, хто цікавиться і досліджує історію Подільського краю.

* * *

Крім того, у 2019 р. вийшли книги, датовані 2018-м роком:

Вінницький альманах. Літературно-художній та історико-краєзнавчий альманах. Випуск четвертий та доповнений / Упорядкування, вступне слово та довідкові матеріали В. Б. Петрова. – Вінниця: Глобус-Прес, 2018. – 480 с.; 64 с. іл.

Четвертий номер літературно-художнього та історико-краєзнавчого альманаху знайомить читачів із культурно-мистецьким життям міста над Бугом, його видатними особистостями, його минулим і сьогоденням. У збірнику представлені твори сучасних вінницьких поетів, письменників, істориків, краєзнавців, діячів культури, майстрів пензля. Різноманітність тем, жанрів, стилістичні особливості публікацій, насиченість ілюстративними матеріалами дає можливість широкому колу читачів більше дізнатися про свою малу батьківщину, свідомо пишатися нею, сильніше любити її.

Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 2019 року: хронологічний довідник / Управління культури і мистецтв Вінницької облдержадміністрації, Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва; уклад.: Г. М. Авраменко, О. Ю. Антонюк; ред. С. В. Лавренюк; відп. за випуск Л. Б. Сенік. – Вінниця, 2018. – 208 с.

У хронологічному довіднику вміщено довідково-бібліографічні матеріали до ювілейних дат Вінниччини 2019 року.

Традиційне щорічне видання розраховане на різні категорії споживачів краєзнавчої інформації, які зацікавлені у вивченні та поширенні краєзнавчих знань.

Козак Леонід. Спогади про минуле / Леонід Козак. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2018. – 340 с.

Це книга спогадів про людей Леоніда Ульяновича Козака – талановитого агронома колишнього колгоспу «Дружба» с. Пагурців Хмельницького району Вінниччини. Більше сорока років свого життя він присвятив улюбленій справі. За цей час був свідком та учасником багатьох історичних подій.

На сторінках життєпису автор ділиться із читачем своїм життєвим досвідом, не забуває повідомити про сторінки історії рідного села, долі його людей.

Книга розрахована на широкий загал читачів.

Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Михайло Грушевський і Вінниччина: до 150-річчя від дня народження», 28 – 29 вересня 2016 р. / Вінницький обласний краєзнавчий музей. – Вінниця, 2018. – 332 с.: іл.

Роговий Олександр. Шляхами Івана Богуна (до 400-річчя від дня народження): путівник / Олександр Роговий. – Вінниця: ФОП Просяннікова А. В., 2018. – 56 с.

Книга написана не лише на основі дослідження різноманітних джерел, але й під враженням екскурсій по Богунових місцях України. Вслід за автором читач має змогу пройти стежками Кальницького (Вінницького), Брацлавського, Подільського, Паволоцького полків, які в різні роки очолював Іван Богун. Побувати на місцях його ратних подвигів не лише у Вінниці, але й в Монастирищі, Умані, Четвертинівці... На закінчення, разом із вінничанами вишукати світлу пам'ять героя на Сіверщині, де завершилося його неспокійне життя. Автор торкається таких нерозкритих питань, як місце народження Івана Богуна, звільнення від міфів його подвигів, тотожності з Іваном Федоровичем, обставин життя і смерті. В додатках даються тематичні фототаблиці, хронологія життя, список Богунових місць України тощо.

Книга призначена не лише для молодого покоління патріотів, але й для туристів, істориків, усіх любителів нашої минушини.

Сторожук А. І. Новорічно-різдвяна пісенність та обрядова традиція зими на Східному Поділлі: навчально-методичний посібник / Антоніна Сторожук. – Вінниця: ТОВ «Консоль», 2018. – 346 с.

Навчально-методичне видання містить теоретичний і навчально-методичний матеріал з української музичної творчості, у якому автор розглядає новорічно-різдвяну пісенність та обрядову традицію зимового періоду. У посібнику сконцентрована інформація, що висвітлює історичні аспекти еволюції, розвитку і становлення, а також сучасний стан побутування народної пісенності та обрядовості зими на конкретній території – Східному Поділлі.

Видання призначене для широкого використання.

У вінок шани Кобзареві: Міжнародне Шевченківське літературно-мистецьке свято на Вінниччині: Збірник матеріалів. – Вінниця: ТОВ «Консоль», 2018. – 200 с. : 32 кольор. фото.

До збірника увійшли матеріали про Шевченківське свято на Вінниччині 24 – 26 травня 2018 року, вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка та вірші, присвячені Великому Кобзареві.

Усна історія: теорія, метод, джерело: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 24 – 26 жовтня 2018 р., м. Вінниця / Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької облдержадміністрації; Управління культури і мистецтв Вінницької облдержадміністрації; Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва; ГО «Асоціація бібліотек Вінниччини». – Вінниця, 2018. – 148 с.

У виданні вміщено матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Усна історія: теорія, метод, джерело», яка відбулася на базі Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва 24 – 26 жовтня 2018 року.

Програма включала пленарне, секційні та виїзне засідання, презентаційні платформи, майстер-класи з питань теорії і практики усної історії.

На форумі висвітлено широке коло наукових досліджень, здійснених на Вінниччині, в інших регіонах України та Республіці Польща. Матеріали підготовлені з використанням методу усної історії.

Науково-краєзнавче видання

Гальчак Сергій Дмитрович,
автор-упорядник

**З любов'ю до малої батьківщини:
діяльність Вінницької обласної організації Національної
спілки краєзнавців України (2019 р.)
(Записки з щоденника)
Книга 4.**

Комп'ютерний набір
О. С. Гальчака

Видавець: ПП Балюк І. Б.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2524 від 13.06.2006
Здано у виробництво 03.08.2020
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Ум. друк. арк. 11,75.
Друк офсетний. Наклад 100 прим. Зам. 54.
Друк ТОВ «Меркьюрі-Поділля»
Тел. / факс: (0432) 52-08-02